РЕШЕНИЕ НА ОБЩИЯ СЪД (пети състав)

17 декември 2009 година *

По дело T-57/01

Solvay SA, установено в Брюксел (Белгия), за което се явяват адв. L. Simont, адв. P.-A. Foriers, адв. G. Block, адв. F. Louis и адв. A. Vallery, avocats,

жалбоподател,

срещу

Европейска комисия, за която се явяват г-н P. Oliver и г-н J. Currall, в качеството на представители, подпомагани от адв. N. Coutrelis, avocat,

ответник,

с предмет искане за отмяна на Решение 2003/6/ЕО на Комисията от 13 декември 2000 година относно процедура по прилагане на член 82 [ЕО] (дело COMP/ 33.133 — B: Натриев карбонат — Solvay) (ОВ L 10, 2003 г., стр. 10) и при условията

* Език на производството: френски.

на евентуалност искане за отмяна или намаляване на наложената на жалбоподателя глоба,

ОБЩИЯТ СЪД (шести състав),

състоящ се от: г-н A. W. H. Meij, председател, г-н V. Vadapalas (докладчик) и г-н A. Dittrich, съдии,

секретар: г-жа K. Pocheć, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 26 юни 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

Обстоятелства в основата на спора

1 Жалбоподателят Solvay SA е учредено по белгийското право дружество, осъществяващо дейност във фармацевтичната, химическата, пластмасовата и преработвателната промишленост. Той произвежда по-конкретно натриев карбонат.

2 Натриевият карбонат съществува в природата под формата на самороден натриев карбонат (природна сода) или е получен чрез химически метод (синтетична сода). Природната сода се получава от стриване, пречистване и калциниране на самороден натриев карбонат. Синтетичната сода е резултат от реакцията на обикновена сол с варовик посредством разработения от братята Solvay през 1863 г. метод „амоняк—сода“.

3 На 7 февруари 1978 г. жалбоподателят сключва с трима белгийски производители на стъкло, основните му традиционни клиенти в Белгия, договори „всички нужди“, които имат срок на действие пет години и съдържат клаузи за изравняване на цените.

4 Във връзка с тези споразумения американски производител на натриев карбонат завежда дело пред белгийските съдилища. С решение от 20 октомври 1989 г., постановено след връщане на делото за ново разглеждане от касационния съд, апелативният съд в Лиеж отхвърля жалбата на американския производител.

5 Успоредно с това Комисията на Европейските общности започва процедура на основание член 81 ЕО. С писмо от 21 октомври 1980 г. тя уведомява жалбоподателя за частите от споразуменията, които счита за оспорими от гледна точка на общностното право на конкуренцията. По-специално тя посочва, че не може да приеме типови споразумения „всички нужди“ или „процент от всички нужди“, но разрешава типови договори „количество“, доколкото същите оставят свобода на клиента за значителна част от своите нужди да се снабдява от други производители. Комисията определя максимален срок от две години за договорите за доставка и не взема отношение по клаузата за конкуренция.

6 На 16 декември 1980 г. жалбоподателят изпраща на Комисията проект за писмо, предназначено за неговите национални подразделения, с което иска от тях да приемат типови договори „количество“, като следват някои насоки, разработени в съответствие с даденото от Комисията становище.

7 С писмо от 2 февруари 1981 г. Комисията уведомява жалбоподателя, че насоките, съдържащи се в проекта за писмо от 16 декември 1980 г., са в съответствие с исканията ѝ за изменение на договорите за доставка на натриев карбонат. Тя обаче излага възражения във връзка с клаузата за конкуренция, наречена „английска клауза“, и иска изменение на договорите, сключени с трите белгийски производители на стъкло.

8 Жалбоподателят съобразява проекта за писмо със становището на Комисията по отношение на клаузата за конкуренция и на 19 февруари 1981 г. изпраща писмо до своите национални подразделения, като ги приканва да изменят договорите си за количество с предприятията от стъкларската промишленост вследствие на забележките на Комисията. С писмо от 29 октомври 1981 г. жалбоподателят уведомява Комисията за хода на преговорите с предприятията от стъкларската промишленост с оглед на съобразяването на съществуващите договори с изискванията на общностното право на конкуренцията.

9 При тези обстоятелства Комисията решава да приключи започнатата на основание член 81 ЕО процедура. Освен това на 5 февруари 1982 г. тя публикува прессъобщение, в което посочва, че в сектора на натриевия карбонат жалбоподателят е изменил договорите си за доставки, за да ги съобрази с общностното право на конкуренцията.

10 Към момента на настъпване на обстоятелствата, които са в основата на настоящия спор, жалбоподателят осъществява дейност в сектора на натриевия карбонат посредством търговски обекти, установени в девет страни, а именно в Германия, Австрия, Белгия, Испания, Франция, Италия, Нидерландия, Португалия и Швейцария. Той притежава също производствени обекти в Германия, Австрия, Белгия, Испания, Франция, Италия и Португалия.

11 През 1987 г. целият капацитет на производство на жалбоподателя възлиза приблизително на 4 милиона тона, а обемът на производството му в Европа е приблизително 3,7 милиона тона.

12 Във факс, изпратен на Комисията на 2 ноември 1988 г., който нито е датиран, нито е подписан, но е на бланка на жалбоподателя, се посочва, че през 1988 г. световният капацитет на производство на натриев карбонат е от порядъка на 37 милиона тона, а световното потребление на натриев карбонат — на 31 милиона тона.

13 През 1988 г. жалбоподателят притежава 52,5 % от германския пазар, 96,9 % от австрийския пазар, 82 % от белгийския пазар, 99,6 % от испанския пазар, 54,9 % от френския пазар, 95 % от италианския пазар, 14,7 % от нидерландския пазар, 100 % от португалския пазар и 76,1 % от швейцарския пазар.

14 През 1989 г. потреблението на натриев карбонат в Европейската общност е приблизително 5,5 милиона тона, като обемът на пазара е приблизително 900 милиона екю.

15 Освен жалбоподателя производители в Общността за периода 1987—1989 г. са дружествата Imperial Chemical Industries (наричано по-нататък „ICI“), Rhône-Poulenc, AKZO, Matthes & Weber, както и дружеството Chemische Fabrik Kalk (наричано по-нататък „CFK“), дъщерно дружество на Kali & Salz, принадлежащо към групата BASF.

16 Жалбоподателят има за клиенти предприятия от стъкларската, химическата и металургичната промишленост. Към момента на фактите по делото най-важните му клиенти, не само по отношение на натриевия карбонат, но и по отношение на цялата дейност, са Saint-Gobain SA и другите дружества от същата група (наричани по-нататък „групата Saint-Gobain“). Посочената група притежава дъщерни дружества в различни държави в Западна Европа, които се снабдяват с натриев карбонат от националните подразделения на жалбоподателя.

17 През 1988 г. вносът от Източна Европа, върху който са наложени антидъмпингови мита при влизане на съответните стоки в Общността, представлява по-специално 8,1 % от германския пазар, 2 % от австрийския пазар, 2,1 % от белгийския пазар, 1,4 % от френския пазар и 3 % от италианския пазар.

18 Върху вноса от Съединените американски щати също са наложени антидъмпингови мита, като някои операции по внос обаче са извършени под режим активно усъвършенстване. През 1988 г. вносът на американска сода представлява 2,4 % от белгийския пазар, 0,9 % от френския пазар, 3 % от нидерландския пазар и не обхваща германския пазар.

19 По силата на член 14, параграф 3 от Регламент № 17 на Съвета, на 5 април 1989 г. Комисията приема решение за извършване на проверка по отношение на AZKO, CFK, ICI, Matthes & Weber, Rhône Poulenc и Solvay (дело IV/33.133) (наричано по-нататък „решението за проверка“), съдържащо по-специално следните съображения:

„[Като се има предвид], че от получените от Комисията сведения става ясно, че интензивният пазар на натриев карбонат в [Общността] е строго разделен според националните граници, като по принцип всеки производител ограничава продажбите си в Общността до своя „местен“ пазар, т.е. до държавата членка или държавите членки, в които се намират производствените му центрове;

[ч]е Solvay, което има седем завода в [Общността], е единственият производител, извършващ доставки в по-голямата част от държавите членки, но не и в Обединеното кралство и Република Ирландия, които са запазени територии за ICI;

[ч]е ICI изглежда не извършва доставки в [Общността] извън своя местен пазар, състоящ се от Обединеното кралство и Ирландия, и че останалите производители изглежда също ограничават доставките си до своите традиционни национални пазари;

[ч]е според сведенията, с които разполага Комисията, за всяка държава членка съществува различна ценова таблица, но купувачите се снабдяват само от националния производител, тъй като производителите не желаят да продават на националните пазари на другите производители;

[ч]е освен това в държавите членки, в които има множество производители, последните прилагат еднакви ценови таблици и увеличават цените почти едновременно и по еднакъв начин;

[ч]е е необходимо да се установи дали очевидната ригидност на пазара в [Общността] и очевидната липса на конкуренция са резултат от създадените от производителите картели или съгласувани практики по смисъла на член [81 ЕО];

[ч]е е необходимо освен това да се установи дали споразуменията, които могат да попаднат в обхвата на член [81 ЕО], обхващат лекия натриев карбонат, също произведен от шестимата производители;

[ч]е всеки картел или съгласувана практика, който/която включва разделяне на национални пазари и/или съгласуване на цените, може да представлява тежко нарушение по член [81 ЕО] и че естеството на картела или съгласуваната практика само по себе си е достатъчно, за да се предположи, че те се прилагат при изключително тайни условия;

[ч]е за да може Комисията да се запознае с всички фактически обстоятелства във връзка с евентуалните споразумения или съгласувани практики, както и да установи кои са засегнатите лица, е необходимо да се вземе решение, което да задължи предприятията да допуснат извършването на проверка съгласно член 14, параграф 3 от Регламент № 17 […]“

20 С оглед на тези съображения член 1 от решението за проверка гласи, че жалбоподателят, както и неговите германски и испански дъщерни дружества са „длъжни да допуснат извършването на проверка относно […] тяхното евентуално участие в картели и/или съгласувани практики, които са в противоречие с член [81 ЕО] и водят до разделяне на национални пазари и съгласуване на цените на натриев карбонат, [и относно] сключването с купувачите на споразумения за изключително закупуване, които могат да ограничат или премахнат конкуренцията и да увеличат ригидността на пазара на натриев карбонат в [Общността]“.

21 Въз основа на решението за проверка Комисията извършва проверки при различни производители на натриев карбонат, установени в Общността. Тя изземва различни документи от помещенията на засегнатите предприятия.

22 На 21 юни 1989 г. Комисията отправя до жалбоподателя искане за сведения съгласно член 11 от Регламент № 17 на Съвета от 6 февруари 1962 година, Първи регламент за прилагане на членове [81 ЕО] и [82 ЕО] (ОВ 13, 1962 г., стр. 204; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 3), в редакцията му към момента на настъпване на фактите, след което на 8 юли 1989 г. отправя искане за сведения до неговото германско дъщерно дружество, като в двете искания се посочват и член 81 ЕО, и член 82 ЕО.

23 На 19 февруари 1990 г. на основание член 3, параграф 1 от Регламент № 17 Комисията решава да започне служебно процедура срещу жалбоподателя, ICI и CFK.

24 На 13 март 1990 г. Комисията изпраща изложение на възраженията до жалбоподателя, ICI и CFK. Всяко едно от тези дружества получава само частта или частите от изложението на възраженията, свързан(и) с отнасящите се до него нарушения, като към въпросната част или части са приложени съответните уличаващи доказателства.

25 Комисията съставя една-единствена преписка за всички нарушения, посочени в изложението на възраженията.

26 Що се отнася до настоящото дело, в озаглавения „Solvay“ раздел IV от изложението на възраженията Комисията стига до извода, че жалбоподателят е злоупотребил с господстващото положение, което има на пазара на натриев карбонат в континентална Западна Европа.

27 На 28 май 1990 г. жалбоподателят представя писменото си становище в отговор на изложените от Комисията възражения.

28 На 19 декември 1990 г. Комисията приема Решение 91/299/ЕИО, относно процедура по прилагане на член [82 ЕО] (IV/33.133 — B: Натриев карбонат — Solvay) (ОВ L 152, 1991 г., стр. 21). В това решение, нотифицирано с писмо от 1 март 1991 г., тя установява, че „приблизително от 1983 г. до настоящия момент [жалбоподателят е] нарушавал разпоредбите на член [82 ЕО] с действия, които са насочени към изключване или силно ограничаване на конкуренцията и се състоят в […] сключването на споразумения, с които задължава клиентите си да се снабдяват [от него], за да задоволяват всички или много голяма част от своите нужди от сода за неопределен или прекалено дълъг период от време, в предоставяне на значителни отстъпки и други финансови поощрения въз основа на пределно количество, надхвърлящо основното договорено с клиента количество, така че да гарантира, че за задоволяването на всички или много голяма част от своите нужди този клиент се снабдява [от него], както и в обуславяне на отстъпките от съгласието на клиента да се снабдява [от него] за задоволяването на всички свои нужди“.

29 Съгласно член 3 от Решение 91/299 [на жалбоподателя] е наложена „глоба от 20 милиона екю поради установеното […] нарушение“.

30 На същия ден Комисията приема и Решение 91/297/ЕИО относно процедура по прилагане на член [81 ЕО] (IV/33.133 — А: Натриев карбонат — Solvay, ICI) (ОВ L 152, 1991 г., стр. 1), в което установява, че „[жалбоподателят] и ICI са нарушили разпоредбите на член [81 ЕО], участвайки от 1 януари 1973 г. [и] най-малко до започването на настоящата процедура в съгласувана практика, с която са свели продажбите си на сода в Общността до съответните вътрешни пазари, а именно континентална Западна Европа за [жалбоподателя] и Обединеното кралство и Ирландия за ICI“. На жалбоподателя и на ICI е наложена съответно глоба от седем милиона екю.

31 Освен това на същия ден Комисията приема Решение 91/298/ЕИО относно процедура по прилагане на член [81 ЕО] (IV/33.133 — Б: Натриев карбонат — Solvay, CFK) (ОВ L 152, 1991 г., стр. 16), в което установява, че „[жалбоподателят] и CFK са нарушили разпоредбите на член [81 ЕО], като приблизително от 1987 г. [и] до настоящия момент са участвали в споразумение за подялба на пазарите, с което жалбоподателят е гарантирал на CFK минимално годишно количество на продажбите на сода в Германия, изчислено на база на реализираните от CFK през 1986 г. продажби, и е компенсирал евентуалния дефицит на CFK, като му е изкупувал необходимото количество, така че посоченото дружество да постигне гарантирания минимум продажби“. На жалбоподателя и на CFK е наложена глоба съответно от три милиона екю и от един милион екю.

32 Освен това на същия ден Комисията приема Решение 91/300/ЕИО относно процедурата по прилагане на член [82 ЕО] (IV/33.133 — Г: Натриев карбонат — ICI) (ОВ L 152, 1991 г., стр. 40), в което установява, че „приблизително от 1983 г. до сега ICI е нарушавало разпоредбите на член [82 ЕО] с действия, които са насочени към изключване или силно ограничаване на конкуренцията и се състоят в […] предоставяне на значителни отстъпки и други финансови поощрения, отнасящи се до пределно количество, така че да гарантира, че за задоволяването на всички или много голяма част от своите нужди клиентът ще се снабдява [от] ICI, и в осигуряване на съгласието на клиентите да се снабдяват [от] ICI, за да покрият изцяло или почти изцяло своите нужди или да ограничат покупките си от конкуренти до определено количество, [а] поне в един случай — в обуславяне на

отстъпките и другите финансови предимства от съгласието на клиента във връзка с всички свои нужди да се снабдява [от] ICI“. На ICI е наложена глоба от десет милиона екю.

33 На 2 май 1991 г. жалбоподателят подава жалба пред Общия съд, като иска отмяна на Решение 91/299. На същия ден жалбоподателят иска и отмяна на Решения 91/297 и 91/298. На 14 май 1991 г. ICI иска отмяна на Решения 91/297 и 91/300.

34 С Решение от 29 юни 1995 г. по дело Solvay/Комисия (T-32/91, Recueil, стр. II-1825, наричано по-нататък „Решение по дело Solvay III“) Общият съд отменя Решение 91/299, тъй като заверката на посоченото решение е извършена след нотифицирането му, което представлява съществено процесуално нарушение по смисъла на член 230 ЕО.

35 На същия ден Общият съд отменя и Решение 91/298 в частта, която се отнася до жалбоподателя (Решение по дело Solvay/Комисия, T-31/91, непубликувано в Recueil, наричано по-нататък „Решение по дело Solvay II“), както и Решение 91/300 (Решение по дело ICI/Комисия, T-37/91, Recueil, стр. II-1901, наричано по-нататък „Решение по дело ICI II“) поради ненадлежна заверка на обжалваните решения. Освен това Общият съд отменя Решение 91/297 (Решение по дело Solvay/Комисия, T-30/91, Recueil, стр. II-1775, наричано по-нататък „Решение по дело Solvay I“, и Решение по дело ICI/Комисия, T-36/91, Recueil, стр. II-1847, наричано по-нататък „Решение по дело ICI I“) в частта, която се отнася до жалбоподателите по тези две дела, поради нарушение на правото на достъп до преписката.

36 С жалби, подадени в секретариата на Съда на 30 август 1995 г., Комисията обжалва Решение по дело Solvay II, точка 35 по-горе, Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе и Решение по дело ICI II, точка 35 по-горе.

37 С Решение от 6 април 2000 г. по дело Комисия/ICI (C-286/95 P, Recueil, стр. I-2341) и с Решение от 6 април 2000 г. по дело Комисия/Solvay (C-287/95 P и C-288/95 P,

Recueil, стр. I-2391) Съдът отхвърля жалбите срещу Решение по дело ICI II, точка 35 по-горе, Решение по дело Solvay II, точка 35 по-горе и Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе.

38 На 12 декември 2000 г., вторник, осведомителна агенция публикува съобщение, което гласи следното:

„В сряда Европейската комисия ще наложи глоба на дружества от химическата промишленост, а именно Solvay SA и Imperial Chemical Industries plc [...], за нарушение на правото на конкуренция на Европейския съюз, заяви във вторник говорител на Комисията.

Глобите за твърдяната злоупотреба с господстващо положение на пазара на натриев карбонат са наложени още преди десет години, но са отменени от най-висшия европейски съд поради процесуални съображения.

Комисията ще приеме отново същото решение в сряда, но в правилната форма, заяви говорителят.

Дружествата никога не са оспорвали решението по същество. Ние ще приемем отново същото решение, каза той.“

39 На 13 декември 2000 г. Комисията приема Решение 2003/6/ЕО относно процедурата по прилагане на член 82 [ЕО] (COMP/33.133 — B: Натриев карбонат — Solvay) (ОВ L 10, 2003 г., стр. 10, наричано по-нататък „обжалваното решение“).

40 Същия ден Комисията приема и Решение 2003/5/ЕО относно процедурата по прилагане на член 81 [ЕО] (COMP/33.133 — Б: Натриев карбонат — Solvay, CFK) (ОВ L 10, 2003 г., стр. 1) и Решение 2003/7/ЕО относно процедурата по прилагане на член 82 [ЕО] (дело COMP/33.133 — Г: Натриев карбонат — ICI) (ОВ L 10, 2003 г., стр. 33).

41 Разпоредителната част на обжалваното решение е следната:

„Член 1

От 1983 г. поне до края на 1990 г. Solvay [...] е нарушавало разпоредбите на член [82 ЕО] с действия, които са насочени към изключване или силно ограничаване на конкуренцията и се състоят в:

а) сключването на споразумения, с които задължава клиентите си да се снабдяват [от] Solvay, за да задоволяват всички или много голяма част от своите нужди от сода за неопределен или прекалено дълъг период от време;

б) в предоставяне на значителни отстъпки и други финансови поощрения въз основа на пределно количество, надхвърлящо основното договорено с клиента количество, така че да гарантира, че за задоволяването на всички или много голяма част от своите нужди този клиент се снабдява [от] Solvay;

в) обуславяне на отстъпките от съгласието на клиента да се снабдява [от] Solvay за задоволяването на всички свои нужди.

Член 2

За посоченото в член 1, [букви] б) и в) нарушение налага на Solvay глоба от 20 милиона евро.

[…]“ [неофициален превод]

42 Съдържанието на обжалваното решение е почти същото като това на Решение 91/299. Комисията нанася само няколко редакционни промени и добавя нова част, озаглавена „Производства пред Първоинстанционния съд и пред Съда“.

43 В тази нова част от обжалваното решение Комисията, като се позовава на Решение на Общия съд от 20 април 1999 г. по дело Limburgse Vinyl Maatschappij и др./Комисия (T-305/94—T-307/94, T-313/94—T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 и T-335/94, Recueil, стр. II-931, наричано по-нататък „Решение PVC II на Общия съд“), приема, че има „право отново да постанови решение, което е било отменено поради чисто процесуални нарушения, без да образува нова административна процедура“ [неофициален превод] и че „не е длъжна да проведе ново изслушване, ако текстът на новото решение не съдържа други твърдения за нарушения освен изложените в първото решение“ [неофициален превод] (съображение 199).

44 В обжалваното решение Комисията също така уточнява, че давностният срок трябва да бъде удължен с времето, през което е висящо производството пред Общия съд и пред Съда по жалбата срещу Решение 91/299, съгласно член 3 от Регламент (ЕИО) № 2988/74 на Съвета от 26 ноември 1974 година относно давността при налагане и изпълнение на санкции в областта на правото на транспорт и на конкуренция на Европейската икономическа общност (ОВ L 319, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 1, стр. 78) (съображения 204 и 205). Така предвид обстоятелствата в конкретния случай Комисията приема, че до септември 2004 г. може да постанови ново решение

(съображение 207). Освен това тя посочва, че не е налице нарушение на правото на защита, когато новото решение е прието в разумен срок (съображение 199).

45 Що се отнася до самото нарушение, в обжалваното решение Комисията уточнява, че продуктът и географската зона, от гледна точка на които трябва да се преценява икономическата мощ на жалбоподателя, са пазарът на сода и Общността, без Обединеното кралство и Ирландия (съображение 136).

46 За да се прецени за целите на настоящото дело пазарната мощ на жалбоподателя, Комисията изследва съответните икономически фактори и в обжалваното решение стига до извода, че през целия разглеждан период жалбоподателят е заемал господстващо положение по смисъла на член 82 ЕО (съображения 137—148).

47 Що се отнася до злоупотребата с господстващо положение, в обжалваното решение Комисията посочва, че жалбоподателят е бил „свързан“ с клиентите си посредством множество механизми, които са насочени към една и съща цел, а именно изключване на конкуренцията (съображение 150). В този смисъл тя отбелязва, че:

— от 1982 г. жалбоподателят е възприел система на прогресивни отстъпки, чиято цел е изрично да се гарантира лоялността на клиента и да се изключи или ограничи конкуренцията (съображения 151—160),

— жалбоподателят е сключил със Saint-Gobain таен протокол, в който се потвърждава положението му на изключителен или почти изключителен доставчик на Saint-Gobain в Западна Европа, с изключение на Франция. Така предоставянето на „групова“ отстъпка от 1,5 % за всички покупки на Saint-

Gobain в Европа се поставя в зависимост от условието Saint-Gobain да продължи да се снабдява предимно от жалбоподателя (съображения 161—165),

— жалбоподателят е сключил изрично или чрез конклудентни действия изключителни споразумения с някои от клиентите си (съображения 166—176),

— различни форми на клаузи за конкуренция и подобни механизми засилват връзката с жалбоподателя, ограничават възможността за клиента да смени доставчика и затрудняват участието на конкуренти в снабдяването на постоянните клиенти на жалбоподателя (съображения 177—180),

— прилаганата от жалбоподателя система на отстъпки представлява дискриминационна практика (съображения 181—185).

48 Съгласно обжалваното решение „[о]тстъпките за лоялност и останалите поощрения, които [жалбоподателят] предлага, за да си осигури положение на изключителен доставчик, засягат търговията между държавите членки, като засилват връзките между клиентите и основния доставчик“, а „използваните от [жалбоподателя] различни механизми за обвързване на клиентите водят до засилване на структурната ригидност и разделянето на пазара на сода съобразно националните граници, което застрашава или може да застраши постигането на целта за единен пазар между държавите членки“ [неофициален превод] (съображение 187).

49 В обжалваното решение Комисията уточнява, че извършените нарушения са изключително тежки, тъй като жалбоподателят е най-големият производител на сода в Общността, и че посочените нарушения са му позволили да затвърди своето господство на пазара, изключвайки възможността за ефективна конкуренция в голяма част от общия пазар (съображение 191).

50 Освен това в обжалваното решение Комисията посочва, че извършването на нарушенията е започнало приблизително през 1983 г., тоест почти непосредствено след преговорите с нея и прекратяването на процедурата по преписката, и е продължило поне до края на 1990 г. (съображение 195).

51 На 13 декември 2000 г. Комисията публикува и прессъобщение, в което посочва, че ще приеме решения за налагане на жалбоподателя и на ICI на глоби, идентични с първоначално наложените им по дела „Натриев карбонат".

Производство

52 На 12 март 2001 г. жалбоподателят подава жалба в секретариата на Общия съд.

53 В жалбата жалбоподателят иска от Общия съд да задължи Комисията да представи всички документи по преписката, за да прецени дали достъпът до тези документи в административната процедура е могъл да засегне упражняването на правото му на защита.

54 На 8 май 2001 г. делото е разпределено на четвърти състав на Общия съд и е определен съдия докладчик.

55 След разрешение на Общия съд жалбоподателят и Комисията представят своите становища, съответно на 6 и на 23 декември 2002 г., относно последиците, които

произтичат за настоящото дело от Решение на Съда от 15 октомври 2002 г. по дело Limburgse Vinyl Maatschappij и др./Комисия (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P—C-252/99 P и C-254/99 P, Recueil, стр. I-8375, наричано по-нататък „Решение по дело PVC II на Съда“).

56 След като съставите на Общия съд са променени, считано от 1 октомври 2003 г., съдията докладчик е назначен в първи състав, на който следователно на 8 октомври 2003 г. е разпределено настоящото дело.

57 На 19 декември 2003 г. Общият съд приканва Комисията да представи изложението на възраженията и приложенията към него, както и подробен опис на всички документи в преписката. Този опис е трябвало да съдържа кратка справка за автора, естеството и съдържанието на всеки документ. Общият съд също така иска от Комисията да му посочи до кои от тези документи жалбоподателят има достъп в административната процедура.

58 На 13 февруари 2004 г. Комисията представя изложението на възраженията и приложенията към него, както и исканията опис. Тя моли да ѝ бъде предоставен срок за отговор на последното искане на Общия съд.

59 С писмо от 10 март 2004 г. Комисията уточнява, че в административната процедура жалбоподателят има достъп до документите, които подкрепят изложението на възраженията и са приложени към него. Освен това тя препраща към 65 „папки“ от преписката, 22 от които съдържат документи от седалището на жалбоподателя или на едно от неговите дъщерни дружества (а именно „папки“ № 2—14, 24—27, 50—52 и 62—65 и част от „папка“ № 61). Според Комисията при проведената през 1990 г. процедура е спазена съществуващата съдебна практика относно правото на достъп до преписките. Тя допълва, че прегледът на преписката по разследването по никакъв начин не показва, че в административната процедура е нарушено правото на защита, дори ако тази преписка по разследването се разглежда в светлината на последващата съдебна практика относно правото на достъп до преписките.

60 С писмо от 21 юни 2004 г. Комисията изпраща до секретариата на Общия съд преработен опис на документите, съдържащи се в административната преписка, който е по-пълен от представения на 13 февруари 2004 г. Както предходният опис, и този преработен опис препраща към 65 „папки“. Тя изброява и няколко документа, които произхождат в по-голямата си част от дружеството Oberland Glas.

61 С писмо от 21 юли 2004 г. Общият съд приканва жалбоподателя да посочи документите в преработения опис, които не са му съобщени в административната процедура и които според него могат да съдържат данни, които биха могли да бъдат полезни за неговата защита.

62 С писмо от 29 септември 2004 г. жалбоподателят подчертава, че преработеният опис е непълен и неточен. Освен това от изброените в този преработен опис документи той посочва тези, които според него са полезни за неговата защита и с които иска да се запознае. Според него тези документи могли да му помогнат да развие доводите си относно определянето на съответния географски пазар, липсата на господстващо положение и липсата на злоупотреба с господстващо положение.

63 След като съставите в Общия съд са променени, считано от 13 септември 2004 г., съдията докладчик е назначен в новия четвърти състав, на който следователно настоящото дело е разпределено на 7 октомври 2004 г.

64 На 17 декември 2004 г. Общият съд приканва Комисията да представи в секретариата документите от преписката, посочени от жалбоподателя в писмото му от 29 септември 2004 г., в техните поверителни и неповерителни варианти.

65 С писмо от 28 януари 2005 г. Комисията представя в секретариата на Общия съд поверителния вариант на исканите документи от преписката. Тя моли за допълнителен срок, за да представи евентуален неповерителен вариант, тъй като съответните предприятия трябва да посочат дали имат интерес от запазването на поверителността. Комисията уточнява и следното:

„Макар да [съдържа] всички преписки, които тя притежава към този момент, описът не обхваща всички преписки, които са посочени пред Общия съд по първото дело „Натриев карбонат“. Няколкото липсващи преписки не могат да бъдат намерени, въпреки продължителното търсене.“

66 След като посочва, че засегнатите предприятия не искат поверително третиране, в писмо от 15 март 2005 г. Комисията излага следното становище:

„По отношение на преписките, които не могат да бъдат намерени, Комисията изразява съжаление за невъзможността да предостави напълно надежден отговор на въпросите на Общия съд.

Административната преписка, притежавана понастоящем от Комисията ([т.е.] преписката, която обхваща процедурата от започването на разследването до изпращането на изложението на възраженията), съдържа 65 номерирани класьора, обхващащи периода [до] септември 1989 г., [както и] преписка № 71, която съдържа изложението на възражения и приложенията към него, а също и неномериран класьор, озаглавен „Oberland Glas“. Следователно изглежда, че липсват пет класьора.

По отношение на съдържанието на липсващите класьори Комисията изразява съжаление, че е невъзможно да се състави пълен опис на изчезналите документи, тъй като показалците към тези класьори също не могат да бъдат намерени. Ето защо има основание да се приеме, че поне някои от тях съдържат кореспонден-

цията на основание член 11 от Регламент № 17, което отговаря на предоставеното от Комисията през 1990 г. обяснение пред Общия съд относно административната преписка. Например вероятно е отговорът на [...] ICI на искането за сведения на Комисията от 19 юни 1989 г. да е част от липсващите преписки: отправеното до ICI искане се намира в административната преписка, която все още е в Комисията, но отговорът липсва."

67 На 14 април 2005 г. жалбоподателят се запознава в секретариата на Общия съд с документите от преписката, посочени в писмото му от 29 септември 2004 г.

68 На 15 юли 2005 г. жалбоподателят представя становището си относно ползата от документите, с които се е запознал, за неговата защита. На 18 ноември 2005 г. Комисията отговаря на становището на жалбоподателя.

69 Поради изтичането на мандата на съдията, първоначално определен за докладчик, председателят на Общия съд определя нов съдия докладчик с акт от 22 юни 2006 г.

70 След като съставите на Общия съд са променени, считано от 25 септември 2007 г., съдията докладчик е назначен в шести състав, на който следователно настоящото дело е разпределено на 5 октомври 2007 г.

71 Тъй като съдия Чипев е възпрепятстван да заседава, на 12 февруари 2008 г. в приложение на член 32, параграф 3 от Процедурния правилник на Общия съд председателят на Общия съд определя съдия Dittrich, който да попълни състава.

72 Въз основа на доклад на съдията докладчик Общият съд (шести състав) решава да открие устната фаза на производството и в рамките на процесуално-организационните действия, предвидени в член 64 от Процедурния правилник, на 5 май 2008 г. писмено задава въпроси на жалбоподателя и на Комисията. Страните отговарят в определения срок.

73 Изказванията на страните и техните отговори на устните въпроси, поставени от Общия съд, са изслушани в съдебното заседание от 26 юни 2008 г.

Искания на страните

74 Жалбоподателят моли Общия съд:

— да установи, че процедурата за налагане на санкции е изключена поради изминалото време, и при всички случаи да отмени обжалваното решение,

— при условията на евентуалност да установи, че правомощието на Комисията да налага глоби е погасено по давност, и при всички случаи да отмени член 2 от обжалваното решение в частта, с която му налага глоба от 20 милиона евро,

— отново при условията на евентуалност, да приеме, че липсва основание да му бъде наложена глоба, или поне значително да я намали,

— с оглед на събирането на доказателства да задължи Комисията да представи всички вътрешни документи, свързани с приемането на обжалваното решение, и по-специално протокола от всяко заседание на колегиума на комисарите, на което е обсъждано обжалваното решение,

— да задължи Комисията да представи всички документи, съдържащи се в преписката ѝ по дело COM/33.133,

— да осъди Комисията да заплати съдебните разноски.

75 Комисията моли Общия съд:

— да отхвърли жалбата като неоснователна,

— да осъди жалбоподателя да заплати съдебните разноски.

От правна страна

76 Исканията на жалбоподателя са за отмяна на обжалваното решение и при условията на евентуалност за отмяна или намаляване на наложената му с посоченото решение глоба.

1. *По исканията за отмяна на обжалваното решение*

77 Жалбоподателят излага по същество шест правни основания за отмяна на обжалваното решение. Те са изведени, на първо място, от изминалото време, на второ място, от нарушаването на съществените процесуални правила, на трето място, от неправилното определяне на географския пазар от страна на Комисията, на четвърто място, от липсата на господстващо положение, на пето място, от липсата на злоупотреба с господстващо положение, и на шесто място, от нарушаването на правото на достъп до преписката.

По първото правно основание, изведено от изминалото време

78 Първото правно основание се състои от две части, които са изведени съответно от неправилното прилагане на правилата за погасителната давност, установени с Регламент № 2988/74, и от нарушаването на принципа за разумния срок.

По първата част, изведена от неправилното прилагане на правилата за погасителната давност

— Доводи на страните

79 Жалбоподателят твърди, че изложените от Комисията доводи относно спазването на правилата за погасителната давност са в противоречие с буквата и духа на Регламент № 2988/74.

80 Според жалбоподателя жалбата, подадена от Комисията на 30 август 1995 г., която няма суспензивно действие съгласно член 60 от Статута на Съда, се отнася не до Решение 91/299, което е отменено с обратно действие, а до Решение по дело Solvay II, точка 34 по-горе, отменящо посоченото решение. Всъщност по силата на член 58 от Статута на Съда производството по обжалване се ограничава до правни въпроси и Съдът извършва контрол за законосъобразност, като се основава на суверенната преценка на Общия съд по въпросите от фактическо естество.

81 Макар посоченото в член 3 от Регламент № 2988/74 „висящо [производство] пред Съда“ да трябва към настоящия момент да се разглежда като включващо Общия съд, въвеждането на двуинстанционно производство не можело да удължи периода на спиране на погасителната давност, така че да се обхване производство, чийто предмет не е обжалваното решение. Освен това дори да се приемело, че съгласно член 3 от Регламент № 2988/74 погасителната давност спира да тече по време на производството по обжалване, това означавало да се придаде действие на отменението ab initio решение, което било без прецедент в общата практика на държавите членки.

82 Като се позовава на точка 1098 от Решение PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, жалбоподателят отбелязва, че целта на член 3 от Регламент № 2988/74 е да се допусне спиране на погасителната давност, когато Комисията не може да предприеме действия поради обективна причина, за която тя не носи отговорност и която се дължи на обстоятелството, че е налице висящо производство по обжалване. Жалбоподателят счита, че в конкретния случай Комисията може да твърди, че е възпрепятствана да предприеме действия, докато производството по обжалване е висящо пред Общия съд. За сметка на това след произнасянето на решението на Общия съд Комисията била свободна да приеме ново решение, при условие че спази принципа на разумния срок. Така с обжалването Комисията поела риска правомощието ѝ да се окаже погасено по давност, въпреки че била запозната с Решение на Съда от 15 юни 1994 г. по дело Комисия/BASF и др. (C-137/92 P, Recueil, стр. I-2555), което се отнася до липсата на заверка на актовете, приети от колегиума на комисарите. Ето защо бездействието на Комисията, докато жалбата е висяща пред Съда, не можело да бъде оправдано с никаква обективна причина.

83 Поради това срокът на погасителната давност трябвало да бъде удължен единствено със срока на производството пред Общия съд. Следователно срокът на погасителната давност изтекъл на 27 януари 2000 г., доста преди приемането на обжалваното решение.

84 Жалбоподателят отбелязва също, че в Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, това тълкуване не е оспорено. Всъщност по делото, по което е постановено това решение, новото решение на Комисията било прието в срок, по-кратък от петгодишния срок, увеличен единствено със свързания с производството пред Общия съд „срок на спиране“. Така в Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, не бил разгледан въпросът дали жалбата има суспензивно действие по смисъла на член 3 от Регламент № 2988/74.

85 В писмената реплика жалбоподателят допълва, че ако се приеме поддържаната от Комисията теза, това би лишило Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе, от всякакви правни последици, докато не бъде потвърдено от Съда, което би означавало да не се признае действието на това решение. Освен това широкото тълкуване на член 3 от Регламент № 2988/74, при което се обхващат случаите, в които Комисията не е възпрепятствана да предприеме действия, било в противоречие с принципа на правната сигурност.

86 Накрая, в становището, представено след Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, жалбоподателят поддържа, че нито Общият съд, нито Съдът са имали намерение в делото, по което е постановено това решение, да разгледат въпроса дали при подадена от Комисията жалба срещу отменително решение на Общия съд погасителната давност спира да тече по време на производството по обжалване.

87 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

88 Като начало следва да се подчертае, че Регламент № 2988/74 въвежда цялостна правна уредба, регламентираща подробно сроковете, в които Комисията има право, без да накърнява основното изискване за правна сигурност, да налага глоби на предприятия, по отношение на които са образувани производства във връзка с прилагането на общностните правила на конкуренция (Решение на

Общия съд от 19 март 2003 г. по дело CMA CGM и др./Комисия, T-213/00, Recueil, стр. II-913, точка 324 и Решение от 18 юни 2008 г. по дело Hoechst/Комисия, T-410/03, Сборник, стр. II-881, точка 223).

89 Така съгласно член 1, параграф 1, буква б) и параграф 2 от Регламент № 2988/74, както и съгласно член 2, параграф 3 от същия регламент, погасителната давност изключва процедурите за налагане на санкции, когато Комисията не наложи глоба или санкция в срок от пет години след началния момент на погасителната давност, ако междувременно същата не бъде прекъсната или, при наличието на прекъсващи я действия — най-късно в срок от десет години от същия начален момент. Въпреки това по силата на член 2, параграф 3 от разглеждания регламент така определеният срок на погасителната давност се удължава с времето, през което погасителната давност е спряна съгласно член 3 от него (Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 140).

90 Съгласно член 3 от Регламент № 2988/74 погасителната давност във връзка с налагането на санкции спира да тече, докато е висящо производството пред Съда на Европейските общности, в което се разглежда решението на Комисията.

91 В конкретния случай от обжалваното решение е видно, че в разглежданото дело Комисията прилага правилата за погасителната давност по следния начин.

92 На първо място Комисията приема, че по отношение на продължените и продължаваните нарушения срокът на погасителната давност започва да тече от края на 1990 г. Освен това тя допълва, че дори да се предположи, че нарушението е прекратено на 31 декември 1990 г. и че приемането и нотифицирането на Решение 91/299 не прекъсват погасителната давност, тя разполага със срок, за да приеме решението си, поне до края на 1995 г. (съображение 203).

93 На следващо място Комисията приема, че срокът на погасителната давност трябва да бъде удължен с времето, през което жалбата срещу решението е висяща пред Общия съд (съображение 204). В конкретния случай обаче доколкото жалбата е подадена пред Общия съд на 2 май 1991 г., доколкото решението е постановено от Общия съд на 29 юни 1995 г., доколкото жалбата е подадена пред Съда на 30 август 1995 г. и доколкото решението е постановено от Съда на 6 април 2000 г., погасителната давност е спряна най-малко осем години, девет месеца и четири дни (съображение 206). Ето защо Комисията приема, че разполага със срок до септември 2004 г., за да приеме ново решение (съображение 207).

94 Следователно според Комисията обжалваното решение от 13 декември 2000 г. е прието преди изтичането на погасителната давност.

95 Такава обосновка е в съответствие с правилата за погасителната давност, които са приложими в конкретния случай.

96 В действителност, на първо място, нарушенията, в които е обвинен жалбоподателят, се преустановяват с приемането на Решение 91/299 на 19 декември 1990 г. Следователно срокът на погасителната давност започва да тече от тази дата.

97 На следващо място, както правилно подчертават страните, след създаването на Общия съд съдържащият се в член 3 от Регламент № 2988/74 израз „висящо [производство] пред Съда на Европейските общности“ трябва да се разбира в смисъл, че се отнася на първо място до висящо производство пред Общия съд, доколкото жалбите срещу наложени санкции или глоби в областта на правото на конкуренцията попадат в неговата компетентност. Следователно погасителната давност спира да тече по време на цялото производство пред Общия съд.

98 Накрая, от точка 157 на Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, е видно, че по смисъла на член 3 от Регламент № 2988/74 погасителната давност спира да тече, докато е висящо производството „пред Общия съд и пред Съда“, в което се

разглежда въпросното решение. Така в конкретния случай погасителната давност спира да тече и по време на цялото производство пред Съда, без да е нужно произнасяне по отношение на периода от обявяването на решението на Общия съд до сезирането на Съда.

99 Следователно, поради спирането на погасителната давност, в конкретния случай от прекратяването на разглежданите нарушения или от евентуалното прекъсване на погасителната давност не са изминали повече от пет години.

100 Следователно обжалваното решение е прието при спазването на установените в Регламент № 2988/74 правила за погасителната давност.

101 Нито един от изложените от жалбоподателя доводи не може да постави под въпрос този извод.

102 Всъщност, на първо място, следва да се отбележи, че член 60 от Статута на Съда и член 3 от Регламент № 2988/74 имат различно приложно поле. Липсата на суспензивно действие на жалбата не може да лиши от всякакво действие член 3 от Регламент № 2988/74, който се отнася до случаи, при които Комисията трябва да изчака решението на общностния съд. Следователно не може да бъде приета тезата на жалбоподателя, според която Комисията не трябвало да вземе предвид времето, през което производството по обжалване е висящо пред Съда, тъй като в противен случай решението на Съда по жалбата би било лишено от основание и последици.

103 На второ място, по отношение на довода на жалбоподателя, че въвеждането на двуинстанционно производство не позволява да се удължи периодът, през който давността спира да тече, следва да се припомни, че член 3 от Регламент № 2988/74 предоставя защита на Комисията срещу действието на погасителната давност в случаите, при които, за да узнае дали обжалваният акт е или не е законосъо-

бразен, тя трябва да изчака решението на общностния съд в производство, чието протичане не ръководи (Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 144).

104 На трето място, що се отнася до довода, според който Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, е без значение за разрешаването на настоящия правен спор, от текста на това решение, потвърдено в производството по обжалване, напротив, ясно личи, че по принцип към срока на погасителната давност следва да се добави времето, през което давността е спряна, т.е. не само времето, през което производството е висящо пред Общия съд, но и времето, през което производството е висящо пред Съда.

105 На четвърто място, що се отнася до довода, според който спирането на погасителната давност, докато трае производството по обжалване, би означавало да се придадат последици на отменено в първоинстанционното производство решение, достатъчно е да се отбележи, че спирането на погасителната давност само позволява на Комисията евентуално да приеме ново решение в хипотезата, при която жалбата срещу решение на Общия съд, отменящо решение на Комисията, е отхвърлена. Това спиране на погасителната давност не оказва никакво действие върху решението, което е отменено с решението на Общия съд.

106 На пето място, що се отнася до довода на жалбоподателя, според който Комисията е трябвало да приеме ново решение, без да изчака решението на Съда, следва да се изтъкне, че несъмнено няма формална пречка Комисията да предприеме действия вследствие на отмяната на първоначалното решение от Общия съд, но това не означава, че Комисията е трябвало задължително да приеме ново решение, без да изчака решението на Съда. Освен това Комисията не може да бъде упрекната, че е упражнила правото си на защита, като е подала жалба, и че е изчакала решението на Съда, преди да приеме ново решение. Това тълкуване на член 3 от Регламент № 2988/74 е освен това в съответствие с принципа на правната сигурност, чиято цел е да гарантира предвидимостта на попадащите в обхвата на общностното право правни положения и отношения (Решение на Съда от 15 февруари 1996 г. по дело Duff и др., C-63/93, Recueil, стр. I-569, точка 20 и Решение на Общия съд от 19 март 1997 г. по дело Oliveira/Комисия, T-73/95, Recueil, стр. II-381, точка 29).

107 На шесто място, следва да се добави, че предложеното от жалбоподателя тълкуване на член 3 от Регламент № 2988/74 води до сериозни затруднения на практика. Всъщност ако след отмяна на нейно решение от Общия съд Комисията трябва да приеме ново решение, без да изчака решението на Съда, в хипотезата, при която Съдът отмени решението на Общия съд, възниква риск от успоредно съществуване на две решения с един и същ предмет.

108 Освен това очевидно е в противоречие с изискванията за процесуална икономия на административната процедура да се наложи на Комисията да приеме ново решение, преди да узнае дали първоначалното решение е или не е законосъобразно, само за да се избегне настъпването на погасителната давност.

109 С оглед на всичко гореизложено първата част от първото правно основание трябва да се отхвърли.

По втората част, изведена от нарушението на принципа на разумния срок

— Доводи на страните

110 Жалбоподателят твърди, че се е запознал с „обвинението срещу него“ на 13 март 1990 г. — датата, на която му е изпратено изложението на възраженията, тоест единадесет години преди датата на подаване на настоящата жалба. Освен това залогът по настоящото дело бил особено важен за него, доколкото в Решение 91/299, а след това и в обжалваното решение, Комисията го обвинява в „особено тежки“ нарушения и му налага глоба от 20 милиона евро. Към момента на подаване на настоящата жалба обаче не било прието никакво окончателно решение по съдържащите се в изложението на възраженията обвинения срещу него.

111 Като се позовава на член 6, параграф 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., жалбоподателят отбелязва, че като цяло започнатото през февруари 1990 г. производство явно превишава разумния срок. В това отношение общностната съдебна практика не предвиждала, че продължителността на производството трябва да се преценява етап по етап. Ето защо напълно неоправдано било Комисията да чака пет години и половина, за да приеме ново решение, като се има предвид, че жалбата пред Съда нямала суспензивно действие.

112 След Решение по дело Solvay II, точка 34 по-горе, Комисията решила не само да подаде жалба, за която е могла да предвиди, че ще бъде отхвърлена предвид Решение по дело Комисия/BASF и др., точка 82 по-горе, но и да изчака изхода на делото по нея, преди да приеме обжалваното решение. Освен това според жалбоподателя Комисията е чакала още осем месеца след Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе, въпреки че по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, новото решение е прието за срок от месец и половина.

113 Освен това Комисията смесила разумния срок със срока на погасителната давност, като неправилно приела, че има право да приеме ново решение до 2004 г. Ето защо в обжалваното решение Комисията не посочвала обстоятелствата, на които се позовава, за да приеме, че в конкретния случай разумният срок е спазен. Според жалбоподателя каквито и да са съображенията за продължителността на всеки етап от производството, „срок от четиринадесет до шестнадесет години, а дори и повече, за цялото производство между изложението на възраженията и окончателното решение на Общия съд или на Съда“ не може да бъде окачествен като разумен.

114 Ето защо Общият съд следвало да установи, че разумният срок е превишен, и да отмени обжалваното решение, тъй като на този етап вече не било възможно да се произнесе в разумен срок по формулираните срещу жалбоподателя обвинения. Всяко друго разрешение, например превишаването на разумния срок да се вземе предвид при определянето размера на глобата, не би отстранило нарушението на член 6 от ЕКПЧ. Освен това жалбоподателят поддържа, че съгласно принципите, установени от Европейския съд по правата на човека, не трябва да доказва, че превишаването на разумния срок уврежда правото му на защита, което би било

отделно правно основание за отмяна. Всъщност критерият за нарушаване на правото на защита не бил свързан с правото на гледане на наказателното дело в разумен срок.

115 Във всеки случай жалбоподателят твърди, че превишаването на разумния срок и дължащото се на това изгубване на доказателства възпрепятстват защитата му, като го лишават по-конкретно от възможността да докаже изложените в жалбата му доводи. Освен това жалбоподателят поддържа, че вече не може да призове предишните си работници, които са били наети в съответния сектор и в съответното дъщерно дружество. По-специално жалбоподателят твърди, че не може да извърши подробен анализ на условията за производство и доставка на натриев карбонат през 80-те години, тъй като оттогава някои от производствените му обекти са затворени и във връзка с тях не е поддържан редовно архив.

116 Жалбоподателят счита, че неправомерното бездействие на Комисията през петте години и половина след Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе, трябва да бъде специално санкционирано. В това отношение жалбоподателят уточнява, че е било оправдано да вярва, че Комисията се е отказала да възобнови процедурата по преписката, след като не се е опитала редовно да поддържа архив във връзка с обстоятелствата и документите, които могат да бъдат полезни за неговата защита. Освен това след изтичането на десет, дори пет години, политиката ѝ на архивиране предвиждала, освен в изключителни случаи, систематично унищожаване на архивите.

117 Накрая, да се приеме, че тежестта на доказване на неразумния характер пада върху жалбоподателя, би било в противоречие с практиката на Европейския съд по правата на човека, според която при дълги периоди на бездействие националните органи следва да обяснят причините за това, които биха могли да бъдат оправдани само в изключителни случаи. Жалбоподателят твърди също, че за разлика от Комисията, не може да бъде упрекнат в действия, целящи забавяне на производството след 1989 г. включително. Той отбелязва, че Комисията се показва неспособна да спазва вътрешните си правила за заверяване и принципа на правната сигурност, което забавя с години разглеждането по същество на първоначалното решение.

118 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

119 Като начало следва да се припомни, че спазването на принципа на разумния срок се налага в областта на конкуренцията при административните производства, които се провеждат съгласно Регламент № 17 и могат да доведат до определените в него санкции и до съдебно производство пред общностния съд (Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 179).

120 На първо място, в подкрепа на твърдението си за нарушение, изведено от неразумната продължителност на административната процедура, жалбоподателят посочва по-конкретно обстоятелството, че макар жалбата да няма суспензивно действие, Комисията без никакво основание е чакала пет години и половина, за да приеме ново решение вследствие на отмяната на Решение 91/299 с Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе.

121 Както обаче бе констатирано при разглеждането на първата част от първото правно основание, погасителната давност спира да тече съгласно член 3 от Регламент № 2988/74 по време на цялото производство пред Съда вследствие на жалбата, подадена срещу Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе. Ето защо Комисията не може да бъде упрекната, че е нарушила принципа за разумния срок, само поради това че преди да приеме обжалваното решение, е изчакала Съдът да се произнесе по тази жалба.

122 На второ място, жалбоподателят твърди по-общо, че продължителността на цялата административна процедура, т.е. между изпращането на изложението на възраженията и приемането на обжалваното решение, надхвърля разумния срок.

123 Този довод трябва да бъде отхвърлен.

124 Всъщност при разглеждането на твърдението за нарушение, изведено от нарушение на принципа на разумния срок, следва да се направи разграничение между административната процедура и съдебното производство. Така времето, през което общностният съд изследва законосъобразността на Решение 91/299, както и валидността на Решение по дело Solvay III, точка 34 по-горе, не може да бъде взето предвид при определяне на продължителността на процедурата пред Комисията (вж. в този смисъл Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, точка 123).

125 На трето място, жалбоподателят критикува продължителността на административната процедура между произнасянето на Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе, и приемането на обжалваното решение.

126 В това отношение следва да се припомни, че този период започва на 6 април 2000 г., датата на произнасяне на Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе, и завършва на 13 декември 2000 г. с приемането на обжалваното решение. Следователно този етап от административната процедура продължава осем месеца и седем дни.

127 През този период Комисията извършва само формални изменения на Решение 91/299, и по-конкретно въвежда нов пасаж, който е свързан с „производствата пред Първоинстанционния съд и Съда“ и се отнася до преценката дали са спазени сроковете на погасителната давност. Освен това приемането на обжалваното решение не е предшествано от никакво допълнително действие по разследване, тъй като Комисията се позовава на резултатите от проведеното преди десет години разследване. Следва обаче да се признае, че дори при тези условия определени проверки и съгласувания в администрацията могат да се окажат необходими за постигането на такъв резултат.

128 В този смисъл не следва да се приеме, че срокът от осем месеца и седем дни, изтекъл от произнасянето на Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе, до приемането на обжалваното решение, е неразумен.

129 На четвърто място, що се отнася до продължителността на административната процедура от изпращането на изложението на възраженията до приемането на Решение 91/299, следва да се отбележи, че жалбоподателят не счита, че същото само по себе си може да бъде оспорено. Всъщност жалбоподателят твърди само че разумният характер на срока трябва да се преценява, считано от 13 март 1990 г., т.е. от датата, на която му е изпратено изложението на възраженията, без да възразява срещу периода от единадесет месеца и половина, изтекъл от изложението на възраженията до приемането на Решение 91/299 на 1 март 1991 г.

130 От гореизложеното следва, че жалбоподателят не представя никакви доказателства, въз основа на които да се приеме, че в случая общата продължителност на административната процедура е прекомерна.

131 В действителност дори да трябва да се вземе предвид фазата на административната процедура, предшестваща изложението на възраженията (вж. в този смисъл Решение на Съда от 21 септември 2006 г. по дело Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Комисия, C-105/04 P, Recueil, стр. I-8725, точка 51), следва да се приеме, че продължителността на цялата административна процедура не е прекомерна с оглед по-специално на извършваните след април 1989 г. проверки, на направените впоследствие искания за сведения и на започването на служебната процедура на 19 февруари 1990 г.

132 Следва да се добави, че във всички случаи нарушението на принципа на разумния срок би обосновало отмяната на решение, взето в административна процедура в областта на конкуренцията, само доколкото това нарушение е довело и до нарушение на правото на защита на съответното предприятие. Всъщност ако не се установи, че изтеклият прекомерно дълъг период засяга възможността на съответните предприятия за ефективна защита, неспазването на принципа на

разумния срок не се отразява върху законосъобразността на административната процедура (вж. в този смисъл Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, точка 122).

133 В това отношение жалбоподателят твърди, че трудно може да се защити срещу обвиненията, почиващи на факти, за които се твърди, че са настъпили към онзи момент, тъй като вече не може да призове своите работници, които към момента на настъпването на фактите са били на работа в съответния сектор и в съответното дъщерно дружество.

134 Комисията обаче не е извършвала действия по разследване от произнасянето на Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе, до приемането на обжалваното решение.

135 Освен това от обжалваното решение е видно, че същото се основава на същите мотиви като тези в Решение 91/299, че съдържанието на тези две решения е почти еднакво и че Комисията не взема предвид никакво ново доказателство, поради което да се налага упражняване на правото на защита.

136 При тези обстоятелства правото на защита на жалбоподателя не е нарушено.

137 На пето място, по отношение на съдебното производство следва да се отбележи, че в жалбата жалбоподателят не поставя пряко под въпрос продължителността на производството пред Общия съд и след това на производството пред Съда, що се отнася до Решение 91/299.

138 При всички случаи, следва да се припомни, че вдъхновеният от член 6, алинея 1 от ЕКПЧ общ принцип на правото на Общността, според който всяко лице има право на справедлив съдебен процес, и по-конкретно правото на процес в разумен срок, е приложим при съдебно обжалване на решение на Комисията за налагане на глоби на предприятие за нарушаване на правото на конкуренцията. Разумният характер на срока се преценява в зависимост от обстоятелствата по конкретното дело, и по-специално от значимостта на спора за заинтересуваната страна, от сложността на делото и от поведението на жалбоподателя и това на компетентните органи. Изброяването на тези критерии не е изчерпателно и преценката на разумния характер на срока не изисква винаги изследване на обстоятелствата по конкретния случай от гледна точка на всеки един от тях, когато продължителността на производството изглежда оправдана от гледна точка само на един от тези критерии. Така сложността на делото може да бъде възприета като оправдание за един твърде дълъг на пръв поглед срок (вж. Решение на Съда от 25 януари 2007 г. по дело Sumitomo Metal Industries и Nippon Steel/Комисия, C-403/04 P и C-405/04 P, Сборник, стр. I-729, точки 115—117 и цитираната съдебна практика).

139 Освен това в Решение от 17 декември 1998 г. по дело Baustahlgewebe/Комисия (C-185/95 P, Recueil, стр. I-8417), след като установява, че Общият съд не е спазил изискванията, свързани със спазването на разумния срок, Съдът по съображения за процесуална икономия и за да отстрани незабавно и ефективно това процесуално нарушение, обявява за основателно изведеното от прекомерната продължителност на процедурата правно основание, за да отмени обжалваното решение в частта, в която на жалбоподателя се определя глоба в размер на 3 милиона екю. При липсата на каквато и да било индиция, че продължителността на процедурата има значение за разрешаването на правния спор, Съдът постановява, че това правно основание не би могло да доведе до отмяна на обжалвано решение като цяло, а че сумата от 50 000 екю представлява справедливо обезщетение за прекомерната продължителност на процедурата, поради което намалява размера на глобата, наложена на съответното предприятие.

140 Следователно при липсата на каквато и да било индиция, че продължителността на процедурата има значение за разрешаването на правния спор, дори да се приеме, че в случая е налице евентуално превишаване на разумния срок от общностния съд, то не би имало никакво значение за законосъобразността на обжалваното решение.

141 Уместно е да се добави, че в жалбата жалбоподателят изрично отхвърля възможността за намаляване на глобата като обезщетение за твърдяното нарушение на правото на процес в разумен срок. Не предявява и искане за обезщетение.

142 Следователно втората част от първото правно основание, а оттам и цялото първо правно основание, трябва да се отхвърли.

По второто правно основание, изведено от нарушаването на съществени процесуални правила, изисквани за приемането и заверката на обжалваното решение

143 Второто правно основание се състои по същество от осем части, изведени, първо, от нарушението на принципа на колегиалност, второ, от нарушението на принципа на правната сигурност, трето, от нарушението на правото на жалбоподателя отново да бъде изслушан, четвърто, от липсата на повторно допитване до консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение, пето, от незаконния състав на посочения консултативен комитет, шесто, от използването на документи, иззети в нарушение на Регламент № 17, седмо, от нарушението на правото на достъп до преписката, и осмо, от нарушението на принципите на безпристрастност, добра администрация и пропорционалност.

144 Общият съд счита за целесъобразно да разгледа седмата част от второто правно основание в рамките на шестото правно основание, изведено от нарушението на правото на достъп до преписката, след като разгледа всички правни основания по съществото на делото.

По първата част, изведена от нарушението на принципа на колегиалност

— Доводи на страните

145 Жалбоподателят отбелязва, че съгласно придружителното писмо от 10 януари 2001 г., подписано от члена на Комисията, отговарящ за конкуренцията, обжалваното решение е прието от колегиума на комисарите на 13 декември 2000 г.

146 Все пак от изявленията на говорителя на Комисията, възпроизведени в съобщение на осведомителна агенция от 12 декември 2000 г., е видно, че решението да се приеме отново Решение 91/299 е взето най-късно в деня преди заседанието на колегиума на комисарите.

147 Според жалбоподателя при липсата на сведение, че колегиумът на комисарите е заседавал преди 12 декември 2000 г., трябва да се заключи, че обжалваното решение е прието в нарушение на принципа на колегиалност.

148 Освен това ако се допусне, че обжалваното решение действително е прието от колегиума на комисарите, от съобщението на осведомителна агенция от 12 декември 2000 г. следвало, че Комисията очевидно е решила да приеме ново решение със съдържание, идентично на Решение 91/299, с мотива че по същество това решение изобщо не е било оспорвано от жалбоподателя. Жалбоподателят обаче твърди, че не е бил съгласен с направената от Комисията правна и фактическа преценка, както и с основанието и размера на глобата. Следователно колегиумът на комисарите не бил правилно осведомен за позицията на жалбоподателя към момента, в който е било решено да се приеме обжалваното решение.

149 Жалбоподателят иска също така Общият съд да задължи Комисията да представи всички вътрешни документи, свързани с приемането на обжалваното решение, и в частност протоколите от всяко едно заседание на колегиума на комисарите, на което проектът за решение е бил обсъждан, както и представените на колегиума документи.

150 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

151 Съгласно установената съдебна практика принципът на колегиалност се основава на равенството на членовете на Комисията при участието им във вземането на решения и означава по-специално че решенията се разискват съвместно и че всички членове на колегиума носят колективна политическа отговорност за всички приети решения (Решение на Съда от 29 септември 1998 г. по дело Комисия/Германия, C-191/95, Recueil, стр. I-5449, точка 39 и Решение от 13 декември 2001 г. по дело Комисия/Франция, C-1/00, Recueil, стр. I-9989, точка 79).

152 Спазването на принципа на колегиалност, и по-специално необходимостта решенията да се разискват съвместно, без съмнение е в интерес на правните субекти, засегнати от породеното от тях правно действие, в смисъл че те трябва да бъдат сигурни, че тези решения действително са взети от колегиума и точно съответстват на неговата воля. Такъв е случаят по-специално с изрично определените като решения актове, които Комисията следва да вземе по отношение на предприятия или сдружения на предприятия, за да бъдат спазени правилата на конкуренция, и които имат за предмет установяване на нарушение на тези правила, съдържат разпореждания по отношение на тези предприятия и налагат парични санкции (Решение по дело Комисия/BASF и др., точка 82 по-горе, точки 64 и 65).

153 В конкретния случай жалбоподателят изтъква факта, че според съобщение на осведомителна агенция от 12 декември 2000 г. говорителят на Комисията обявява, че тя щяла да приеме отново същото решение на 13 декември 2000 г.

154 Ако се предположи обаче, че говорителят на Комисията е направил твърдяното от жалбоподателя изявление, фактът, че в съобщение на частно дружество се споменава изявление, което няма никакъв официален характер, сам по себе си не е достатъчен, за да се приеме, че Комисията нарушава принципа на колегиалност. Всъщност колегиумът на комисарите по никакъв начин не е обвързан с това изявление и следователно по време на своето заседание от 13 декември 2000 г. е могъл, след съвместно разискване, да реши да не приеме обжалваното решение.

155 Следва да се добави, че официалното прессъобщение на Комисията е публикувано на 13 декември 2000 г.

156 Освен това дори ако се предположи, че говорителят на Комисията е посочил, че жалбоподателят никога не е оспорвал по същество Решение 91/299, подобен довод е неотносим. Всъщност от съображение 199 от обжалваното решение е видно, че Комисията приема ново решение, чието съдържание е почти идентично с това на Решение 91/299, по съображение че последното е отменено поради процесуално нарушение. Ето защо обстоятелството, че жалбоподателят не е съгласен по същество с Решение 91/299, е без значение.

157 От гореизложеното е видно, че в рамките на процесуално-организационните действия Комисията не следва да бъде задължена да представи всички вътрешни документи, свързани с приемането на обжалваното решение.

158 Ето защо първата част от второто правно основание следва да се отхвърли.

По втората част, изведена от нарушението на принципа на правната сигурност

— Доводи на страните

159 Жалбоподателят намеква, че изискването за заверка, посочено във Вътрешния правилник на Комисията (ОВ L 252, 1999 г., стр. 41), приложим към момента на приемането на обжалваното решение, не е в съответствие с постановеното в Решение по дело Комисия/BASF и др., точка 82 по-горе (точки 73—76) и в Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе (точки 44—49).

160 Всъщност член 16, първа алинея от Вътрешния правилник на Комисията, в сила към онзи момент, не налага никакво изискване за заверка на обжалваното решение, което не е подписано, макар в него да се посочва името на члена на комисията, отговарящ за конкуренцията. По-специално не било предвидено приетите актове да се прилагат към отчетната справка към момента на нейното съставяне, след като „заверката на една или друга от тези справки няма пряка връзка с приетия акт“. В това отношение член 16, първа алинея от Вътрешния правилник на Комисията се отличавал от член 15 от Решение на Съвета от 5 юни 2000 г. за приемането на неговия вътрешен правилник (ОВ L 149, стр. 21).

161 Ето защо Вътрешният правилник на Комисията не бил съобразен с основното изискване за заверка и бил в противоречие с принципа на правната сигурност. Следователно обжалваното решение не било надлежно заверено.

162 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

163 Като начало Общият съд счита, че доводите на жалбоподателя трябва да бъдат разглеждани в смисъл, че с тях се прави възражение за незаконосъобразност на разпоредба от Вътрешния правилник на Комисията, действащ към момента на приемането на обжалваното решение.

164 Такова възражение за незаконосъобразност трябва да бъде прието за допустимо.

165 Всъщност съгласно съдебната практика приложното поле на член 241 ЕО трябва да обхваща и разпоредбите на вътрешния правилник на дадена институция, които, въпреки че не представляват правно основание на обжалваното решение и не пораждат действие, аналогично на това на регламент по смисъла на този член от Договора, определят съществените процесуални правила за приемането на това решение и следователно гарантират правната сигурност на лицата, които са техни адресати. Всъщност важно е всеки адресат на решение да може да оспори по пътя на косвения контрол законосъобразността на акта, която обуславя формалната валидност на това решение, независимо от обстоятелството, че въпросният акт не представлява негово правно основание, щом като адресатът не е могъл да иска отмяната на този акт, преди да му е връчено спорното решение. Следователно разпоредбите на Вътрешния правилник на Комисията могат да бъдат предмет на възражение за незаконосъобразност, доколкото осигуряват защитата на частноправните субекти (Решение по дело PVC-II на Общия съд, точка 43 по-горе, точки 286 и 287).

166 Освен това следва да се припомни, че възражението за незаконосъобразност трябва да бъде ограничено до това, което е необходимо за разрешаването на правния спор.

167 Всъщност член 241 ЕО няма за цел да допусне някоя от страните да оспорва приложимостта на актове от общ характер, независимо дали това е от полза за предявения иск или подадената жалба. Общият акт, за който се твърди, че е незаконосъобразен, трябва да бъде пряко или непряко приложим в конкретното производство по обжалване и трябва да съществува пряка правна връзка между

обжалваното индивидуално решение и въпросния общ акт (вж. Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, точки 288 и 289 и цитираната съдебна практика).

168 В това отношение следва да се припомни, че обжалваното решение е заверено съгласно разпоредбите на член 16, първа алинея от Вътрешния правилник. Следователно съществува пряка правна връзка между това решение и този член от Вътрешния правилник, за който жалбоподателят твърди, че е незаконосъобразен. Следователно по отношение на член 16, първа алинея от Вътрешния правилник, приложим към момента на приемането на обжалваното решение, може да бъде повдигнато възражение за незаконосъобразност.

169 Следователно трябва да се провери дали посоченото във Вътрешния правилник на Комисията изискване за заверка е в съответствие с принципа на правната сигурност.

170 В конкретния случай релевантната разпоредба е член 16, първа алинея от Вътрешния правилник на Комисията в редакцията му, приложима към момента на приемането на обжалваното решение, който предвижда следното:

„Актовете, приети от Комисията по време на заседание, се прилагат като неразделна част, на езика или езиците, чиито текстове са автентични, към отчетната справка, изготвяна в края на заседанието на Комисията, в хода на което те са били приети. Тези актове се заверяват с подписите на председателя и на генералния секретар, поставени саморъчно на последната страница от отчетната справка.“ [неофициален превод]

171 В Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, се разглежда законосъобразността на член 16, първа алинея от Вътрешния правилник на Комисията от 17 февруари 1993 г. (ОВ L 230, стр. 15), чийто текст гласи следното:

„Актовете, приети от Комисията по време на заседание, се прилагат […], на езика или езиците, чиито текстове са автентични, към протокола от заседанието на Комисията, в хода на което те са били приети или в хода на което е отразено тяхното приемане. Тези актове се заверяват с подписите на председателя и на генералния секретар, поставени саморъчно на първата страница от този протокол.“ [неофициален превод]

172 В това решение Общият съд счита, че определените в тази разпоредба условия представляват сами по себе си достатъчна гаранция, че в случай на оспорване може да се провери точното съответствие на нотифицираните или публикуваните текстове с приетия от колегиума текст, а оттам и с волята на техния автор. Всъщност щом като текстът е приложен към протокола и първата страница от същия е подписана от председателя и генералния секретар, между този протокол и обхванатите от него документи съществува връзка, която е гаранция за точното съдържание и форма на решението на колегиума. В това отношение трябва да се презумира, че даден орган е действал в съответствие с приложимото законодателство, докато общностният съд не констатира несъответствието на неговите действия с правната уредба. Ето защо предвидената според условията на член 16, първа алинея от Вътрешния правилник заверка трябва да се приеме за надлежна (Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, точки 302—304).

173 Следва обаче да се приеме, че член 16, първа алинея от Вътрешния правилник на Комисията, в редакцията му, приложима към датата на приемане на обжалваното решение, предвижда по-формалистична процедура за заверяване от разгледаната в Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе.

174 Всъщност измененията, въведени между двете редакции на текста, са следните: актовете, приети по време на заседание, вече не просто „се прилагат“ към протокола, а „се прилагат като неразделна част“; терминът „протокол“ е заменен

с термина „отчетна справка“; справката се изготвя „в края на заседанието“; накрая, подписът вече е не на „първата страница на протокола“, а на „последната страница на отчетната справка“.

175 Тези изменения, взети като цяло, засилват гаранциите, предоставени с процедурата за заверка, за да се осигури спазването на принципа на правната сигурност.

176 Ето защо член 16, първа алинея от Вътрешния правилник на Комисията, приложим към датата на приемане на обжалваното решение, не е незаконосъобразен.

177 При тези условия втората част от второто правно основание следва да се отхвърли.

По третата част, изведена от нарушението на правото на жалбоподателя отново да бъде изслушан

— Доводи на страните

178 Жалбоподателят признава, че в точки 246—252 от Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, е прието, че когато решение на Комисията е отменено поради процесуално нарушение, ново изслушване на заинтересованите предприятия, преди приемането на ново решение, е необходимо само доколкото същото съдържа нови твърдения за нарушения.

179 Този подход обаче не бил приложим в конкретния случай. От една страна, поради използването от Комисията на иззети документи с цел, различна от тази, с оглед на която тя има право да се запознае с тях, и поради нарушаването на правото на достъп до преписката административната процедура била нередовна в много отношения. От друга страна, обжалваното решение възпроизвеждало анализа в Решение 91/297, което е отменено поради други, не чисто процесуални съображения и не е прието отново.

180 Така отмяната на Решение 91/297 засегнала валидността на подготвителните мерки във връзка с обжалваното решение. Всъщност в Решение по дело Solvay I, точка 35 по-горе, Общият съд установил, че пълният отказ за оповестяване на противопоставените от Комисията документи нарушавал правото на достъп на жалбоподателя до преписката. Освен това въпросното процесуално нарушение засегнало както административната процедура, свързана с прилагането на член 82 ЕО, така и процедурата, отнасяща се до член 81 ЕО. Ето защо Комисията трябвало да възобнови процедурата, като му предостави пълен достъп до неговата преписка и след това му позволи във връзка с тази преписка писмено и устно да изложи своите съображения.

181 Освен това тълкуването, възприето в Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, било неправилно от правна гледна точка, тъй като свеждало правото на изслушване до възможността засегнатото предприятие да представи становището си по изложените срещу него твърдения за нарушения. Всъщност всяко засегнато предприятие имало и право да бъде изслушано и да представи становището си по отношение на основанието, целесъобразността и размера на глобите. Като се позовава на съдебната практика, жалбоподателят твърди, че предприятията — евентуални адресати на решение, с което се установява нарушение от тяхна страна и поради това им се налага глоба, трябва да имат възможността да представят становището си по отношение на глобата на етапа на административната процедура. Поради продължителността на настоящото дело обаче жалбоподателят твърди, че е могъл да представи ново становище относно погасяването по давност на правомощието на Комисията да му налага глоби, относно превишаването на разумния срок и относно размера на глобата.

182 Жалбоподателят счита, че след отмяната на Решение 91/297 е трябвало по-конкретно да бъде изслушан относно вътрешната съгласуваност на анализа на Комисията, съгласно който твърдените нарушения на членове 81 ЕО и 82 ЕО взаимно се подсилват, и относно състоятелността на някои твърдения

в обжалваното решение по отношение на наличието на картел с ICI, които в нарушение на презумпцията за невиновност буквално възпроизвеждат тези от Решение 91/297 или следват подхода на това решение.

183 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

184 Когато след решение, с което се санкционират нарушили член 81, параграф 1 ЕО предприятия и което е отменено поради процесуално нарушение, свързано единствено с условията за окончателно приемане на това решение от колегиума на комисарите, Комисията приема ново решение, което има еднакво по същество съдържание и е основано на същите твърдения за нарушения, тя не е длъжна да изслуша отново засегнатите предприятия (вж. в този смисъл Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, точки 246—253, оставено в сила с Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точки 83—111).

185 Що се отнася до правните въпроси, които могат да се поставят при прилагането на член 233 ЕО, като въпросите, свързани с изминалото време, с възможността за възобновяване на процедурата за налагане на санкции, с достъпа до преписката, който е необходим предвид възобновяването на процедурата, с участието на служителя по изслушването и на консултативния комитет, както и с евентуалните последици от член 20 от Регламент № 17, във връзка с тях не е необходимо ново изслушване, доколкото те не променят съдържанието на твърденията за нарушения, като евентуално могат да подлежат само на последващ съдебен контрол (вж. в този смисъл Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 93).

186 В конкретния случай Комисията възпроизвежда почти цялото съдържание на Решение 91/299. Тя единствено допълва обжалваното решение с един пасаж относно производството пред Общия съд и пред Съда.

187 Несъмнено, в частта от обжалваното решение, в която са изложени фактите, Комисията добавя и съображения от Решение 91/297, което впоследствие е отменено с Решение по дело Solvay I, точка 35 по-горе. Тази част съдържа по-конкретно препратки към ICI.

188 От една страна обаче, Решение 91/299, което е в основата на обжалваното решение, изрично препраща към Решение 91/297 по отношение на информацията за продукта и пазара на сода (вж. точка I Б от съображенията от Решение 91/299). В писмената реплика жалбоподателят впрочем признава, че възпроизведените в обжалваното решение пасажи от Решение 91/297 представляват „неразделна част“ от Решение 91/299.

189 От друга страна, тази информация, която има само фактологичен характер, е ирелевантна по отношение на нарушенията, в които е обвинен жалбоподателят по настоящото дело. Всъщност в конкретния случай поведението, в което жалбоподателят е упрекнат, се изразява в злоупотреба с господстващо положение, а не в сключване на споразумение с друго предприятие или в съгласувани практики, които водят до възпрепятстване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията в рамките на общия пазар.

190 Ето защо следва да се приеме, че обжалваното решение и Решение 91/299 имат еднакво по същество съдържание и се основават на едни и същи съображения.

191 Следователно съгласно цитираната в точки 184 и 185 по-горе съдебна практика в конкретния случай Комисията не е длъжна да изслуша отново жалбоподателя, преди да приеме обжалваното решение.

192 Освен това що се отнася до доводите, изведени от използването на документи, иззети в нарушение на Регламент № 17, и от нарушението на правото на достъп до преписката, те се явяват предмет на отделни оплаквания и поради това ще бъдат разгледани по-нататък.

193 С оглед на гореизложеното третата част от второто правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По четвъртата част, изведена от липсата на ново допитване до консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение

— Доводи на страните

194 Жалбоподателят оспорва съображенията, изложени в точки 254—257 от Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, според които по това дело не се изисква ново допитване до консултативния комитет. Според жалбоподателя, противно на постановеното от Общия съд в това решение, задължението за допитване до консултативния комитет произтича не от член 1 от Регламент № 99/63/ЕИО на Комисията от 25 юли 1963 година относно изслушванията, предвидени в член 19, параграфи 1 и 2 от Регламент № 17 (ОВ 127, стр. 2268), който урежда само реда за провеждане на процедурата, а от член 10 от Регламент № 17 в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по делото. Освен това, макар да представлява важна процесуална гаранция, допитването до консултативния комитет преследвало друга цел, различна от простото изслушване на предприятието, засегнато от проекта за решение, за което свидетелства фактът, че отказът на предприятието от изслушване не освобождава Комисията от задължението да се допита до консултативния комитет.

195 Следователно в конкретния случай консултативният комитет трябвало да вземе становище по проекта на Комисията за приемане на обжалваното решение след Решение по дело Комисия/Solvay, точка 37 по-горе, и по-специално по въпроса дали принципът на разумен срок е спазен.

196 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

197 Съгласно член 10 от Регламент № 17 в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по делото:

„3. За всяко решение, прието в рамките на посочена в параграф 1 процедура, и за всяко решение за подновяване, изменение или отмяна на вече взето в приложение на член [81], параграф 3 [ЕО] решение се прави предварително допитване до консултативен комитет по ограничителни практики и господстващо положение по реда на процедурата, посочена в параграф 1.

[…]

5. Допитването се извършва на общо заседание, свикано от Комисията и проведено не по-рано от четиринадесет дни от изпращането на известието за неговото свикване. За всеки разглеждан случай към известието се прилагат изложение на случая с отбелязване на най-важните доказателства и предварителен проект на решение.“

198 Освен това член 1 от Регламент № 99/63 гласи:

„Преди да се допита до Консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение, Комисията провежда изслушване съгласно член 19, параграф 1 от Регламент № 17.“ [неофициален превод]

199 Съгласно постоянната съдебна практика от член 1 от Регламент № 99/63 е видно, че изслушването на заинтересованите предприятия и допитването до комитета са необходими в едни и същи случаи (Решение на Съда от 21 септември 1989 г. по дело Hoechst/Комисия, 46/87 и 227/88, Recueil, стр. 2859, точка 54 и Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 115).

200 Регламент № 99/63 е заменен с Регламент (ЕО) № 2842/98 на Комисията от 22 декември 1998 година относно изслушването в определени процедури на основание членове [81 ЕО] и [82 ЕО] (ОВ L 354, стр. 18), действащ към момента на приемането на обжалваното решение, като текстът на член 2, параграф 1 е близък до този на член 1 от Регламент № 99/63.

201 В конкретния случай следва да се отбележи, че съгласно обжалваното решение, преди да се приеме Решение 91/299, е направено допитване до консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение. Жалбоподателят не оспорва нито провеждането, нито редовността на това допитване.

202 Ето защо доколкото обжалваното решение не съдържа съществени изменения спрямо Решение 91/299, Комисията, която не е длъжна, преди да приеме обжалваното решение, да изслуша отново жалбоподателя, още по-малко е длъжна да се допита отново до консултативния комитет (вж. в този смисъл Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 118).

203 Следователно четвъртата част от второто правно основание трябва да се отхвърли.

По петата част, изведена от незаконния състав на консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение

— Доводи на страните

204 Жалбоподателят твърди, че след допитването до консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение, проведено преди приемането на Решение 91/299 и на обжалваното решение, три държави са се присъединили към Общността на 1 януари 1995 г. При положение че посоченият консултативен комитет се състои от представители на всички държави членки, към момента, в който Комисията е съставила проекта, въз основа на който е прието обжалваното решение, съставът на този комитет вече не бил законен. Комисията трябвало да направи ново допитване до надлежно съставения консултативен комитет.

205 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

206 Съгласно член 10, параграф 4 от Регламент № 17 в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по делото:

„Консултативният комитет се състои от служители, компетентни в областта на ограничителните практики и господстващото положение. Всяка държава членка назначава служител, който я представлява и който, в случай че не е в състояние да присъства, може да бъде заменен с друг служител.“

207 Съгласно съдебната практика промяната в състава на дадена институция не засяга приемствеността в самата институция, чиито окончателни или подготвителни актове по принцип запазват всички свои последици (Решение на Съда от 13 ноември 1990 г. по дело Fedesa и др., C-331/88, Recueil, стр. I-4023, точка 36).

208 Освен това не съществува общ принцип в общностното право, който да налага приемственост в състава на административния орган, провеждащ процедура, която може да доведе до налагането на глоба (Решение по дело PVC II на Общия съд, точка 43 по-горе, точки 322 и 323).

209 От това следва, че Комисията не е длъжна да се допита отново до консултативния комитет след приемането на още три държави в Общността.

210 Следователно петата част от второто правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По шестата част, изведена от използването на документи, иззети в нарушение на Регламент № 17

— Доводи на страните

211 Жалбоподателят напомня, че по силата на член 14, параграф 3 от Регламент № 17 в редакцията му, приложима към момента на настъпването на фактите по делото, Комисията може да разпореди извършването на проверки в предприятията с решение, в което посочва предмета и целта на тези проверки, и че съгласно член 20, параграф 1 от посочения регламент в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по делото, събраните в приложение на член 14 сведения могат да бъдат използвани само за целта, във връзка с която са поискани.

212 В конкретния случай според жалбоподателя в решението за проверка от 5 април 1989 г., въз основа на което Комисията е извършила проверки в неговите помещения и в тези на германските и испанските му дъщерни дружества, се посочва само член 81 ЕО и се разпорежда проверка на засегнатите шестима производители във връзка, от една страна, с евентуалното им участие в картели и/или съгласувани практики, които водят до разделяне на национални пазари и съгласуване на цената на натриевия карбонат, и от друга страна, с прилагането на споразумения за изключително закупуване, които можели да ограничат или премахнат конкуренцията и да засилят ригидността на пазара на натриев карбонат в Общността.

213 Освен това от документите, оставени в помещенията на жалбоподателя от един от участвалите в проверката служители, било видно, че Комисията предварително не е разполагала с никакви данни и не е имала подозрение или улика за каквото и да било нарушение на член 82 ЕО. По-нататък, Комисията проявила интерес към отношенията с клиентите, доколкото сключените с тях договори можели да представляват споразумение за подялба на пазара. Освен това според жалбоподателя от размяната на писма между него и Комисията е видно, че на 22 май 1989 г. тя е приела изразеното от него изрично условие иззетите документи да бъдат използвани единствено за целите на проверките в рамките на процедурата по член 81, параграф 1 ЕО.

214 По-нататък жалбоподателят отбелязва, че на 21 юни 1989 г. Комисията изпраща до него, а на 8 юли 1989 г. — до едно от неговите дъщерни дружества, а именно DSW, искания за сведения. За разлика от решението за проверка, в тези искания се посочват както член 81 ЕО, така и член 82 ЕО. Жалбоподателят твърди, че в отправеното до него искане се посочва също така, че Комисията изследва „съвместимостта с правилата на конкуренция на договорите за доставка, с които се цели да се гарантира изключително снабдяване посредством дискриминационни отстъпки за лоялност“.

215 Жалбоподателят признава, че Комисията има право, от една страна, да изземе откритите от нея при проверките документи, доколкото попадат в обхвата на решението за проверка, и от друга страна, да започне разследване, за да провери

наличието на твърдяното нарушение на член 82 ЕО, за което е узнала вследствие на извършените проверки. За сметка на това според жалбоподателя Комисията не може да използва изземите документи в последващата процедура, целяща да установи наличието на твърдяното нарушение на член 82 ЕО, освен като основание за образуване на същата. Жалбоподателят обаче твърди, че в голямата си част документите, които са посочени в частта от изложението на възраженията, свързана с твърдяната злоупотреба с господстващо положение, явно са иззети в хода на извършените по отношение на него и неговите дъщерни дружества проверки. Следователно Комисията използвала въпросните документи за цел, различна от тази, с оглед на която ги е получила. С това Комисията нарушила правото на защита на жалбоподателя и правото на професионална тайна, гарантирани в член 14, параграф 3 и член 20, параграф 1 от Регламент № 17 в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по делото.

216 От това жалбоподателят заключава, че документите, които са приложени към изложението на възраженията и са в подкрепа на основаните на член 82 ЕО твърдения за нарушения, е трябвало да бъдат изключени от преписката, с изключение на документите, изпратени от него и неговото дъщерно дружество в отговор на исканията за сведения, отправени до тях след проверките. Освен това жалбоподателят поддържа, че поради изминалото време не е могъл да определи кои от приложените към изложението на възраженията документи са иззети от неговите помещения и кои от тях са изпратени на Комисията в отговор на исканията за сведения. Доколкото всяко едно от изложените от Комисията твърдения за нарушение се основава на документи, които е трябвало да бъдат изключени от преписката, обжалваното решение следвало да бъде отменено изцяло. Освен това изложените от Комисията твърдения за нарушения се основавали, поне косвено, на някои уличаващи документи, приложени към изложението на възраженията, като Общият съд не можел да прецени точната роля на тези документи при формулирането на изложените в обжалваното решение твърдения за нарушения. От това следва, че Общият съд не бил в състояние да упражни контрол за законосъобразност на обжалваното решение и за правилност на неговите мотиви.

217 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

218 Като начало следва да се напомни, че както целта на Регламент № 17, така и изброяването в член 14 от него на правомощията, предоставени на служителите на Комисията, показват ясно, че проверките могат да имат много голям обхват. В това отношение правото на достъп до всички помещения, терени и превозни средства на предприятията е от особена важност, доколкото дава възможност на Комисията да събира доказателства за нарушения на правилата на конкуренция в местата, където обикновено се намират, а именно в търговските помещения на предприятията. От това право на достъп не би имало полза, ако служителите на Комисията могат единствено да искат представянето на документи или материали, които могат предварително и точно да посочат. Напротив, такова право включва възможността да се търсят данни, които все още не са известни или напълно установени. Без такава възможност Комисията не би могла, при отказ за сътрудничество или противопоставяне от страна на засегнатите предприятия, да събере необходимите за проверката данни. Макар поради това член 14 от Регламент № 17 да предоставя на Комисията широки правомощия за разследване, упражняването на тези правомощия е обвързано с условия, които гарантират спазването на правата на засегнатите предприятия. В това отношение следва преди всичко да се отбележи наложеното на Комисията задължение да посочи предмета и целта на проверката. Това задължение представлява основно изискване не само за да се покаже, че възнамеряваната намеса по отношение на засегнатите предприятия е оправдана, но и за да могат тези предприятия да узнаят обхвата на задължението си за сътрудничество, като същевременно запазят правото си на защита (Решение от 21 септември 1989 г. по дело Hoechst/Комисия, точка 199 по-горе, точки 26—29).

219 Следователно обхватът на задължението за мотивиране на решенията за проверка не може да бъде ограничаван по съображения, отнасящи се до ефикасността на разследването. В това отношение следва да се уточни, че макар да не е длъжна да съобщи на адресата на решението за проверка цялата информация, с която разполага относно твърдените нарушения, нито да направи точна правна квалификация на тези нарушения, за сметка на това Комисията е длъжна ясно да посочи предположенията, които възнамерява да провери (Решение от 21 септември 1989 г. по дело Hoechst/Комисия, точка 199 по-горе, точка 41).

220 В конкретния случай следва да се отбележи, че в решението за проверка се посочва единствено член 81 ЕО.

221 Тъй като обаче Комисията не е длъжна да направи точна правна квалификация на нарушенията, обстоятелството, че в решението не се посочва изрично член 82 ЕО, само по себе си не е достатъчно, за да се приеме, че Комисията нарушава член 14 от Регламент № 17.

222 От текста на решението за проверка действително е видно, че Комисията изрично цели единствено да провери дали жалбоподателят е участвал в картели и/или съгласувани практики. Липсват данни, въз основа на които да се приеме, че има подозрение и за злоупотреба с господстващо положение. Освен това Комисията не изисква доказателствата, които е използвала в процедурата по член 82 ЕО, във връзка с новите разпореждания за проверка.

223 От член 1 от обжалваното решение е видно обаче, че „[жалбоподателят] е нарушавал разпоредбите на член 82 ЕО с действия, които са насочени към изключване или силно ограничаване на конкуренцията и се състоят в [...] сключването на споразумения, с които задължава клиентите си да се снабдяват от жалбоподателя, за да задоволяват всички или много голяма част от своите нужди от сода за неопределен или прекалено дълъг период от време, [в] предоставяне на значителни отстъпки и други финансови поощрения въз основа на пределно количество, надхвърлящо основното договорено с клиента количество, така че да гарантира, че за задоволяването на всички или много голяма част от своите нужди този клиент се снабдява от жалбоподателя, както и в обуславяне на отстъпките от съгласието на клиента да се снабдява от жалбоподателя за задоволяването на всички свои нужди“.

224 Ето защо следва да се отбележи, че посоченото в член 1, второ тире от решението за проверка „прилагане на споразумения за изключително закупуване“ съответства на това, което окончателно е възприето в обжалваното решение по отношение на жалбоподателя. В действителност нарушенията на член 82 ЕО, в които е обвинен жалбоподателят в обжалваното решение, са извършени

в рамките на договорните му отношения с част от неговите клиенти и по същество се изразяват в прилагането на изключителни споразумения.

225 Ето защо е налице значителна прилика между практиките, които Комисията приема, че са в основата на посочените в обжалваното решение злоупотреби с господстващо положение, и практиките, във връзка с които в член 1, второ тире от решението за проверка е оправомощила своите служители да извършат разследване.

226 Тъй като част от фактите, за които служителите на Комисията са били оправомощени да събират доказателства с оглед на установяването на нарушение на член 81 ЕО, са същите факти, които впоследствие са в основата на твърденията за злоупотреба с господстващо положение, в което жалбоподателят е обвинен в обжалваното решение, изземването на документи не излиза извън установените с решението за проверка рамки на законосъобразност. Всъщност последното съдържа основните реквизити по член 14, параграф 3 от Регламент № 17.

227 Следователно Комисията получава по законосъобразен начин документите, използвани в обжалваното решение в подкрепа на твърденията за нарушение на член 82 ЕО, като е без значение дали тези документи са иззети в хода на извършените през април 1989 г. проверки или са представени в резултат от исканията за сведения, отправени впоследствие до жалбоподателя на основание член 11 от Регламент № 17.

228 От гореизложеното следва също, че в постановеното на основание член 82 ЕО обжалвано решение Комисията законосъобразно е използвала посочените документи като доказателства.

229 Освен това единствено от писмото на Комисията от 22 май 1989 г. е видно, че тя потвърждава, че разпоредбите на член 20 от Регламент № 17, в редакцията му към момента на настъпване на фактите по делото, се прилагат към събраните при проверките документи и че въпросните документи не са били използвани като

доказателства в антидъмпингова процедура. Следователно Комисията не застъпва становището, че разследването се отнася единствено до нарушения на член 81 ЕО и че квалифицирането на разглежданите нарушения като злоупотреба с господстващо положение надхвърля целите на разследването.

230 Ето защо шестата част от второто правно основание следва да се отхвърли.

По осмата част, изведена от нарушението на принципа за безпристрастност, добра администрация и пропорционалност.

— Доводи на страните

231 Жалбоподателят твърди, че обжалваното решение възпроизвежда дословно прието преди десет години решение и въобще не взема предвид изминалото време и последиците от отмяната на Решение 91/927. Също така твърди, че Комисията е трябвало да му предостави пълен достъп до преписката.

232 Освен това приемането на обжалваното решение било неоправдано, доколкото с него се възобновявала процедурата много време след настъпването на фактите, така че при всички случаи това решение било лишено от полезно действие.

233 Жалбоподателят твърди и че Комисията не е посочила причините, поради които счита за целесъобразно отново да приеме спрямо него „драконовско решение“, въпреки че, от друга страна, не приема ново решение след отмяната на Решение

91/297. При все това Комисията разглеждала като едно цяло нарушенията, поради което в този смисъл са постановени Решения 91/297, 91/298 и 91/299. Следователно Общият съд не бил в състояние да прецени съображенията на Комисията да приеме ново решение със съдържание, почти еднакво с това на Решение 91/299.

234 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

235 Твърдейки, че са нарушени принципите на безпристрастност, добра администрация и пропорционалност, жалбоподателят всъщност възпроизвежда доводите, които вече е изложил във връзка с изминалото време и с правото на достъп до преписката, които Общият съд разглежда отделно.

236 Единственият нов момент е свързан с липсата на съображения на Комисията да приеме ново решение със съдържание, почти еднакво с това на Решение 91/299. В това отношение обаче следва да се отбележи, че Комисията мотивира избора си да приеме отново Решение 91/299 в съображения 196—207 от обжалваното решение, които се добавят към Решение 91/299. Ето защо оплакването на жалбоподателя не е издържано от фактическа гледна точка.

237 Следователно осмата част от второто правно основание трябва да се отхвърли.

238 От всичко гореизложено следва, че второто правно основание трябва изцяло да се отхвърли, като единствено седмата част, изведена от нарушението на правото на достъп до преписката, ще бъде разгледана в рамките на шестото правно основание.

По третото правно основание, изведено от неправилното определяне на географския пазар

Доводи на страните

239 Като се позовава на практиката на Съда, жалбоподателят твърди, че макар да е важен за доказването на господстващо положение, критерият за пазарните дялове сам по себе си никога не е решаващ, особено в хипотезата, при която тези пазарни дялове са в разумен размер. Би следвало също така да се вземат предвид и други фактори като пречките за навлизане на пазара, вертикалната интеграция, финансовата мощ, технологичният напредък, изравнителната способност на клиентите или структурата на разходите.

240 Според жалбоподателя Комисията неправилно приема, след като изброява различни обстоятелства „в подкрепа на националното измерение“, че съответният географски пазар има общностно измерение. Ако била направила предварителен анализ на условията за конкуренция, Комисията щяла да заключи, че обхватът на пазара се свежда до националната територия.

241 Неправилността на преценката на Комисията се потвърждавала с решението на „италианския орган по конкуренцията“, постановено на 10 април 1997 г. по дело Solvay/Sodi, в което за съответен географски пазар бил определен италианският пазар на натриев карбонат. В публикуваното известие съгласно член 19, параграф 3 от Регламент № 17, отнасящо се до молба за издаване на решение, че липсват основания за предприемане на действие, или за освобождаване по силата на член 81, параграф 3 [ЕО] (дело IV/E-2/36.732 — Solvay-Sisecam) (ОВ

C 272, 1999 г., стр. 14), Комисията признала също, че определянето на съответния географски пазар е „особено сложен“ въпрос и че разделянето по национални пазари вече не е относимо в същата степен.

242 Освен това жалбоподателят поддържа, че Комисията допуска грешка при прилагане на правото, като приема, че неговата сфера на влияние обхваща континентална Западна Европа. Всъщност според жалбоподателя този анализ се основава на наличието на споразумение между него и ICI и единствената му цел е да наложи извода, че той разполага с голям като абсолютна и относителна стойност дял от „възприетия пазар“. Следователно Комисията не взела предвид обичайните критерии, въз основа на които точно може да се определи съответният географски пазар, а именно територията, на която условията на пазара са достатъчно еднородни, за да могат всички действащи оператори да се конкурират помежду си.

243 Жалбоподателят твърди също, че като не уточнява причините, поради които се отклонява от постоянната си практика при определянето на съответния географски пазар, Комисията не мотивира надлежно обжалваното решение.

244 Освен това жалбоподателят счита, че Комисията допуска явна грешка в преценката, като приема, от една страна, че Бенелюкс и Обединеното кралство представляват отделни пазари, а от друга — че Бенелюкс и Португалия, в които той има фактически монопол, принадлежат към един и същи пазар.

245 Жалбоподателят допълва, че в съображение 132 от обжалваното решение Комисията посочва, че „традиционният пазар на Solvay обхваща цялата Общност без Обединеното кралство и Ирландия, където поради антиконкурентните разпоредби в тези страни състоянието на конкуренцията е напълно различно“. Според жалбоподателя все пак в писмената защита Комисията изпада в противоречие, като обяснява, че той и ICI не са конкуренти, за да изключи Обединеното кралство и Ирландия от съответния географски пазар. Освен това в обжалваното решение Комисията не посочвала условията на конкуренция на

италианския, испанския, португалския, гръцкия и датския пазар, макар да приема, без каквато и да било допълнителна обосновка, че условията на конкуренция са еднородни на цялата територия на континентална Европа. Що се отнася до пазарните му дялове, жалбоподателят отбелязва, че същите въобще не са еднакви, тъй като в отделните държави те или не съществуват, или са 15 %, 50 %, 80 % или 100 %. При тези обстоятелства жалбоподателят моли Общия съд да прикани Комисията да обоснове извода си, че структурата на пазара е една и съща навсякъде в континентална Западна Европа.

246 Комисията обжалва изложените от жалбоподателя доводи.

Съображения на Общия съд

247 Според трайната съдебна практика при проверката дали дадено предприятие има господстващо положение по смисъла на член 82, първа алинея ЕО основно значение следва да се отдаде на определянето на съответния пазар и на съществената част от общия пазар, на която предприятието евентуално може да извършва злоупотреба, създаваща пречка пред ефективната конкуренция (вж. Решение от 26 ноември 1998 г. по дело Bronner, C-7/97, Recueil, стр. I-7791, точка 32 и Решение от 23 май 2000 г. по дело Sydhavnens Sten & Grus, C-209/98, Recueil, стр. I-3743, точка 57).

248 В това отношение следва да се припомни, че определянето на пазара има различна роля според това дали се прилага член 81 ЕО или член 82 ЕО. При прилагането на член 82 ЕО точното определяне на разглеждания пазар е задължително и предварително условие за решението относно действие, за което се твърди, че е антиконкурентно, тъй като преди да се установи наличието на злоупотреба с господстващо положение, трябва да се установи наличието на

господстващо положение на дадения пазар, което предполага този пазар да е предварително определен. Обратно, при прилагането на член 81 ЕО, за да се определи дали оспореното споразумение, решение за сдружение на предприятия или съгласувана практика може да засегне търговията между държавите членки и има за цел или за резултат предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията в рамките на общия пазар, трябва, ако е необходимо, да бъде определен разглежданият пазар (Решение на Общия съд от 6 юли 2000 г. по дело Volkswagen/Комисия, T-62/98, Recueil, стр. II-2707, точка 230 и Решение от 11 декември 2003 г. по дело Adriatica di Navigazione/Комисия, T-61/99, Recueil, стр. II-5349, точка 27).

249 С оглед на структурата на член 82 ЕО географският пазар може да бъде определен като територията, на която всички икономически оператори се намират в сходни условия на конкуренция, що се отнася до съответните продукти. Въобще не е необходимо обективните условия на конкуренция между икономическите оператори да бъдат напълно еднородни. Достатъчно е те да бъдат сходни или достатъчно еднородни (Решение на Съда от 14 февруари 1978 г. по дело United Brands и United Brands Continentaal/Комисия, 27/76, Recueil, стр. 207, точки 44 и 53 и Решение на Общия съд от 22 ноември 2001 г. по дело AAMS/Комисия, T-139/98, Recueil, стр. II-3413, точка 39). Ето защо само районите, в които обективните условия на конкуренция са хетерогенни, не могат да се разглеждат като единен пазар (Решение на Общия съд от 21 октомври 1997 г. по дело Deutsche Bahn/Комисия, T-229/94, Recueil, стр. II-1689, точка 92).

250 Всъщност от трайната съдебна практика следва, че макар общностният съд по общо правило да упражнява цялостен контрол относно това дали са изпълнени условията за прилагане на правилата за конкуренция, неговият контрол върху направените от Комисията сложни икономически преценки все пак следва да се свежда до проверка дали са спазени процесуалните правила и изискването за мотивиране, дали фактите са установени точно и дали не е налице явна грешка в преценката или злоупотреба с власт (Решение на Общия съд от 30 март 2000 г. по дело Kish Glass/Комисия, T-65/96, Recueil, стр. II-1885, точка 64 и Решение от 17 септември 2007 г. по дело Microsoft/Комисия, T-201/04, Recueil, стр. II-3601, точка 87).

251 В конкретния случай следва да се отбележи, че в частта от обжалваното решение, посветена на разглеждания пазар, Комисията определя съответния географски пазар, както следва:

„136. Следователно разглежданият продукт и географската зона, от гледна точка на които трябва да се преценява икономическата мощ на Solvay, е пазарът на сода в Общността (без Обединеното кралство и Ирландия).“ [неофициален превод]

252 В отговор на писмения въпрос на Общия съд Комисията подчертава, че други пасажи от обжалваното решение се отнасят до същия географски пазар като посочения в съображение 136 от обжалваното решение.

253 Комисията се позовава по-специално на съображения 8, 18—20, 23, 26, 36—38, 40—42, 43, 133, 137, 138, 188 и 191, в които се посочва „Източна Европа“, „Западна Европа“ или „Общността“.

254 Освен това съдържащото се в съображение 136 от обжалваното решение определение на географския пазар не е в противоречие с други съображения от обжалваното решение. Всъщност от цитираната в точка 249 по-горе съдебна практика е видно, че е достатъчно условията на конкуренция да бъдат сходни или достатъчно еднородни, що се отнася до съответните продукти. Ето защо няколко национални пазара могат да образуват заедно географски пазар в рамките на прилагането на член 82 ЕО, в случай че обективните условия на конкуренция са достатъчно еднородни.

255 Освен това фактът, че производителите са склонни да съсредоточат продажбите си в държавите членки, в които притежават възможности за производство, не означава непременно, че обективните условия на конкуренция не са достатъчно еднородни.

256 Във всеки случай от анализа на изложеното от жалбоподателя четвърто правно основание (вж. точки 261—305 по-нататък) е видно, че същият има господстващо положение, независимо дали като съответен географски пазар се определя Общността, без Обединеното кралство и Ирландия, или пък всяка от държавите, в които в рамките на пазара на натриев карбонат са извършени нарушенията на член 82 ЕО, в които е обвинен.

257 Както се посочва в съображение 147 от обжалваното решение:

„[… М]акар всеки от националните пазари, особено засегнати от изключващото конкуренцията поведение на Solvay, да се счита за отделен пазар, Solvay запазва господстващото си положение на всеки един от тях и по-голямата част от изложените по-горе съображения важат и в това отношение.“ [неофициален превод]

258 Всъщност от притежаваните от жалбоподателя пазарни дялове е видно, че той има господстващо положение и във всяка от държавите, в които извършва нарушенията на член 82 ЕО, в които е обвинен.

259 От това следва, че дори да се предположи, че Комисията не определя правилно съответния географски пазар, тази грешка няма определящо значение за крайния извод. Една такава грешка, дори да се приеме за установена, не може да обоснове отмяната на решението на Комисията (вж. в този смисъл Решение на Общия съд от 14 май 2002 г. по дело Graphischer Maschinenbau/Комисия, T-126/99, Recueil, стр. II-2427, точка 49 и цитираната съдебна практика).

260 Следователно третото правно основание следва да се отхвърли.

По четвъртото правно основание, изведено от липсата на господстващо положение

Доводи на страните

261 Жалбоподателят оспорва анализа на Комисията, съгласно който неговите собствени документи потвърждават наличието на господстващо положение в Западна Европа.

262 На първо място жалбоподателят счита, че тезата на Комисията не се подкрепя от фактите.

263 В това отношение жалбоподателят отбелязва, че в съображение 147 от обжалваното решение Комисията посочва, че макар всеки един от националните пазари, особено засегнати от изключващото конкуренцията поведение, да се счита за отделен пазар, жалбоподателят запазва господстващото си положение на всеки от тях.

264 Според жалбоподателя обаче неговият дял от националните пазари не е 70 % и макар да е значителен, този пазарен дял не показва наличието на значителна пазарна мощ. Така в разглеждания период неговият пазарен дял бил само 56,7 % в Бенелюкс, 54,9 % във Франция и 52,5 % в Германия. Освен това според жалбоподателя фактът, че е единственият производител на натриев карбонат, който упражнява дейността си в цялата Общност, е без значение. При липсата на значителни доставки от производствените му обекти на другите национални пазари, където притежава такива обекти, неговият общ капацитет на производство в Европа също бил без значение. На национално равнище неговият капацитет на производство бил сравним с този на националните му конкуренти.

265 Освен това жалбоподателят поддържа, че защитата, която му е предоставена посредством антидъмпинговите мерки, е само относителна, доколкото по отношение на вноса от Източна в Западна Германия не са наложени антидъмпингови и други мита и доколкото при всички случаи режимът на активно усъвършенстване позволява на производителите на стъкло да закупуват от американските производители и от производителите в Източна Европа значителни количества натриев карбонат, освободени от антидъмпингови мита.

266 Освен това жалбоподателят твърди, че Комисията е трябвало да вземе предвид възможността на клиентите да използват сода каустик и натрошено стъкло вместо натриев карбонат. Всъщност в отношението си с клиентите той счита, че е подложен на конкурентен натиск, оказан от тези продукти.

267 От това жалбоподателят заключава, че няма господстващо положение на разглежданите национални пазари — единствено възможните в географско отношение.

268 Освен това според жалбоподателя Комисията не взема предвид изравнителната покупателна способност, с която разполагат някои от неговите клиенти — производители на стъкло. Всъщност същата не проверила в каква степен количествата, закупени от тези клиенти, са били необходими за дългосрочното му съществуване, по-специално поради значимостта на постоянните разходи в тази тежка промишленост. Комисията освен това не оценила ролята на местните конкуренти, нито влиянието на вноса с произход от Съединените американски щати или от Източна Европа.

269 Дори да се предположи, че съответният географски пазар има европейско измерение, анализът на Комисията бил неточен и „недобре мотивиран“. В това отношение жалбоподателят изтъква конкурентния натиск, оказван, първо, от общностните конкуренти, принадлежащи към големи индустриални групи, второ, от американските конкуренти и конкурентите от страните в Източна Европа, които са в състояние да предложат атрактивни цени, и трето, от клиенти, принадлежащи също към големи групи.

270 Жалбоподателят изтъква и противоречие между съображение 39 от обжалваното решение, според което основният риск за него произтича не от другите европейски производители, а от американския натриев карбонат, и съображение 53 от обжалваното решение, съгласно което „основната му грижа е да предпази господстващото си положение на европейския пазар от недоволството на дребните производители, както и от заплахата, която представлява за него вносът от Източна Европа и Съединените американски щати“. Пазарната мощ на неговите конкуренти била още по-голяма предвид факта, че в проведеното през 1980 г. и 1981 г. разследване Комисията не изисква от тях никакво изменение на договорните им практики, поради което те могат да запазят своите клиенти чрез сключването на дългосрочни договори „всички нужди“.

271 На второ място жалбоподателят твърди, че Комисията допуска редица грешки при прилагане на правото, като в съображение 148 от обжалваното решение заключава, че той има господстващо положение през целия разглеждан период.

272 В това отношение жалбоподателят по-специално отбелязва, че Комисията напълно пренебрегва критерия за изравнителната способност на клиентите, на който Общият съд се позовава в Решение от 10 март 1992 г. по дело SIV и др./Комисия (T-68/89, T-77/89 и T-78/89, Recueil, стр. II-1403). Освен това в решението на Комисията от 25 ноември 1998 г., с което една концентрация се обявява за съвместима с общия пазар и функционирането на Споразумението за ЕИП (дело IV/M.1225 — Enso/Stora) (ОВ L 254, 1999 г., стр. 9), бил изследван въпросът за изравнителната покупателна способност на клиентите на пазара на картон за опаковане на течни продукти. Жалбоподателят поддържа, че поради структурата на производствените разходи, доколкото променливите разходи са малка част от общите разходи, неговите клиенти можели да го заплашат, че ще загуби в значителна степен или изцяло своите доставки. Ето защо жалбоподателят счита, че Комисията е трябвало да изследва дали той е имал възможност в значителна степен да действа независимо спрямо своите клиенти.

273 На трето място жалбоподателят твърди, че Комисията не мотивира надлежно обжалваното решение, тъй като, от една страна, не определя кои критерии измежду възприетите при преценката на господстващото му положение на общностния пазар се използват при анализа на неговото положение на

националните пазари, и от друга страна, не прилага конкретно тези критерии по отношение на съществуващите на посочените пазари условия.

274 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

Съображения на Общия съд

275 Според трайната съдебна практика посоченото в член 82 ЕО господстващо положение се отнася до състояние на икономическа мощ на предприятието, което му позволява да препятства поддържането на ефективна конкуренция на въпросния пазар, като му дава възможност в значителна степен да действа независимо спрямо своите конкуренти, своите клиенти и накрая спрямо потребителите (Решение по дело United Brands и United Brands Continentaal/Комисия, точка 249 по-горе, точка 65 и Решение по дело Microsoft/Комисия, точка 250 по-горе, точка 229). Едно такова положение, за разлика от монополното или квазимонополното положение, не изключва съществуването на известна конкуренция, но дава възможност на фирмата, която се ползва от него, ако не да определя, то поне значително да влияе върху условията, при които се развива тази конкуренция, и във всеки случай да действа, до голяма степен без да е длъжна да се съобразява с тези условия и без това поведение да я увреждa (Решение на Съда от 13 февруари 1979 г. по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, 85/76, Recueil, стр. 461, точка 39).

276 Наличието на господстващо положение се дължи по принцип на редица фактори, които, взети поотделно, не са непременно определящи (Решение по дело United Brands и United Brands Continentaal/Комисия, точка 249 по-горе, точка 66). Преценката дали е налице господстващо положение на разглеждания пазар трябва да се извърши, като се изследва най-напред неговата структура и след това състоянието на конкуренцията на посочения пазар (вж. в този смисъл Решение по дело United Brands и United Brands Continentaal/Комисия, точка 249 по-горе, точка 67).

277 Освен в изключителни случаи, особено големите пазарни дялове сами по себе си доказват наличието на господстващо положение. Всъщност за определен период от време притежаването на особено голям пазарен дял поставя съответното предприятие поради неговия обем на производство и предлагане — без притежателите на значително по-малки дялове да са в състояние да задоволят бързо търсенето на тези, които не желаят да се снабдяват от предприятието с най-значителния дял, — в силно положение, което го прави задължителен партньор и поради това му гарантира поне за относително дълги периоди възможност за независимо поведение, характерно за господстващото положение (Решение по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 41 и Решение на Общия съд от 23 октомври 2003 г. по дело Van den Bergh Foods/Комисия, T-65/98, Receuil, стр. II-4653, точка 154).

278 Така пазарен дял от 70—80 % сам по себе си е ясен показател за наличието на господстващо положение (вж. в този смисъл Решение на Общия съд от 12 декември 1991 г. по дело Hilti/Комисия, T-30/89, Recueil, стр. II-1439, точка 92 и Решение на Общия съд от 30 септември 2003 г. по дело Atlantic Container Line и др./Комисия, T-191/98, T-212/98—T-214/98, Recueil, стр. II-3275, точка 907).

279 Освен това съгласно постоянната практика на Съда пазарен дял от 50 % сам по себе си, освен в изключителни случаи, доказва наличието на господстващо положение (вж. в този смисъл Решение от 3 юли 1991 г. по дело AKZO/Комисия (C-62/86, Recueil, стр. I-3359, точка 60).

280 В конкретния случай Комисията посочва в съображение 137 от обжалваното решение, че пазарният дял на жалбоподателя е „приблизително 70 % в Западна Европа“, и то „за целия разглеждан период“.

281 В жалбата си жалбоподателят не оспорва, че притежава много голям пазарен дял, ако се допусне, че пазарът има общностно измерение. Той посочва също така, че ако пазарът е европейски, неговият пазарен дял е между 60 % и 70 %.

282 Видно от предоставените от жалбоподателя цифрови данни, които не са оспорени от Комисията, през 1988 г. той притежава по-специално 52,5 % от германския пазар, 96,9 % от австрийския пазар, 82 % от белгийския пазар, 99,6 % от испанския пазар, 54,9 % от френския пазар, 95 % от италианския пазар, 14,7 % от нидерландския пазар и 100 % от португалския пазар.

283 С изключение на случаите, в които са налице извънредни обстоятелства, притежаването на такива пазарни дялове означава, че жалбоподателят има господстващо положение или на общностния пазар, или на различните национални пазари, на които извършва твърдените нарушения на член 82 ЕО, ако се приеме, че географският пазар трябва да бъде определен по този начин.

284 В съображение 138 от обжалваното решение Комисията изтъква различни обстоятелства, които допълват изследването ѝ на пазарните дялове на жалбоподателя и подкрепят тезата, че същият има господстващо положение.

285 При положение че по дефиниция тези обстоятелства не могат да бъдат отнесени към извънредните обстоятелства, въз основа на които е възможно да се приеме, че жалбоподателят няма господстващо положение, възраженията на жалбоподателя в това отношение не следва да бъдат разглеждани.

286 От друга страна, жалбоподателят излага три довода, които следва да се анализират, за да се определи дали в конкретния случай са налице такива извънредни обстоятелства по смисъла на практиката на Съда.

287 Първо, жалбоподателят твърди, че съществува значителен конкурентен натиск, оказван от общностните и необщностните предприятия.

288 В това отношение следва най-напред да се припомни, че наличието на известна степен на конкуренция не е несъвместимо с наличието на господстващо положение на разглеждания пазар.

289 Освен това следва да се отбележи, че що се отнася до общностните конкуренти, жалбоподателят не представя никакви конкретни доказателства в подкрепа на своите доводи.

290 Във всеки случай, видно от цифровите данни, предоставени в жалбата от самия жалбоподател, Комисията не допуска явна грешка в преценката, когато установява в съображение 138 от обжалваното решение, че жалбоподателят притежава висок пазарен дял в Бенелюкс, Франция и Германия, както и че има монополно или квазимонополно положение в Италия, Испания и Португалия.

291 Що се отнася до конкурентите извън Общността, жалбоподателят твърди, че вносът от Източна Германия възлиза на 8 % от общите продажби в Западна Германия — процент, който не се оспорва от Комисията. Независимо обаче дали географският пазар има общностно или национално измерение, такъв процент не дава възможност да се заключи, че жалбоподателят няма господстващо положение на разглеждания пазар.

292 По отношение на американския внос в съображение 31 от обжалваното решение се посочва, че до 1990 г. обемът на извършените от американски производители доставки в континентална Западна Европа възлиза общо на 40 000 тона, като за почти всички доставки е приложен режим на активно усъвършенстване.

293 Както правилно подчертава Комисията обаче, дори да се приеме, че това количество е реализирано за една година, то представлява само приблизително

0,07 % от общото потребление на натриев карбонат в Общността, което през 1989 г. възлиза приблизително на 5,5 милиона тона. Такъв пазарен дял не може да се приеме за значителен.

294 Накрая, що се отнася до твърдението на жалбоподателя, че неговите клиенти заплашват, че ще използват режима на активно усъвършенстване, за да се снабдяват от американските производители и производителите от Източна Европа, то не е подкрепено с никакви доказателства. Във всеки случай, този довод е неотносим, тъй като фактът, че клиентите използват такава заплаха, сам по себе си не може да представлява извънредно обстоятелство, изключващо господстващото положение.

295 На второ място, жалбоподателят посочва възможността за заместване на натриевия карбонат със сода каустик и натрошено стъкло, което според него представлява конкурентен натиск в отношението му с клиентите.

296 В това отношение следва да се приеме, че в съображения 139—145 от обжалваното решение Комисията прави подробен анализ доколко е възможно натриевият карбонат да се замести със сода каустик и установява, че на практика възможността за заместване не ограничава съществено пазарната мощ на жалбоподателя. В жалбата жалбоподателят не представя доказателства, които могат да поставят под въпрос този анализ.

297 Що се отнася до натрошеното стъкло, в съображение 144 от обжалваното решение Комисията посочва, че нуждите на клиента от сода за производството на домакинско стъкло могат да бъдат намалени до 15 % чрез употребата на натрошено стъкло. Числото не е оспорено от жалбоподателя. Комисията признава също, че по принцип употребата на натрошено стъкло може да намали зависимостта на клиентите от доставчиците на сода, без обаче да ограничи възможността на мощен производител на сода да изключи дребните производители. Ето защо следва да се приеме, че противно на твърдението на жалбоподателя, Комисията отчита възможността за заместване на натриевия карбонат с натрошено стъкло.

298 При тези обстоятелства жалбоподателят не доказва, че Комисията допуска явна грешка при преценката, като заключава, че възможността за заместване не ограничава съществено пазарната мощ на жалбоподателя.

299 На трето място, жалбоподателят твърди, че Комисията е трябвало да вземе предвид упражнявания от клиентите конкурентен натиск.

300 Видно обаче от цифровите данни, предоставени от самия жалбоподател и потвърдени от Комисията, към момента на настъпване на фактите по делото общото производство на жалбоподателя в Европа е от порядъка на 3,7 милиона тона, а общият обем на неговите продажби в Европа — на 3,1 милиона тона.

301 В съображение 42 от обжалваното решение Комисията посочва, че основният клиент на жалбоподателя е групата Saint-Gobain, с която в различните държави членки той има сключени безсрочни договори, като обемът на продажби по тези договори в Западна Европа възлиза на още 500 000 тона годишно.

302 Следователно обемът на продажби на жалбоподателя с купувач Saint-Gobain, неговият най-голям клиент, представлява приблизително 14 % от обема на производството му и 16 % от неговите продажби в Европа.

303 Ето защо ако се допусне, че Комисията е трябвало да вземе предвид критерия за изравнителната способност на клиентите на жалбоподателя, от посочените по-горе проценти е видно, че нито Saint-Gobain, нито друг от неговите клиенти може да неутрализира неговата пазарна мощ.

304 В заключение, въз основа на изложените от жалбоподателя доводи не може да се приеме, че са налице изключителни обстоятелства, които биха обосновали отхвърлянето на констатацията, че той има господстващо положение на разглеждания пазар.

305 Поради това четвъртото правно основание следва да се отхвърли.

По петото правно основание, изведено от липсата на злоупотреба с господстващо положение

306 Петото правно основание се състои от пет части, свързани съответно с отстъпките за пределно количество, с „груповата“ отстъпка, предоставена на Saint-Gobain, с изключителните споразумения, с клаузите за конкуренция и с дискриминационния характер на практиките, в които се упреква жалбоподателят.

По първата част, свързана с отстъпките за пределното количество

— Доводи на страните

307 Жалбоподателят твърди, че не въвежда обща политика на лоялност. В това отношение посочените в съображения 53—55 от обжалваното решение два стратегически документа били свързани с желанието да се облагодетелстват обвързаните за определен срок клиенти, което било икономически обосновано. Целта била клиентите да бъдат възнаградени за икономическото предимство, което жалбоподателят получава благодарение на гаранцията, че неговият капацитет на производство със сигурност ще бъде използван за ограничен срок, а именно две години, разрешен изрично от Комисията през 1981 г.

308 Обстоятелството, че предоставените отстъпки се отнасят до пределното количество, било обосновано от особената структура на разходите при производството на натриев карбонат. Всъщност променливите разходи представлявали много малка част от общите разходи. При договарянето и определянето на продажната цена на натриевия карбонат в началото на годината били вземани предвид всички общи разходи, разпределени според количествата, които клиентите са се задължили да закупят. Що се отнася до евентуално закупените от клиентите допълнителни количества по време на изпълнението на договора, жалбоподателят отбелязва, че тъй като постоянните разходи вече са били покрити от фиксираните количества, е разполагал с по-голяма свобода на действие при определяне на цената и размера на отстъпката за съответния клиент.

309 Според жалбоподателя Комисията неточно преценява последиците, които произтичат от отстъпките за лоялност, за които се твърди, че германското национално подразделение предоставя на своите германски клиенти. Всъщност Комисията неправилно приела, че другите производители на натриев карбонат са конкуренти само по отношение на пределните количества. Според жалбоподателя обаче неговите конкуренти, които желаят да продават на клиентите му, ползващи отстъпки за пределните количества, можели да предложат да им доставят по-големи количества от пределните, дори за да задоволят всички техни нужди, което би им позволило да предложат конкурентни средни цени. Освен това Комисията не изследвала капацитета на производство на неговите конкуренти и структурата на техните разходи към този момент.

310 Освен това жалбоподателят приема, че срокът на договорите, който е ограничен до две години, позволява на неговите конкуренти да оспорват неговото положение в краткосрочен план. Предвид преговорните възможности на неговите клиенти, същите дори можели да оспорят в договорния период своето „задължение за количество“.

311 Следователно въведената в случая система на отстъпки била в съответствие с практиката на Съда, която разрешавала системи на отстъпки, когато това е оправдано поради насрещна икономическа престация.

312 Освен това жалбоподателят се позовава на Регламент (ЕО) № 823/95 на Комисията от 10 април 1995 година за налагане на временно антидъмнигово мито върху вноса на динатриев карбонат с произход от Съединените американски щати (ОВ L 83, стр. 8), за да заключи, че системата на отстъпки върху допълнителното количество има твърде ограничено действие в Европа, доколкото тази система се прилагала единствено при малки количества на определени пазари.

313 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

314 Съгласно постоянната съдебна практика понятието за злоупотреба е обективно понятие, отнасящо се до поведението на предприятие с господстващо положение, което може да повлияе върху структурата на пазара, където именно поради присъствието на въпросното предприятие конкуренцията вече е по-слаба, и което чрез способи, различни от способите, които се използват при основаната на престациите на икономическите оператори нормална конкуренция по отношение на стоките или услугите, създава пречки за запазването на все още съществуващата на пазара конкуренция или за нейното развитие (Решение по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 91 и Решение на Общия съд от 14 декември 2005 г. по дело General Electric/Комисия, T-210/01, Recueil, стр. II-5575, точка 549).

315 Дори самата констатация за наличие на господстващо положение да не съдържа какъвто и да било упрек към дадено предприятие, същото следва да носи, независимо от причините за едно такова положение, особена отговорност да не засяга с поведението си ефективната и ненарушена конкуренция на общия пазар (Решение на Съда от 9 ноември 1983 г. по дело Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Комисия, 322/81, Recueil, стр. 3461, точка 57 и Решение по дело Microsoft/Комисия, точка 250 по-горе, точка 229). Освен това дори наличието на господстващо положение да не лишава предприятието в такова положение от правото да защитава собствените си търговски интереси, когато те са застрашени, и дори това предприятие да има в разумна степен възможност да извършва действия, които счита за подходящи за запазване на посочените интереси, такова поведение все пак е неприемливо, когато има за цел да затвърди господстващото положение и да злоупотреби с него (Решение по дело United

Brands и United Brands Continentaal/Комисия, точка 249 по-горе, точка 189 и Решение на Общия съд от 30 септември 2003 г. по дело Michelin/Комисия, T-203/01, Recueil, стр. II-4071, точка 55).

316 Що се отнася до предоставянето на отстъпка от предприятие с господстващо положение, от постоянната съдебна практика е видно, че отстъпката за лоялност, която се предоставя като насрещна престация срещу задължението на клиента да се снабдява изключително или почти изключително от предприятие с господстващо положение, противоречи на член 82 ЕО. Всъщност целта на такава отстъпка е чрез предоставянето на финансови предимства да се попречи на клиентите да се снабдяват от конкурентни производители (Решение на Съда от 16 декември 1975 г. по дело Suiker Unie и др./Комисия, 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 и 114/73, Recueil, стр. 1663, точка 518 и Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе, точка 56).

317 Система на отстъпки, която има препятстващо действие върху пазара, се счита за противоречаща на член 82 ЕО, ако се прилага от предприятие с господстващо положение. По тази причина Съдът постановява, че отстъпка, направена с оглед на осъществяването на продажби, нарушава член 82 ЕО (Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе, точка 57).

318 По отношение на системите на количествени отстъпки, свързани изключително с обема на покупките от предприятие с господстващо положение, обикновено се счита, че нямат забраненото с член 82 ЕО препятстващо действие. Ако увеличаването на доставеното количество води до по-нисък разход за доставчика, същият всъщност има право да предостави на своя клиент това намаление посредством по-благоприятна тарифа. Следователно се приема, че количествените отстъпки отразяват подобряването на ефективността и икономиите от мащаба, реализирани от предприятието с господстващо положение (Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе, точка 58).

319 От това следва, че система на отстъпки, при която процентът на отстъпката се увеличава в зависимост от закупения обем, не нарушава член 82 ЕО, освен ако критериите и условията за предоставяне на отстъпката ясно сочат, че системата

не се основава на икономически обоснована насрещна престация, а подобно на отстъпката за лоялност и за постигнати цели е предназначена да възпрепятства снабдяването на клиентите от конкурентни производители (Решение по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 90 и Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе, точка 59).

320 За да се определи дали системата на количествени отстъпки представлява злоупотреба, следва да се преценят всички обстоятелства, и по-специално критериите и условията за предоставяне на отстъпките, и да се изследва дали чрез предимство, което не почива на никаква обосноваваща го икономическа престация, с отстъпките се цели да се отнеме или ограничи възможността на купувача да избира източниците си на снабдяване, да се препречи достъпът на конкурентите до пазара, да се прилагат различни условия по отношение на еквивалентни сделки или да се засилва господстващото положение, като се нарушава конкуренцията (Решение по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 90 и Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе, точка 60).

321 В конкретния случай в частта от обжалваното решение, отнасяща се до поведението на жалбоподателя, насочено към изключване на конкуренцията, Комисията най-напред се позовава, в съображения 53—55 от обжалваното решение, на неговата търговска стратегия след 1982 г.

322 В това отношение Комисията се основава на два стратегически документа от 1988 г., според които жалбоподателят иска трайно да обвърже клиентите си чрез предоставянето на договорни отстъпки.

323 В съображения 56—80 от обжалваното решение Комисията на следващо място разглежда системата на отстъпки, въведена от жалбоподателя в Германия и Франция.

324 По-специално Комисията посочва следното:

„Освен обичайните за едрите клиенти количествени отстъпки, свързани с основното количество, от 1982 г. Solvay предоставя в Германия две допълнителни отстъпки:

— отстъпка за пределното количество, обозначена „Spitzenrabat“, която почти винаги е определяна на 20 % от списъчната цена,

— специално годишно плащане чрез чек [до 3,4 милиона [германски марки] (DEM) в конкретен случай], при условие че клиентът се снабдява за нуждите си изцяло или основно [от] Solvay.

[…]

Така в случая с Vegla, което е част от групата Saint-Gobain и е основният клиент на Solvay в Германия, за 1989 г. системата на отстъпки се прилага, както следва:

1) за договореното основно количество от 85 000 тона — отстъпка от 10 %;

2) за „пределното“ количество от 43 000 тона — отстъпка от 20 %;

3) чек на стойност 3 349 000 DEM за пределното количество.

[…]

В по-голямата част от случаите, както в случая с Vegla, системата на отстъпки затвърждава положението на Solvay като изключителен доставчик. Целта на тази система обаче е и да запази преобладаващия дял на Solvay, когато политиката на клиентите е да разделят дейността си между двама доставчици. Flachglas, вторият клиент на Solvay в Германия, разделя дейността си на едро в съотношението 70 към 30 между Solvay и M & W. От 1983 г. прилаганите от Solvay спрямо Flachglas ценови условия предвиждат количествена отстъпка от 8,5 % за цялото количество до 70 килотона, 20 % върху цялото пределно количество, както и чек от 500 000 до 750 000 DEM. Тази допълнителна отстъпка чрез чек означава, че действителната цена на всяко пределно количество над 70 килотона (според количеството) е само 250 DEM или 260 DEM на тон. Изключително трудно е за втория доставчик да се пребори за „основната“ част от доставките на Solvay, които (видно от самите документи на Solvay) са защитени чрез „бариерата“ на отстъпките. Дори вторият доставчик да можеше да предложи фактурираната цена от 322,40 DEM (списъчната цена — 20 %), много малко вероятно е клиентът да рискува чек за значителна стойност, чието плащане очевидно е обвързано с условието този клиент да закупи от Solvay съответно количество над основното договорено количество. Получените от Matthes & Weber документи потвърждават, че за това дружество е невъзможно да изземе част от дейността на Solvay по снабдяване на Flachglas.“ [неофициален превод]

325 Жалбоподателят не оспорва в нито един момент възприетите по отношение на него доказателства във връзка с въведената във Франция система на отстъпки. Всъщност той се позовава единствено на въведената в Германия система.

326 Ето защо е необходимо само да се прецени дали въведената от жалбоподателя в Германия система на отстъпки представлява система на количествени отстъпки, чрез която доставчикът осигурява на клиентите си икономии от мащаба, получени благодарение на задълженията им за покупки, или пък

е система на отстъпки за лоялност, която чрез предимство, непочиващо на никаква обосноваваща го икономическа престация, цели да ограничи възможността на клиентите на жалбоподателя да избират източниците си на снабдяване.

327 В това отношение жалбоподателят не оспорва съществуването и съдържанието на двата стратегически документа от 1988 г., но твърди, че целта на същите е да облагодетелстват обвързаните за определен срок клиенти, което е икономически обосновано.

328 В съответствие със съдебната практика следва да се преценят всички обстоятелства, и по-специално критериите и условията за предоставяне на отстъпки.

329 От обжалваното решение е видно, че за разлика от количествените отстъпки, свързани единствено с обема на покупките, по отношение на процента на предоставените отстъпки във връзка с основните и пределните количества не е предвидена никаква прогресия, тъй като системата предвижда преминаване от отстъпки от приблизително 7—10 % по отношение на първите към отстъпка от 20 % по отношение на вторите — сума, която освен това се допълва с прилагането на специално плащане с чек.

330 Освен това, видно от съображение 160 от обжалваното решение, ставката от 20 % започва да се прилага веднага щом клиентът поръча на жалбоподателя допълнителни количества спрямо договорно определените, независимо от абсолютната стойност на последните.

331 Следователно намаляването на цените не става постепенно, в зависимост от договорно определените количества, а едва когато количествата достигнат известен праг, близък до определените в рамките на преддоговорните отношения нужди. При системата на количествени отстъпки обаче предимството трябва да бъде отразено в цената на основното количество в зависимост от закупените количества.

332 Както подчертава Комисията в съображения 61 и 62 от обжалваното решение, кумулативното прилагане на тези отстъпки води до положение, при което единичната цена, предложена за пределните количества, е значително по-ниска от средната цена, заплатена от клиента за основните договорно определени количества.

333 Следователно клиентите са насърчавани да се снабдяват от жалбоподателя и за количествата, надхвърлящи договорените, доколкото за тези количества другите доставчици трудно биха могли да предложат цени, които са конкурентни спрямо предложените от жалбоподателя (съображения 63—66 от обжалваното решение).

334 Освен това в съответствие с Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе (точки 107—109), жалбоподателят трябва да докаже, че системата му на отстъпки почива на обективна икономическа обосновка. В това отношение жалбоподателят обаче не представя никакви конкретни данни. Той посочва само, че става въпрос за възнаграждаване на клиентите за икономическото предимство, което жалбоподателят получава благодарение на гаранцията, че неговият капацитет на производство ще бъде използан.

335 Подобни доводи са твърде общи и не представляват обосновка, която да обяснява точно избора на възприетите проценти на отстъпка.

336 Освен това обвързващият характер на въведената система на отстъпки личи от разгледаните в съображения 68—71 от обжалваното решение писмени доказателства, които не са оспорени от жалбоподателя.

337 Нещо повече, що се отнася до антидъмпинговите процедури, позоваването на Регламент № 823/95 е неотносимо, тъй като той е приет в напълно различен правен контекст.

338 Накрая, дори да се предположи, че отстъпките се предоставят само за малки количества, от съдебната практика е видно, че за да се установи нарушение на член 82 ЕО, е достатъчно да се докаже, че представляващото злоупотреба поведение на предприятието с господстващо положение цели да ограничи конкуренцията, или с други думи, че поведението води или може да доведе до такива последици (Решение по дело Michelin/Комисия, точка 315 по-горе, точка 239).

339 Такъв е случаят с системата на отстъпки за пределните количества, въведена от жалбоподателя в Германия.

340 В заключение следва да се приеме, че жалбоподателят не доказва, че Комисията допуска грешка, като стига до извода, че системата на отстъпки, въведена от него в Германия, е имала за цел да обвърже клиентите и е можела да доведе до изключване на конкуренцията.

341 Ето защо първата част от петото правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По втората част, свързана с предоставената на Saint-Gobain „групова“ отстъпка

— Доводи на страните

342 Жалбоподателят твърди, че сключеният със Saint-Gobain таен протокол не представлява изключителен или квазиизключителен договор, тъй като извършва само приблизително 67 % от нужните на Saint-Gobain доставки в Европа.

343 Жалбоподателят поддържа, че доставките се осъществяват на национално равнище по съображения, изведени от икономическата действителност, и най-вече поради превозните разходи. Освен това отстъпката от 1,5 % била предоставена за действително закупени от националните дъщерни дружества количества и по искане на Saint-Gobain. Ставало въпрос за допълнителна количествена отстъпка, която била в ограничен размер, за да се избегне всякакво противоречие с общностните правила на конкуренция.

344 Жалбоподателят допълва, че тази отстъпка не се изчислява върху сумата от покупките на групата. Основата на отстъпката за всяко дъщерно дружество на Saint-Gobain се състояла от прилаганата спрямо него продажна цена, умножена по обема на неговите покупки. Следователно отстъпката била обвързана с количествата, които дъщерните дружества на Saint-Gobain се задължили да закупят пряко от различните национални подразделения на жалбоподателя.

345 Освен това жалбоподателят отбелязва, че след приемането на Решение 91/299 Комисията приема сключения от него през 1994 г. договор с групата Saint-Gobain, по силата на който дружествата от групата на Saint-Gobain се ползват от привилегировани условия, що се отнася до доставките на натриев карбонат, предвид обстоятелството, че договорът е бил за срок от три години и не е продължен.

346 Накрая жалбоподателят твърди, че сключеният от него таен протокол с групата Saint-Gobain не попречва на националните дъщерни дружества на Saint-Gobain да използват заплаха, за да договорят по-благоприятни условия, дори да прекратят договора си, какъвто е случаят със Saint-Gobain France.

347 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

348 В съображение 161 от обжалваното решение Комисията посочва, че целта на тайния протокол е да затвърди положението на жалбоподателя като изключителен или почти изключителен доставчик на Saint-Gobain в цяла Западна Европа без Франция.

349 Следва да се отбележи, че жалбоподателят не оспорва съществуването на този таен протокол, нито съдържанието на клауза 4 от него, която гласи следното:

„В рамките на настоящия протокол Solvay освен това предоставя на Saint-Gobain допълнителна отстъпка от 1,5 % за цялото количество натриев карбонат, което Saint-Gobain закупува от Solvay в Европа."

350 Жалбоподателят поддържа, че тази отстъпка представлява допълнителна отстъпка за количество, предоставена в зависимост от покупките на дъщерните дружества на Saint-Gobain от различни национални подразделения на жалбоподателя.

351 От своя страна Комисията твърди, че отстъпката от 1,5 % не представлява отстъпка за количество, доколкото всяко от дъщерните дружества на Saint-Gobain получава отстъпка, която е обвързана не само със закупените от него количества, но и с количествата, закупени от останалите дъщерни дружества. Ето защо, доколкото се изчислява върху доставките за цялата група, тази отстъпка, която не представлява зависещо от доставените количества икономическо предимство, има за цел и за последица обвързването на цялата група и представлява отстъпка за лоялност.

352 В това отношение от самия текст на клауза 4 от тайния протокол е видно, че отстъпката е изчислена за всички закупени от Saint-Gobain в Европа количества натриев карбонат, произведен от жалбоподателя.

353 Освен това в отговор на направеното в рамките на процесуално-организационните действия писмено искане на Общия съд жалбоподателят да уточни доводите си, същият само посочва, че отстъпката не е „както би могло да се предположи от текста на протокола“ изчислена или предоставена върху сумата за всички покупки на Saint-Gobain в Европа от жалбоподателя.

354 Ето защо при липсата на подкрепени с доказателства съображения, които да изключат буквалното тълкуване на клауза 4 от тайния протокол, следва да се приеме, че отстъпката от 1,5 %, която е предоставена не по съображения за получаване на икономически предимства под формата на подобряване на ефективността и икономии от мащаба и която всяко дъщерно дружество на Saint-Gobain получава само заради покупките си на натриев карбонат, представлява отстъпка за лоялност.

355 Жалбоподателят отбелязва още, че твърде умереният размер на отстъпката позволява да се избегнат антиконкурентните последици. В това отношение е достатъчно да се приеме, че макар и нисък, размерът на отстъпката за лоялност оказва влияние върху условията на конкуренция.

356 Що се отнася до обстоятелството, че Комисията приема сключването на договор, съгласно който Saint-Gobain се ползва от предоставените му от жалбоподателя привилегировани условия, достатъчно е да се установи, че в представеното от жалбоподателя писмо на Комисията се посочва, че „прилагането на член [82] от Договора не може да се изключи“.

357 Накрая, жалбоподателят не сочи никакви доказателства в подкрепа на довода, според който тайният протокол не попречва на националните дъщерни дружества на Saint-Gobain да използват заплаха, за да договорят по-благо-

приятни условия или дори да прекратят договора си, какъвто е случаят със Saint-Gobain France. Във всеки случай този довод е неотносим, тъй като не е свързан с изключително обстоятелство, което да обосновава поведението, квалифицирано като злоупотреба с господстващо положение.

358 Следователно трябва да приеме изводът на Комисията, че предоставената на Saint-Gobain „групова“ отстъпка противоречи на член 82 ЕО.

359 Следователно втората част от петото правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По третото правно основание, свързано с изключителните споразумения

— Доводи на страните

360 Жалбоподателят поддържа, че по отношение на сключените с различни предприятия изрични изключителни споразумения Комисията неправилно заключава от различни документи, че някои от неговите клиенти са се съгласили или са били принудени да се съгласят да се снабдяват изключително от съответното национално подразделение.

361 Що се отнася до сключените чрез конклудентни действия изключителни споразумения, жалбоподателят отбелязва, че от преписката не е видно, че в договора налага количествата за доставка, гарантирайки си по този начин предварително, че същите се доближават до всички нужни на клиента доставки. Освен това определянето на тези количества било напълно оправдано предвид обстоятелството, че клиентите не разполагат с капацитет за складиране и се нуждаят от редовни и постоянни доставки на натриев карбонат.

362 Освен това жалбоподателят поддържа, че позицията на Комисията е противоречива. От една страна, същата му разрешила през 1981 г. да замени съществуващите договори с договори с максимален двегодишен срок на действие или с безсрочни договори, предвиждащи срок за предизвестие от две години. От друга страна, същата понастоящем приема, че този срок е прекалено дълъг.

363 Накрая жалбоподателят твърди, че в разглеждания период както Glaverbel, така и Saint-Gobain се отказват от сключения с него договор, що се отнася до Франция.

364 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

365 Съгласно трайната съдебна практика предприятие, намиращо се в господстващо положение на пазара, което обвързва купувачите, дори това да е по тяхно искане, със задължение или обещание да се снабдяват изцяло или за значителна част от нуждите си изключително от това предприятие, злоупотребява с господстващо положение по смисъла на член 82 ЕО, независимо дали въпросното задължение е безвъзмездно или срещу него се предоставя отстъпка. Това важи и когато посоченото предприятие, без да обвързва купувачите с формално задължение, прилага било по силата на предишни споразумения с тези купувачи, било едностранно, система на отстъпки за лоялност, т.е. отстъпки, свързани с условието клиентът — независимо дали стойността на неговите покупки е значителна или минимална — да се снабдява изцяло или за значителна част от нуждите си изключително от предприятието с господстващо положение (Решение по дело Hoffmann-Laroche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 89). Всъщност подобни задължения за изключително снабдяване със или без предоставяне на отстъпка като насрещна престация или предоставяне на отстъпка за лоялност, за да се насърчи купувачът да се снабдява изключително от предприятието с господстващо положение, са несъвместими с целта на лоялната конкуренция в общия пазар, защото не се основават на икономическа престация, обосноваваща това задължение или това предимство, а целят да отнемат или ограничат възможността на купувача да избира източниците си на

снабдяване и да препречат достъпа на останалите производители до пазара (Решение по дело Hoffmann-Laroche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 90).

366 В конкретния случай Комисията посочва в обжалваното решение наличието на сключени изрично или чрез конклудентни действия изключителни споразумения.

367 По отношение на Vegla, Oberland Glas и Owens Corning Комисията посочва в съображение 170 от обжалваното решение, че изрично е уговорено клиентът да се снабдява изцяло от жалбоподателя. В това отношение тя се позовава на подробни писмени доказателства в първата част на обжалваното решение (съображения 92—97 и 110).

368 В отговор на поставен от Общия съд писмен въпрос Комисията уточнява на кои документи от преписката се позовава, за да стигне до извода за наличие на изрични изключителни споразумения.

369 Жалбоподателят не оспорва съществуването на тези документи, но твърди, че Комисията неправилно ги тълкува.

370 По отношение на Vegla жалбоподателят признава, че „без съмнение е вярно, че германското дъщерно дружество на жалбоподателя (DSW) понякога сякаш тълкува този договор като изключително споразумение“. Той обаче посочва, че тълкуването на DSW невинаги е едно и също, без да подкрепя това твърдение с факти и доказателства.

371 По отношение на Oberland Glas жалбоподателят поддържа, че става въпрос за „изолиран случай“, без да оспорва наличието му.

372 По отношение на Owens Corning жалбоподателят признава наличието на предложения от страна на някои от неговите национални подразделения. Защитата му се изчерпва с твърдението, че от разглежданите документи не е видно, че тези предложения или тези задължения за изключително закупуване са приети.

373 От всички тези доказателства следва, че Комисията правилно приема, че жалбоподателят сключва изрични изключителни споразумения.

374 Що се отнася до сключените чрез конклудентни действия изключителни споразумения, Комисията посочва в съображение 171 от обжалваното решение, че освен при изричните изключителни споразумения, договорното количество, предвидено в безсрочния основен договор с двегодишно предизвестие, съответства на всички нужди на клиента, с известен марж обикновено около 15 %, и че в началото на всяка година клиентът посочва точното количество на нужните му доставки в рамките на този марж.

375 Преди всичко следва да се припомни, че в съответствие с цитираната в точка 365 по-горе съдебна практика обстоятелството, че положението на изключителен доставчик е установено по искане на клиента, е неотносимо. Ето защо трябва да се отхвърли доводът на жалбоподателя, според който количествата са били определени от неговите клиенти в зависимост от техните желания.

376 На следващо място трябва да се изтъкне, че жалбоподателят не оспорва съдържащите се в обжалваното решение констатации относно изключителните споразумения, сключени с BSN, Verlipack и Verreries d’Albi.

377 Освен това, както отбелязва Комисията, в съдържащо се в преписката писмо от Saint-Roch до Комисията от 21 декември 1989 г. се посочва, че жалбоподателят доставя 100 % от количествата, закупени от Saint-Roch в периода 1982—1987 г. и през 1989 г., и почти цялото количество през 1988 г. Ето защо следва да се приеме, че Solvay е било фактически изключителен доставчик на Saint-Roch.

378 Освен това Комисията посочва писмо, което ѝ е изпратено от Glaverbel на 18 декември 1989 г. и също се съдържа в преписката, в което се потвърждава, че извън Източна Германия това дружество изцяло се снабдява от жалбоподателя.

379 От гореизложеното е видно, че на разглеждания пазар жалбоподателят снабдява изцяло най-малко две от посочените в обжалваното решение предприятия, а именно Saint-Roch и Glaverbel.

380 Ето защо следва да се заключи, че Комисията правилно приема, че жалбоподателят е сключил изрични изключителни споразумения, както и че съществуват изключителни споразумения, сключени с конклудентни действия.

381 По отношение на довода на жалбоподателя, изведен от противоречивата позиция на Комисията, от съображения 192 и 193 от обжалваното решение е видно, че след като изразява съгласието си с двегодишния срок на предизвестие при безсрочните договори, Комисията налага глоба на жалбоподателя само за отстъпките за лоялност и „неформалните изключителни споразумения“. Ето защо следва да се приеме, че фактите не подкрепят довода на жалбоподателя.

382 Накрая, доводът на жалбоподателя, според който Glaverbel и Saint-Gobain са се отказали от сключените с него договори, що се отнася до Франция, освен че е недоказан, по никакъв начин не отстранява незаконосъобразността на изключителните споразумения.

383 Следователно третата част от петото правно основание трябва да се отхвърли.

По четвъртата част, свързана с клаузите за конкуренция

— Доводи на страните

384 Жалбоподателят посочва, че съдържащите се в договорите му оспорени клаузи за конкуренция са били изменени съобразно забележките на Комисията.

385 Освен това в съображение 177 от обжалваното решение Комисията неправилно приравнява съдържащите се в някои от договорите предпазни клаузи на клаузи за конкуренция. Всъщност от съображение 123 от обжалваното решение било видно, че според Комисията сами по себе си тези клаузи не са оспорими, но че макар предпазните клаузи да позволяват на клиента да използва офертите на конкурентите, за да намали цената, която следва да заплати на жалбоподателя, в действителност е малко вероятно някой от конкурентите да получи и да запази участие в снабдяването.

386 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

387 В съображения 112—122 от обжалваното решение Комисията предоставя подробни данни относно клаузите за конкуренция, съдържащи се в сключените от жалбоподателя договори.

388 Жалбоподателят не оспорва съществуването на тези клаузи за конкуренция.

389 Той посочва единствено че през 1981 г. те са били разрешени от Комисията.

390 В това отношение обаче Комисията не разрешава през 1981 г. „клаузата за конкуренция“ или „английската клауза“, във връзка с която жалбоподателят е упрекнат в съображения 112—122 от обжалваното решение.

391 По отношение на предпазните клаузи следва да се приеме, че в съображение 177 от обжалваното решение Комисията разграничава „различните форми на клаузите за конкуренция“ от „другите подобни механизми, изложени в съображения 111—123“. Ето защо фактите не подкрепят довода на жалбоподателя. Впрочем доводите на Комисията по същество се отнасят до същинските клаузи за конкуренция.

392 Следователно четвъртата част от петото правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По петата част, свързана с дискриминационния характер на критикуваните практики

— Доводи на страните

393 Жалбоподателят твърди, че твърдението за нарушение, изведено от наличието на дискриминационни практики от негова страна, не се подкрепя от фактите, приети за установени в обжалваното решение. Твърдение за различно третиране се съдържало единствено в съображение 160 от обжалваното решение, в частта, посветена на правните характеристики на отстъпките за пределно количество. Също така било неправилно да се твърди, от една страна, че дъщерните дружества на групата Saint-Gobain, и в частност Vegla, са третирани по-благоприятно, и от друга страна, че Vegla е по-неблагоприятно третирано от PLM. Производителите на плоско стъкло като Vegla обаче осъществявали дейност на друг пазар, различен от пазара на производителите на домакинско стъкло като PLM.

394 Във всички случаи Комисията неправилно преценила отражението на цената на натриевия карбонат върху разходите на производителите на стъкло. Всъщност макар да бил най-важната суровина при производството на стъкло, натриевият карбонат представлявал само 2—6 % от средната продажна цена на стъклото. Ето защо разликата в размера на отстъпката върху цената на натриевия карбонат не можела да има значително влияние върху конкурентоспособността на съответните производители на стъкло.

395 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

396 Съгласно практиката на Съда предприятието с господстващо положение има право да договори с клиентите си отстъпки за количество, свързани изключително с обема на закупените от тях количества. Условията за изчисляване на тези отстъпки обаче не трябва да водят до прилагането, в нарушение на член 82, втора алинея, буква в) ЕО, на различни условия по отношение на еквивалентни сделки с други търговски партньори. В това отношение следва да се приеме, че самата същност на системата на отстъпки за количество предполага най-големите купувачи или потребители на даден продукт или услуга да се ползват от по-ниска единична средна цена или — което е същото, — от по-високи средни проценти на намаление от предоставените на по-незначителните купувачи или потребители на този продукт или услуга. Следва да се приеме също, че дори в случаите на линейна прогресия на процентите на отстъпките за количество до достигането на максималната отстъпка, преди да се стабилизира на максималния процент на отстъпката, средният процент на намаление се увеличава, тоест средната цена се намалява математически — първоначално в по-голямо, а след това в по-малко от нарастването на покупките съотношение. Фактът, че резултатът от системата на отстъпки за количество води до положение, при което за определено количество някои клиенти се ползват от среден процент на намаление, който спрямо разликата на съответните обеми на покупки е пропорционално по-голям от предоставения на други клиенти, е присъщ за този вид система и сам по себе си не е достатъчен, за да се заключи, че системата е дискриминационна. Когато обаче свързаните с прилаганите проценти прагове за различните ставки на отстъпки водят до запазване на отстъпката или до предоставяне на допълнителни отстъпки на някои търговски партньори, които същевременно получават неоправдано икономическо предимство спрямо обема на дейност, за който допринасят, и спрямо евентуалните икономии от мащаба, които благодарение на тези партньори доставчикът реализира в сравнение с конкурентите си, системата на отстъпки за количество води до прилагането на различни условия по отношение на еквивалентни сделки. При липсата на обективна обосновка индиция за такова дискриминационно третиране може да бъде завишеният праг за задействане на системата, тъй като е възможно той да се отнася само до няколко особено важни партньори на предприятието с господстващо положение, или липсата на линейно увеличение на процентите на отстъпка в зависимост от количествата (Решение на Съда от 29 март 2001 г. по дело Португалия/Комисия, C-163/99, Recueil, стр. I-2613, точки 50—53).

397 В конкретния случай, както вече бе посочено при разглеждането на първата част от петото правно основание, жалбоподателят не оспорва констатациите, свързани с въведената във Франция система на отстъпки.

398 Въведената от жалбоподателя система на отстъпки обаче не следва линейна прогресия в зависимост от количествата, дори при предприятията, ползващи се от такива отстъпки. Всъщност от обжалваното решение е видно, че предоставените на Durant и на Perrier отстъпки са в различен размер (съображения 75 и 76).

399 Ето защо, противно на поддържаното от жалбоподателя, само поради този факт твърдението за нарушение, изведено от наличието на дискриминационни практики, се основава на факти, приети за установени в обжалваното решение.

400 Що се отнася до твърдението на жалбоподателя, че пазарът на производителите на домакинско стъкло е различен от пазара на производителите на плоско стъкло, следва да се припомни, че разглежданият пазар е този на натриевия карбонат, а не този на стъклото. Следователно клиентите на производителите на натриев карбонат не трябва да се разграничават според това дали са производители на стъкло или не.

401 Жалбоподателят изтъква също ниските разходи във връзка с натриевия карбонат. Това твърдение обаче нито е доказано, нито може да опровергае дискриминационния характер на практиките, в които е упрекнат жалбоподателят.

402 При това положение петата част от петото правно основание, а оттам и петото правно основание като цяло, следва да се отхвърли.

По шестото правно основание, изведено от нарушението на правото на достъп до преписката

403 Шестото правно основание се състои по същество от три части, изведени съответно от липсата на достъп до уличаващи документи, от наличието на полезни за защитата документи сред документите от преписката, проучени в рамките на процесуално-организационните действия, и от невъзможността на жалбоподателя да се запознае с цялата преписка.

404 Като начало следва да се припомни, че зачитането на правото на защита е основен принцип на общностното право и трябва да бъде спазвано при всички обстоятелства, по-конкретно във всяко производство, което може да приключи с налагане на санкции, дори и да става въпрос за административна процедура. Той изисква заинтересованите предприятия и сдружения от предприятия да са били в състояние още от етапа на административната процедура да изложат надлежно своята гледна точка относно действителното съществуване и релевантността на твърдените от Комисията факти, нарушения и обстоятелства (Решение по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, точка 275 по-горе, точка 11 и Решение на Общия съд от 27 септември 2006 г. по дело Avebe/Комисия, T-314/01, Recueil, стр. II-3085, точка 49).

405 Правото на достъп до преписката, което е следствие от принципа на зачитане на правото на защита, предполага, че Комисията предоставя възможност на засегнатото предприятие да проучи всички документи, съдържащи се в преписката по разследването, които могат да бъдат относими към неговата защита. Същите обхващат както уличаващите, така и оневиняващите документи, с изключение на търговските тайни на други предприятия, вътрешните документи на Комисията и други поверителни сведения (вж. Решение на Съда от 7 януари 2004 г. по дело Aalborg Portland и др./Комисия, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P и C-219/00 P, Recueil, стр. I-123, точка 68 и Решение от 18 юни 2008 г. по дело Hoechst/Комисия, точка 88 по-горе, точка 145).

406 По отношение на уличаващите доказателства засегнатото предприятие трябва да докаже, че резултатът, до който е стигнала Комисията в решението си, е щял да бъде различен, ако документ, който не е предоставен за запознаване и на който Комисията се е основала при ангажиране на отговорността на това предприятие, е трябвало да се отхвърли като уличаващо доказателство. Що се отнася до оневиняващите доказателства, засегнатото предприятие трябва да докаже, че неоповестяването им е повлияло в негов ущърб върху протичането на производството и върху съдържанието на решението на Комисията. Достатъчно е предприятието да докаже, че е можело да използва посочените оневиняващи документи в своя защита, в смисъл че ако е можело да се ползва от тях по време на административното производство, е щяло да може да се позове на обстоятелства, които не съответстват на изводите, направени от Комисията на този етап, и следователно да повлияе — независимо по какъв начин — върху преценката на последната в евентуалното решение, най-малко по отношение на тежестта и продължителността на деянието, което му е вменено, а оттук и по отношение на размера на глобата. Възможността неоповестен документ да е могъл да окаже влияние върху протичането на производството и върху съдържанието на решението на Комисията може да се установи само след предварително разглеждане на някои доказателства, от които да е видно, че неоповестените документи са могли — от гледна точка на тези доказателства — да имат значение, което не е трябвало да се пренебрегва (вж. Решение по дело Aalborg Portland и др./Комисия, точка 405 по-горе, точки 73—76 и Решение от 18 юни 2008 г. по дело Hoechst/Комисия, точка 88 по-горе, точка 146).

407 Накрая нарушението на правото на достъп до преписката може да доведе до пълна или частична отмяна на решение на Комисията само ако нередовността при предоставяне на достъп до преписката по разследването в хода на административното производство е попречила на засегнатото предприятие или предприятия да се запознае или запознаят с документи, които са могли да бъдат полезни за неговата или тяхната защита, и по този начин е нарушила правото му/им на защита. Такъв ще бъде случаят, ако е съществувала възможност, макар и ограничена, оповестяването на документ да доведе административното производство до различен резултат, ако засегнатото предприятие бе могло да се ползва от него в хода на посоченото производство (вж. в този смисъл Решение по дело Aalborg Portland и др./Комисия, точка 405 по-горе, точки 73—76).

408 В светлината на тези съображения следва да се прецени дали по настоящото дело Комисията зачита правото на защита на жалбоподателя.

По първата част, изведена от липсата на достъп до уличаващи документи

— Доводи на страните

409 Жалбоподателят твърди, че Комисията не посочва на кои писмени доказателства основава някои от твърденията си по отношение на него, в частност съдържащите се в съображения 138 и 176 от обжалваното решение.

410 Жалбоподателят поддържа също, че твърденията на Комисията по отношение на него трябва да бъдат отхвърлени, тъй като приложените към изложението на възраженията доказателства не съдържат данни в подкрепа на тези твърдения.

411 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

412 Съгласно съображение 138 от обжалваното решение:

„За да прецени пазарната мощ на жалбоподателя за целите на настоящото дело, Комисията изследва всички икономически фактори, които оказват влияние, включително:

[…]

ix) традиционната роля на Solvay като предприятие, което оказва определящо влияние върху цените;

x) представата, която другите общностни производители имат за Solvay като господстващ производител, и нежеланието им да влязат в агресивна конкуренция с него по отношение на традиционните му клиенти.“ [неофициален превод]

413 Освен това що се отнася до сключването на изключителни споразумения, в съображение 176 се посочва следното:

„Тъй като е невъзможно да се предвиди със сигурност какво ще бъде положението след две години, дългият срок на предизвестието има значително възпиращо действие, доколкото клиентите се разколебават да прекратят връзката със Solvay. Поне някои от тях считат, че този дълъг срок на предизвестие представлява затруднение.“ [неофициален превод]

414 Следва да се отбележи, че тези три твърдения представляват общи преценки, които са изложени във втората част от обжалваното решение, посветена на правните съображения.

415 В това отношение жалбоподателят не обяснява в каква степен тези преценки могат да окажат влияние върху констатацията на твърдените нарушения. Следва да се припомни обаче, че що се отнася до уличаващите доказателства, засегнатото предприятие следва да докаже, че крайният извод, до който стига Комисията в решението си, е щял да бъде различен, ако документ, който не е предоставен и на

който Комисията се основава, за да уличи това предприятие, е трябвало да бъде изключен от преписката като уличаващо доказателство.

416 Следователно първата част от шестото правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По втората част, изведена от наличието на полезни за защитата документи сред документите от преписката, проучени в рамките на процесуално-организационните действия

417 От съдебната практика е видно, че правото на достъп до преписката, което е следствие от принципа на зачитане на правото на защита, предполага, че Комисията предоставя възможност на засегнатото предприятие да проучи всички документи, съдържащи се в преписката по разследването, които могат да бъдат относими към неговата защита. Същите обхващат както уличаващите, така и оневиняващите документи, с изключение на търговските тайни на други предприятия, вътрешните документи на Комисията и други поверителни сведения. Що се отнася до оневиняващите доказателства, засегнатото предприятие трябва да докаже, че неоповестяването им е повлияло в негов ущърб върху протичането на производството и върху съдържанието на решението на Комисията (вж. Решение от 18 юни 2008 г. по дело Hoechst/Комисия, точка 88 по-горе, точки 145 и 146 и цитираната съдебна практика).

418 В конкретния случай жалбоподателят представя становището си на 15 юли 2005 г., след като се запознава с документите от преписката.

419 Жалбоподателят твърди, че достъпът до тези документи в хода на административната процедура е щял да му позволи да изложи полезни за неговата защита доводи относно съответния географски пазар, пазара на разглеждания продукт, наличието на господстващо положение и злоупотребата с това положение.

— Относно съответния географски пазар

420 Според жалбоподателя от проучените документи е видно, че въпросът за географския пазар е особено сложен. От една страна, Комисията не взела предвид значимостта на разходите за превоз на натриевия карбонат, въпреки че тези разходи не биха позволили на чуждестранния производител да конкурира местния производител в естествения периметър от потенциални клиенти на неговия завод. От друга страна, клиентите давали предимство на местния производител, който им гарантира непрекъснатост на доставките и оттук по-голяма сигурност при снабдяването. В това отношение жалбоподателят се позовава на документи, отнасящи се до Akzo и Rhône-Poulenc.

421 Според жалбоподателя ако възприетото в обжалваното решение определение за съответния географски пазар не отговаря на действителността, така както е разглеждана от неговите конкуренти, изглежда невъзможно съответният географски пазар да се определи, като се следват точно националните граници. В действителност пазарът бил съставен от региони, чиито граници трудно могат да бъдат определени с точност. Във всеки случай определянето на съответния географски пазар не било възможно въз основа на проведеното от Комисията фрагментарно разследване.

422 Тези доводи трябва да се отхвърлят.

423 По отношение на значимостта на разходите за превоз на натриев карбонат следва да се отбележи, че жалбоподателят не доказва, че неоповестяването на документите на Akzo и на Rhône-Poulenc е повлияло в негов ущърб върху протичането на производството и върху съдържанието на обжалваното решение. В действителност от преписката е видно, че жалбоподателят не пренебрегва това обстоятелство, тъй като в отговора си на изложението на възраженията посочва, че натриевият карбонат е продукт, „който не е обект на особена преработка и следователно не е особено скъп“ и че „следователно за потребителите разходите за превоз са важен за себестойността фактор“. Поради това той е могъл да изложи този довод в административната процедура, макар да не е имал достъп до документите на Akzo и на Rhône-Poulenc.

424 Що се отнася до обстоятелството, че клиентите отдават предпочитание на местните производители, следва да се приеме, че то е известно на жалбоподателя, тъй като на 19 февруари 1981 г. той изпраща писмо до различните национални подразделения, като вследствие на забележките на Комисията ги поканва да изменят договорите си за количество с производителите от стъкларската промишленост. Следователно той не може да се позовава на предпочитанието на местните производители, за да докаже, че неоповестяването на документите на Akzo и на Rhône-Poulenc е повлияло в негов ущърб върху протичането на производството и върху съдържанието на обжалваното решение.

425 Следователно изложеното от жалбоподателя оплакване трябва да се отхвърли.

— Относно пазара на разглеждания продукт

426 Жалбоподателят твърди, че с документите, намерени при неговите конкуренти и клиенти, е могъл да оспори анализа на Комисията във връзка с определянето на пазара на разглеждания продукт. В действителност содата каустик упражнила конкурентен натиск върху производителите на натриев карбонат през по-голямата част от възприетия в обжалваното решение период на нарушението.

427 В това отношение следва да се приеме, че жалбоподателят — най-големият производител на натриев карбонат в Европа към момента на настъпване на фактите, е бил в състояние да предостави необходими за преценката на Комисията сведения относно заместването на натриевия карбонат със сода каустик. Всъщност съгласно съображение 143 от обжалваното решение жалбоподателят е и един от най-големите производители на сода каустик.

428 Освен това изложените от жалбоподателя доводи след запознаването с преписката не поставят под въпрос анализа на Комисията в обжалваното решение, доколкото същата признава, че съществува известна възможност за заместване на натриевия карбонат със сода каустик (съображения 139—143).

429 Ето защо жалбоподателят не доказва, че неоповестяването на разглежданите документи е повлияло в негов ущърб върху протичането на производството и върху съдържанието на обжалваното решение.

430 Следователно изложеното от жалбоподателя оплакване трябва да бъде отхвърлено.

— По наличието на господстващо положение

431 Според жалбоподателя прегледът на документите, иззети от неговите конкуренти, а именно Rhône-Poulenc и Akzo, потвърждава, че Комисията не анализира два основни фактора, а именно действителният капацитет на другите европейски производители да го конкурират и изравнителната способност на клиентите. Освен това Комисията не отчела правилно конкурентния натиск, оказван от вноса с произход от Източна Европа и Съединените американски щати. Следователно не било доказано, че той има господстващо положение в регионите, в които се твърди, че прилага антиконкурентни практики.

432 В това отношение следва да се приеме, че в отговора си на изложението на възраженията жалбоподателят вече е развил тези доводи. По-специално той посочва следното:

„[Solvay] не само че не може да действа на пазара, без да се съобразява с конкуренцията, и по-специално с конкуренцията от страна на производителите от страните от Източна Европа и на американските производители, но той е и в състояние на зависимост или поне на взаимозависимост по отношение на своите клиенти."

433 В това отношение жалбоподателят предоставя на Комисията различни документи в рамките на административната процедура.

434 При тези обстоятелства следва да се отбележи, че становището на жалбоподателя след запознаването му с преписката не доказва в каква степен различните посочени документи, произхождащи по-специално от Akzo и от Rhône-Poulenc, са могли да бъдат полезни за неговата защита.

435 Ето защо изложеното от жалбоподателя оплакване трябва да бъде отхвърлено.

— По злоупотребата с господстващо положение

436 Жалбоподателят поддържа, че намерените при неговите конкуренти документи доказват, че обжалваното решение е „непълно", що се отнася до анализа на „практиките на изключване", в които той е обвинен. Всъщност последните нямали нито целта, нито действието, което обжалваното решение им придава.

Заводите на Rhône-Poulenc и на Akzo работели с пълен капацитет през голямата част от разглеждания период. Жалбоподателят отбелязва също, че не е отнел възможностите на конкурентите за продажба.

437 Освен това според жалбоподателя изследване на Akzo относно преките производствени разходи на различните заводи доказва обоснования икономически интерес за жалбоподателя да предоставя отстъпки върху пределното количество, след като постоянните разходи вече са покрити. Освен това предоставянето на отстъпки върху пределното количество представлявало обичайна практика на пазара.

438 На първо място обаче следва да се отбележи, че в изложението на възраженията Комисията посочва, че „в началото на 80-те години търсенето на сода в развитите страни е намаляло, като основните причини са били икономическата рецесия, рециклирането на стъкло и заместването на стъкления амбалаж с пластмасови и/или алуминиеви опаковки“, че „през последните години се е наблюдавало чувствително възстановяване на търсенето в света и произведеното количество сода е било лесно продадено“ и че „[п]роизводствените обекти затова са работели с пълен капацитет“.

439 В съображение 17 от обжалваното решение Комисията посочва също, че през 1990 г. производствените обекти работят с пълен капацитет.

440 Следователно в административната процедура, както и когато в съображение 191 от обжалваното решение приема, че жалбоподателят „за дълъг период от време е отнел възможностите на конкурентите за продажба“, Комисията е запозната с тази фактическа обстановка.

441 Ето защо жалбоподателят не доказва, че неоповестяването на документите на Akzo и на Rhône-Poulenc е повлияло в негов ущърб върху протичането на производството и върху съдържанието на обжалваното решение.

442 На второ място, що се отнася до икономическия интерес на жалбоподателя да предоставя отстъпки върху пределното количество, следва да се отбележи, че в административната процедура той е могъл да развие този довод с оглед на собствените си разходи, без да е необходимо да се основава на документите на своите конкуренти.

443 Жалбоподателят освен това изтъква този довод в отговора си на изложението на възраженията, като посочва, че тези отстъпки съответстват на „предимство за [Solvay]“. Той допълва и следното:

„Определените за всеки клиент прагове отразяват в действителност само прага на рентабилност на заводите за производство на сода. Всъщност известно е, че след като този праг е покрит с фиксираните разходи, всеки допълнително продаден тон носи все по-голяма печалба. Комисията, върху която пада тежестта на доказване, не доказва в това отношение, че спорните отстъпки, които несъмнено са свързани с обемите, са били в процент, който не съответства на никакво икономическо предимство за [Solvay].“

444 На трето място, що се отнася до предоставените отстъпки върху пределното количество, достатъчно е да се посочи, че с довода на жалбоподателя, според който същите представляват обичайна практика, не може да се докаже, че отстъпките върху пределното количество, когато са предоставени от предприятие с господстващо положение, са в съответствие с член 82 ЕО.

445 Следователно изложеното от жалбоподателя оплакване трябва да бъде отхвърлено.

446 В заключение от анализа на документите, посочени от жалбоподателя след запознаването с преписката, в рамките на процесуално-организационните действия, е видно, че Комисията не нарушава правото на защита. Следователно втората част от шестото правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По третата част, изведена от невъзможността на жалбоподателя да се запознае с цялата преписка

— Доводи на страните

447 В жалбата жалбоподателят твърди, че изобщо не е получил пълен опис на преписката на Комисията. Освен това в административната процедура, предхождаща приемането на Решение 91/299, Комисията му предоставила достъп само до уличаващите доказателства, приложени към изложението на възраженията. Следователно според съдържанието на преписката, което е изложено в Решение по дело Solvay I, точка 35 по-горе, на жалбоподателя е отказан достъп до всички „папки“, отнасящи се до неговите конкуренти (Rhône-Poulenc, CFK, Matthes & Weber, Akzo и ICI), както и до десетина преписки, съдържащи отговорите на исканията за сведения на основание член 11 от Регламент № 17 в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по делото, и по-конкретно исканията, отправени от Комисията до някои от неговите клиенти. Жалбоподателят твърди, че поради това не е могъл да проучи дали тези преписки съдържат полезни за неговата защита доказателства, по-конкретно що се отнася до наличието на конкуренция на германския пазар, контекста на твърдяното споразумение и неговите последици върху конкуренцията и търговията между държавите членки. Предвид изгубването на доказателства поради изминалото време от деянията, в които е обвинен жалбоподателят, този достъп до преписката бил още по-важен.

448 В становището си от 15 юли 2005 г., представено след запознаване с преписката в секретариата на Общия съд, жалбоподателят счита, че не може да посочи в каква степен липсващите в преписката документи биха били полезни за неговата защита. В това отношение той отбелязва, че от една страна, Комисията изрично признава изгубването на пет класьора, и от друга страна, същата не може

да гарантира пълнотата на все още притежаваните от нея класьори поради липсата на последователно номериране на документите и на описа. От това той заключава, че обжалваното решение трябва да бъде отменено изцяло, тъй като Общият съд не може да упражни контрол за законосъобразност.

449 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

— Съображения на Общия съд

450 Като начало следва да се подчертае, че в административната процедура, предхождаща приемането на Решение 91/299, Комисията не съставя опис на съдържащите се в преписката документи и изпраща на жалбоподателя само уличаващите документи, които са приложени към изложението на възраженията.

451 В това отношение Комисията твърди по време на съдебното заседание, че в някои случаи поради обема на преписката на засегнатите предприятия се изпраща изложение на възраженията, придружено само с някои документи, тъй като след това тези предприятия са поканени да се запознаят на място с всички достъпни с помощта на опис документи. В случая, довел до приемането на Решение 91/299, докладчикът обаче решава, според Комисията, да „опрости процедурата“, като приема, че тъй като всички посочени документи са изпратени с изложението на възраженията, справката с документите, а поради това и описът са ненужни.

452 Следва обаче да се припомни, че на страници 40 и 41 от нейния *Дванадесети доклад относно политиката на конкуренция* Комисията установява по отношение на достъпа до преписките следните правила:

„Комисията предоставя на участващите в дадена процедура предприятия възможност да се запознаят с преписката, която ги засяга. Комисията уведомява предприятията за съдържанието на преписката, като към изложението на възраженията или към писмото за отхвърляне на жалбата прилага опис на всички съдържащи се в преписката документи с указание за достъпните документи или части от тях. Предприятията се поканват да разгледат на място достъпните документи. Ако дадено предприятие желае да разгледа само някои от тях, Комисията може да му предостави копия. Комисията счита за поверителни и следователно недостъпни за определено предприятие следните документи: документите или частите от тях, съдържащи търговски тайни на други предприятия; вътрешните документи на Комисията като бележки, проекти или други работни документи; всички други поверителни сведения, като тези, въз основа на които може да се установи кои са жалбоподателите, които не искат да се разкрива тяхната самоличност, както и изпратените на Комисията сведения, при условие че се запази поверителният им характер.“

453 От тези правила следва, че в административната процедура, предхождаща приемането на Решение 91/299, Комисията е длъжна да предостави на жалбоподателя достъп до всички събрани в хода на разследването уличаващи и оневиняващи документи, без документите, съдържащи търговски тайни на други предприятия, вътрешните документи на Комисията и другите поверителни сведения (вж. в този смисъл Решение на Общия съд от 17 декември 1991 г. по дело Hercules Chemicals/Комисия, T-7/89, Recueil, стр. II-1711, точки 51—54 и Решение от 18 декември 1992 г. по дело Cimenteries CBR и др./Комисия, T-10/92—T-12/92 и T-15/92, Recueil, стр. II-2667, точки 39—41).

454 Ето защо следва да се приеме, че в случая, по който е постановено Решение 91/299, Комисията се отклонява от правилата, възприети от нея през 1982 г., като не съставя опис на съдържащите се в преписката документи и като не дава достъп на жалбоподателя до всички намиращи се в нея документи.

455 На следващо място трябва да се отбележи, че тъй като Решение 91/299 е отменено от Общия съд поради липса на заверка, Комисията счита, че има право да приеме обжалваното решение, без да възобновява административната процедура.

456 Следователно трябва да се констатира, че преди приемането на обжалваното решение Комисията не уведомява жалбоподателя за всички документи по преписката, до които той има право на достъп, и не го кани да се запознае с тях на място, така че в това отношение административната процедура е нарушена.

457 От постоянната съдебна практика обаче следва, че правото на защита е нарушено поради процесуално нарушение само доколкото това нарушение оказва конкретно въздействие върху възможността на съответните предприятия да се защитят (Решение на Общия съд от 8 юли 2004 г. по дело Mannesmannröhren-Werke/Комисия, T-44/00, Recueil, стр. II-2223, точка 55 и Решение по дело General Electric/Комисия, точка 314 по-горе, точка 632).

458 При тези обстоятелства, във връзка с подадената срещу обжалваното решение съдебната жалба Общият съд разпорежда извършването на процесуално-организационни действия с цел осигуряване на пълен достъп до преписката, за да прецени дали отказът на Комисията да оповести даден документ или да съобщи дадено доказателство е могъл да накърни защитата на жалбоподателя (вж. в този смисъл Решение по дело Aalborg Portland и др./Комисия, точка 405 по-горе, точка 102).

459 В това отношение следва да се припомни, че доколкото съдебен контрол се осъществява само върху изложените правни основания, такова разглеждане няма нито за цел, нито за последица да замени пълното разследване на случая в рамките на административната процедура. Късното запознаване с някои документи от преписката не поставя предприятието, подало жалба срещу решение на Комисията, в положението, в което щеше да се намира, ако бе могло да се позове на същите документи, за да представи своите писмени и устни становища пред тази институция (вж. Решение по дело Aalborg Portland и др./Комисия, точка 405 по-горе, точка 103 и цитираната съдебна практика). Освен това когато достъп до преписката се предостави на етапа на съдебното

производство, засегнатото предприятие не трябва да доказва, че ако е имало достъп до документите, които не са му съобщени, решението на Комисията е щяло да има различно съдържание, а само че посочените документи биха могли да бъдат полезни за неговата защита (Решение на Съда от 2 октомври 2003 г. по дело Corus UK/Комисия, C-199/99 P, Recueil, стр. I-11177, точка 128 и Решение по дело PVC II на Съда, точка 55 по-горе, точка 318).

460 В конкретния случай по искане на Общия съд Комисията представя изложението на възраженията и приложените документи. Тя съставя и опис на документите, съдържащи се в преписката в настоящия ѝ вид.

461 В това отношение обаче на първо място следва да се приеме, че съществува неяснота относно точното съдържание на преписката в първоначалния ѝ вид. Всъщност в отговор на писмен въпрос на Общия съд Комисията действително посочва, че преписката в настоящия ѝ вид е копие на преписката в първоначалния ѝ вид. Последната съдържа „папки“, номерирани от 1 до 71, видно от предоставената на Комисията информация. Същевременно обаче Комисията уведомява Общия съд за наличието на неномерирана „папка“, озаглавена „Oberland Glas“.

462 На второ място, следва да се отбележи, че Комисията изрично признава, че е изгубила пет „папки“ с номера от 66 до 70. Всъщност от писмото ѝ от 15 март 2005 г. личи, че тя стига до този извод, след като установява, че притежава „папки“ с номера от 1 до 65 и че „папка“ № 71 съдържа изложението на възраженията.

463 В становището си от 18 ноември 2005 г. Комисията посочва, че е „малко вероятно неоткриваемите преписки да съдържат оневиняващи доказателства“. След като в съдебното заседание е приканена да уточни смисъла на това изявление, тя посочва, че е „възможно“ посочените „папки“ да не съдържат оневиняващи доказателства и че от „статистическа“ гледна точка те не биха могли да бъдат от полза за защитата на жалбоподателя.

464 От тези отговори личи, че Комисията не може да установи по несъмнен начин автора, естеството и съдържанието на всяко едно от доказателствата, съдържащи се в „папки“ № 66—70.

465 Следователно трябва да се провери дали жалбоподателят е имал възможност да разгледа всички съдържащи се в преписката по разследването документи, които могат да бъдат от значение за неговата защита, и ако това не е така, дали нарушението на правото на достъп до преписката е толкова съществено, че води до лишаване на тази процесуална гаранция от съдържание. Всъщност съгласно съдебната практика достъпът до преписката е част от процесуалните гаранции за правото на защита (Решение по дело Solvay I, точка 35 по-горе, точка 59) и нарушението на правото на достъп до преписката, допуснато от Комисията в процедурата, предхождаща приемането на решението, може по принцип да доведе до отмяна на това решение, когато е накърнено правото на защита на засегнатото предприятие (Решение по дело Corus UK/Комисия, точка 459 по-горе, точка 127).

466 В това отношение е необходимо да се изследва дали правото на защита на жалбоподателя е накърнено, що се отнася до изложените срещу него твърдения за нарушения в изложението на възраженията и в обжалваното решение.

467 Съгласно съдебната практика нарушението на правото на защита трябва да се разглежда в зависимост от специфичните във всеки конкретен случай обстоятелства, тъй като се определя основно от твърденията за нарушения, които Комисията поддържа, за да установи нарушението, в което обвинява съответното предприятие (Решение по дело Aalborg Portland и др./Комисия, точка 405 по-горе, точка 127). Следователно трябва да се разгледат накратко твърденията за нарушения по същество, които Комисията поддържа в изложението на възраженията и в обжалваното решение (Решение по дело Solvay I, точка 35 по-горе, точка 60).

468 Необходимо е също така да се изследва наличието на нарушение на правото на защита, като се вземат предвид конкретните доводи, изложени от засегнатото предприятие срещу обжалваното решение (вж. в този смисъл Решение по дело ICI II, точка 35 по-горе, точка 59).

469 В конкретния случай обаче във връзка с настоящата жалба Общият съд разглежда развитите от жалбоподателя доводи и твърденията за нарушения по същество, съдържащи се в обжалваното решение, и стига до извода, че изтъкнатите от жалбоподателя правни основания трябва да бъдат отхвърлени.

470 Що се отнася до наличието на господстващо положение, следва да се отбележи, че Комисията се основава главно на притежавания от жалбоподателя пазарен дял, за да установи, че жалбоподателят заема господстващо положение на разглежданията пазар. Липсват обаче данни, въз основа на които да се презумира, че в липсващите „папки" той е могло да открие документи, чрез които да опровергае констатацията, че има господстващо положение на пазара на натриев карбонат (вж. в този смисъл Решение по дело ICI II, точка 35 по-горе, точка 61). Освен това, както е видно от цитираната в точка 277 по-горе съдебна практика, особено големите пазарни дялове представляват сами по себе си, освен в изключителни случаи, доказателство за наличието на господстващо положение. Изложените от жалбоподателя доводи, отнасящи се до факти, които могат да бъдат разглеждани като изключителни обстоятелства, или се опровергават от представените от жалбоподателя в жалбата цифрови данни, или са неотносими. Накрая, дори да се предположи, че такива факти са били налице и са били посочени в документите, съдържащи се в липсващите „папки", предвид обстоятелствата в конкретния случай те със сигурност са били известни на жалбоподателя, така че в това отношение неговото право на защита не е нарушено.

471 По отношение на определянето на географския пазар следва да се припомни, че в точка 259 по-горе бе установено, че евентуална грешка на Комисията в това отношение не би имала определящо значение за крайния извод. Следователно е изключено жалбоподателят да намери в липсващите класьори документи, които да поставят под въпрос констатацията, че той има господстващо положение.

472 Що се отнася до злоупотребата с господстващо положение, следва да се отбележи преди всичко, че жалбоподателят не оспорва в нито един момент констатациите, свързани с въведената във Франция система на отстъпки.

473 На следващо място е необходимо да се отбележи, че обвързващият характер на прилаганата от жалбоподателя система на отстъпки следва от преките писмени доказателства. При все това в случай като настоящия, в който Комисията се основава в обжалваното решение само на преки писмени доказателства, за да установи различните нарушения, жалбоподателят трябва да посочи в каква степен останалите доказателства са могли да поставят под въпрос обвързващия характер на прилаганата система на отстъпки или поне какъв различен извод може да се изведе от преките писмени доказателства, които не са оспорени. С оглед на възприетата в обжалваното решение система за доказване, доколкото сключените от жалбоподателя договори имат обвързващ характер, достъпът до липсващите „папки“ не би могъл по никакъв начин да доведе административната процедура до различен резултат (вж. в този смисъл Решение на Общия съд от 15 март 2000 г. по дело Cimenteries CBR и др./Комисия, наречено „Ciment“, T-25/95, T-26/95, T-30/95—T-32/95, T-34/95—T-39/95, T-42/95—T-46/95, T-48/95, T-50/95—T-65/95, T-68/95—T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 и T-104/95, Recueil, стр. II-491, точки 263 и 264 и цитираната съдебна практика).

474 По отношение на предоставената на Saint-Gobain „групова“ отстъпка следва да се припомни, че жалбоподателят не оспорва нито наличието на таен протокол, нито съдържанието на клауза 4 от посочения протокол (вж. точка 349 по-горе), и че видно от текста на същата тази клауза, отстъпката е изчислена върху цялото количество натриев карбонат, което Saint-Gobain закупува в Европа от жалбоподателя (вж. точка 352 по-горе). При тези условия жалбоподателят е трябвало да посочи в каква степен други доказателства е могло да опровергаят съдържанието на тайния протокол или поне да ги поставят в различна светлина.

475 Що се отнася до довода на жалбоподателя, според който тайният протокол не попречва на националните дъщерни дружества на Saint-Gobain да използват заплаха, за да договорят по-благоприятни условия или дори да прекратят договора си, в точка 357 по-горе бе установено, че този довод е неотносим. Дори да се предположи, че загубените „папки“ съдържат документи в подкрепа на този довод, това не би могло да бъде от полза за защитата на жалбоподателя.

476 Що се отнася до изричните изключителни споразумения, следва да се подчертае, че Комисията се опира на преки писмени доказателства и че жалбоподателят не

обяснява с какво съдържащите се в липсващите „папки“ документи са могли да поставят под въпрос наличието на изключителните споразумения или да поставят писмените доказателства в различна светлина.

477 Що се отнася до сключените с конклудентни действия изключителни споразумения, следва да се припомни, че по отношение на споразуменията с редица производители на стъкло жалбоподателят не оспорва съдържащите се в обжалваното решение констатации (вж. точка 376 по-горе).

478 Що се отнася до клаузите за конкуренция, следва да се припомни, че жалбоподателят не оспорва наличието им и неправилно твърди, че през 1981 г. Комисията разрешава подобни клаузи (вж. точки 388—390 по-горе). Освен това, що се отнася до предпазните клаузи, следва да се припомни, че доводът на жалбоподателя, според който Комисията ги приравнява на клаузи за конкуренция, не се доказва от фактите (вж. точка 391 по-горе).

479 Следователно не е възможно жалбоподателят да открие в липсващите „папки“ документи, които да са от полза за защитата му по тези въпроси.

480 Накрая, що се отнася до дискриминационния характер на твърдените практики, доводите, които жалбоподателят излага, за да го опровергае, са неотносими.

481 Ето защо следва да се заключи, че не се установява, че жалбоподателят не е имал възможността да се запознае с всички документи, съдържащи се в преписката по разследване, които могат да са от значение за неговата защита. Всъщност макар жалбоподателят да не е имал достъп до всички документи, съдържащи се в преписката по разследване, това обстоятелство в случая не му попречва да осигури защитата си срещу твърденията на Комисията за нарушения по същество, съдържащи се в изложението на възраженията и в обжалваното решение.

482 Следователно с оглед на обстоятелствата в конкретния случай обжалваното решение не следва да се отменя на основание, че пет „папки“, до които жалбоподателят никога не е имал достъп, са изчезнали от преписката. Следователно третата част от шестото правно основание, а оттам и шестото правно основание като цяло, трябва да се отхвърли.

2. *По исканията за отмяна или намаляване на глобата*

483 Исканията на жалбоподателя за отмяна или намаляване на глобата се състоят по същество от пет правни основания, изведени, първо, от неправилната преценка на тежестта на нарушенията, второ, от неправилната преценка на продължителността на нарушенията, трето, от наличието на смекчаващи обстоятелства, четвърто, от несъразмерния характер на глобата, и пето, от изминалото време.

По първото правно основание, изведено от неправилната преценка на тежестта на нарушението

Доводи на страните

484 Жалбоподателят твърди, че Комисията трябва да спазва Насоките относно метода за определяне на размера на глобите, налагани съгласно член 15, параграф 2 от Регламент № 17 и член 65, параграф 5 от Договора за ЕОВС (ОВ C 9, 1998 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 3, стр. 69; наричани по-нататък „Насоките относно метода за определяне на размера на глобите“). Що се отнася обаче в конкретния случай до фактите, предхождащи приемането на Насоките, Комисията по принцип не била длъжна да ги вземе предвид при две условия: от една страна, когато посочените насоки възпроизвеждат принципите, наложени с практиката на Комисията, и от друга страна, когато те смекчават политиката на Комисията при определянето на размера на глобата.

485 Що се отнася до наложената му с обжалваното решение глоба, жалбоподателят излага редица доводи, за да оспори нейния размер.

486 На първо място, жалбоподателят твърди, че изобщо не е отнел възможностите на своите конкуренти за продажба, тъй като неговият дял от съответните национални пазари е по-малък от 100 %. Освен това срокът на действие на договорите, обвързващи го с неговите клиенти, бил най-много две години, което, както признава Комисията през 1981 г., очевидно не представлява дълъг срок на действие. Освен това не било доказано, че твърдените злоупотреби са имали отрицателни последици за потребителите.

487 На второ място, жалбоподателят поддържа, че що се отнася до препращането в обжалваното решение към нарушенията на член 81 ЕО, за които се твърди, че е извършил, Комисията не взема предвид обстоятелството, че след отмяната на Решение 91/297 с Решение по дело Solvay I, точка 35 по-горе, не е прието никакво ново решение на основание член 81 ЕО.

488 На трето място, жалбоподателят отбелязва, че някои от неговите висши служители, предупредени за задължението да спазват общностното право на конкуренцията, са смятали да се съобразят с него, като изпълнят указанията, резултат от проведените през 1981 г. преговори с Комисията. Освен това обжалваното решение съдържало противоречие в съображения 192 и 193, тъй като, от една страна, Комисията посочила, че е взела предвид само отстъпките за лоялност и неформалните изключителни споразумения, доколкото жалбоподателят е могъл оправдано да счита, че клаузите за конкуренция, договорите за количество с марж приблизително от 15 % и безсрочните договори с предизвестие от две години са били приети през 1981 г., и от друга страна, Комисията приела, че тези разпоредби целят на практика да затвърдят заеманото от жалбоподателя положение на изключителен доставчик.

489 На четвърто място, според жалбоподателя фактът, че вече са били наложени значителни глоби поради тайни споразумения в химическата промишленост, не би могъл да се счита за отегчаващо отговорността му обстоятелство. Всъщност за да е налице повторност, съгласно Насоките относно метода за определяне на

размера на глобите нарушенията трябва да са от един и същ вид. Жалбоподателят отбелязва, че никога не е бил осъждан от Комисията за злоупотреба с господстващо положение.

490 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

Съображения на Общия съд

491 Като начало следва да се припомни, че макар Комисията да разполага с право на преценка при определяне на размера на всяка глоба, без да е длъжна да прилага точна математическа формула, Общият съд се произнася по силата на член 17 от Регламент № 17, при пълна юрисдикция да правораздава по смисъла на член 229 ЕО, по жалбите, подадени срещу решенията, с които Комисията определя дадена глоба, и следователно може да отменя, намалява или увеличава наложената глоба (Решение на Общия съд от 29 април 2004 г. по дело Tokai Carbon и др./Комисия, Т-236/01, Т-239/01, Т-244/01—Т-246/01, Т-251/01 и Т-252/01, Recueil, стр. II-1181, точка 165 и Решение от 13 декември 2006 г. по дело FNCBV и др./Комисия, Т-217/03 и Т-245/03, Recueil, стр. II-4987, точка 358).

492 На първо място, що се отнася до прилагането на Насоките относно метода за определяне на размера на глобите, следва да се припомни, че тъй като Решение 91/299 е отменено поради процесуално нарушение, Комисията е имала право да приеме ново решение, без да започва нова административна процедура.

493 При положение че съдържанието на обжалваното решение е почти еднакво с това на Решение 91/299 и че двете решения имат едни и същи мотиви, при определянето на размера на глобата в обжалваното решение се прилагат правилата, действащи към момента на приемането на Решение 91/299.

494 Всъщност Комисията възобновява процедурата от етапа, на който е допуснато процесуалното нарушение, и приема новото решение, без да преценява случая от гледна точка на правила, които не съществуват към момента на приемането на Решение 91/299. Приемането обаче на ново решение по дефиниция изключва прилагането на последващите първото приемане насоки.

495 Следователно Насоките относно метода за определяне на размера на глобите не са приложими в конкретния случай.

496 На второ място, следва да се отбележи, че Комисията счита, че нарушенията, в които е обвинен жалбоподателят, а именно отстъпките за лоялност и неформалните изключителни споразумения, са „тежки“ (съображения 191—193 от обжалваното решение).

497 В това отношение следва да се припомни, че съгласно съдебната практика размерът на глобите трябва да бъде определен в зависимост от обстоятелствата и тежестта на нарушението, а преценката на тежестта на нарушението, която е необходима, за да се определи размерът на глобата, трябва да бъде извършена предвид по-конкретно естеството на наложените върху конкуренцията ограничения (вж. Решение на Общия съд от 23 февруари 1994 г. по дело CB и Europay/Комисия, T-39/92 и T-40/92, Recueil, стр. II-49, точка 143 и цитираната съдебна практика).

498 Така за да прецени съобразно общностните правила на конкуренция тежестта на нарушенията, за които носи отговорност дадено предприятие, при определянето на съразмерна за това предприятие глоба Комисията може да вземе предвид особено дългата продължителност на някои нарушения, броя и разнообразието на нарушенията, които засягат всички или почти всички продукти на разглежданото предприятие, а някои от тях и всички държави членки, особената тежест на нарушенията, които са част от нарочна и съгласувана стратегия, целяща чрез различни практики за отстраняване на конкурентите и чрез политика на обвързване на клиентите да запази изкуствено или да затвърди господстващото положение на предприятието на пазарите, на които конкуренцията вече е ограничена, особено вредните последици от злоупотребата по отношение на

конкуренцията и предимството, което предприятието е извлякло от нарушенията си (вж. в този смисъл Решение на Общия съд от 6 октомври 1994 г. по дело Tetra Pak/Комисия, T-83/91, Recueil, стр. II-755, точки 240 и 241).

499 В конкретния случай следва да се отбележи, че практиките, в които е обвинен жалбоподателят, оправдават възприетата от Комисията квалификация на нарушението като „особено тежко“.

500 В действителност като предоставя на своите клиенти отстъпки върху пределното количество и като сключва споразумения за обвързаност с тях, жалбоподателят поддържа изкуствено или затвърждава господстващото си положение на разглеждания пазар, на който конкуренцията вече е ограничена.

501 Освен това нито един от изложените от жалбоподателя доводи не позволява да се приеме, че Комисията неправилно преценява тежестта на нарушенията.

502 На първо място, що се отнася до твърдението за нарушение, изведено от това, че жалбоподателят е отнел възможностите на своите конкуренти за продажба, следва да се приеме, най-напред, че с политиката си на обвързаност на клиентите той иска да отстрани от пазара конкурентите си. В това отношение поради факта че неговият пазарен дял е под 100 %, не може да се приеме, че практиката му не е имала изключващо конкуренцията действие.

503 След това следва да се отбележи, че Комисията не е трябвало да докаже специално отрицателното действие на практиките на жалбоподателя върху потребителите. Всъщност когато е налице нарушение по член 82 ЕО, не е необходимо да се изследва дали разглежданото поведение е причинило вреда на потребителите (вж. в този смисъл Решение на Съда от 15 март 2007 г. по дело British Airways/Комисия, C-95/04 P, Сборник, стр. I-2331, точки 106 и 107 и цитираната съдебна практика).

504 На второ място, що се отнася до позоваването на член 81 ЕО, следва да се отбележи, че в съображение 191 от обжалваното решение Комисията посочва само че твърдените нарушения, предвид специфичните обстоятелства по това дело, били по-тежки от нарушенията по член 81 ЕО, за които се твърди, че жалбоподателят също е извършил. Следователно Комисията изобщо не пренебрегва факта, че нарушенията по член 82 ЕО и тези по член 81 ЕО са самостоятелни и поради това трябва да бъдат разглеждани поотделно.

505 На трето място, що се отнася до съобразяването на договорите от жалбоподателя и до противоречието, за което се твърди, че се съдържа в съображение 193 от обжалваното решение, достатъчно е да се констатира, че наложената на жалбоподателя глоба не се отнася до предписанията, дадени от Комисията през 1982 г.

506 На четвърто място, що се отнася до повторността, следва да се отбележи, че в отговор на писмения въпрос на Общия съд Комисията потвърждава, че изложеното в съображение 194 от обжалваното решение твърдение за нарушение, според което на жалбоподателя неколкократно са налагани значителни глоби поради тайни споразумения в химическата промишленост (пероксиди, полипропилен, PVC), сочи за наличие на отегчаващо обстоятелство.

507 В това отношение следва да се припомни, че съгласно съдебната практика при анализа на тежестта на нарушението трябва да вземе предвид наличието на повторност (Решение по дело Aalborg Portland и др./Комисия, точка 405 по-горе, точка 91 и Решение на Общия съд от 25 октомври 2005 г. по дело Groupe Danone/Комисия, T-38/02, Recueil, стр. II-4407, точка 348).

508 Понятието за повторност, така както е определено в някои национални правни системи, предполага, че дадено лице е извършило нови нарушения, след като

е било санкционирано за подобни нарушения (Решение на Общия съд от 11 март 1999 г. по дело Thyssen Stahl/Комисия, T-141/94, Recueil, стр. II-347, точка 617).

509 Насоките относно метода за определяне на размера на глобите, въпреки че не са приложими в настоящия спор, имат предвид същото с израза „нарушение от същия вид“.

510 Следва обаче да се приеме, че всички нарушения, за които на жалбоподателя неколкократно са налагани значителни глоби поради тайни споразумения в химическата промишленост, са свързани с член 81 ЕО. Всъщност, както уточнява Комисията, те са предмет на нейните Решение 85/74/ЕИО от 23 ноември 1984 година относно процедура по прилагане на член [81 ЕО] (IV/30.907 — Пероксиден) (ОВ L 35, 1985 г., стр. 1), Решение 86/398/ЕИО от 23 април 1986 година относно процедура по прилагане на член [81 ЕО] (IV/31.149 — Полипропилен) (ОВ L 230, стр. 1) и накрая Решение 89/190/ЕИО от 21 декември 1988 година относно процедура по прилагане на член [81 ЕО] (IV/31.865, PVC) (ОВ L 74, 1989 г., стр. 1). Освен това практиките, които са предмет на посочените в предишното изречение решения, са много различни от разглежданите в конкретния случай.

511 Ето защо Комисията неправилно приема, че по отношение на жалбоподателя е налице отегчаващо обстоятелство, и следователно обжалваното решение трябва да се измени, като се намали наложената му глоба с 5 %.

512 Поради това размерът на глобата трябва да бъде намален с един милион евро.

По второто правно основание, изведено от неправилната преценка на продължителността на нарушенията

Доводи на страните

513 Жалбоподателят посочва, че при липсата на каквато и да било централизирана политика от негова страна и предвид факта, че договорните условия са определени на национално равнище, Комисията трябвало да отчете географския обхват на твърдените нарушения, което щяло да я доведе до извода, че в отделните държави продължителността на нарушенията е различна. Това щяло да се отрази на размера на глобата, по-специално по отношение на оборота, който да се вземе предвид.

514 Комисията оспорва изложените от жалбоподателя доводи.

Съображения на Общия съд

515 Съгласно съображение 195 от обжалваното решение извършването на нарушенията е започнало към 1983 г., почти непосредствено след преговорите между жалбоподателя и Комисията и прекратяването на производството по преписката на Комисията, и е продължило поне до края на 1990 г.

516 Освен това Комисията приема, че разглежданият географски пазар има общностно измерение.

517 Следователно Комисията не е трябвало да определя продължителността на нарушенията в отделните държави. Тя правилно определя началните и крайните дати на нарушенията на съответния географски пазар, а именно цяла континентална Западна Европа.

518 При всички случаи, ако трябваше да разграничи продължителността на нарушенията според различните национални пазари, Комисията щеше да наложи няколко глоби, чийто общ размер нямаше да е по-нисък от посочения в обжалваното решение. Ето защо евентуална грешка на Комисията при определянето на съответния географски пазар не е основание нито за отмяна на обжалваното решение, нито за намаляване на глобата.

519 Следователно второто правно основание трябва да се отхвърли.

По трето правно основание, изведено от наличието на смекчаващи обстоятелства

520 Третото правно основание се състои от пет части, изведени съответно от липсата на повторност, от сътрудничеството на жалбоподателя с Комисията, от защитата на оправданите правни очаквания и от добросъвестността на жалбоподателя, от принципа на правната сигурност и от „изненадващо поведение“ на Комисията.

По първата част, изведена от липсата на повторност

521 Жалбоподателят поддържа, че Комисията никога не е образувала срещу него процедура на основание член 82 ЕО.

522 В това отношение, както бе посочено по-горе, при анализа на тежестта на извършеното нарушение трябва да се отчете наличието на повторност, тъй като тя може да е основание за увеличаване на размера на глобата.

523 Обратно, липсата на повторност не може да представлява смекчаващо обстоятелство, тъй като по принцип предприятието е длъжно да не нарушава член 82 ЕО.

524 Следователно първата част от третото правно основание трябва да се отхвърли.

По втората част, изведена от сътрудничеството на жалбоподателя с Комисията

525 Жалбоподателят твърди, че е сътрудничил на разследването както по време на извършените от Комисията посещения в неговите помещения, така и като отговаря на исканията за сведения.

526 Съгласно член 11 от Регламент № 17, озаглавен „Искане за сведения“:

„4. Собствениците на предприятията или техните представители, а в случаите на юридически лица, дружества или сдружения, които не са юридически лица — лицата, упълномощени да ги представляват по закон или по силата на техния учредителен акт, са длъжни да осигурят поисканите сведения.

5. Ако дадено предприятие или сдружение от предприятия не осигури поисканите сведения в определения от Комисията срок или предостави непълни сведения, Комисията ги иска с решение. В това решение се уточняват исканите сведения, определя се подходящ срок, в който те трябва да бъдат представени, и се посочват санкциите, предвидени в член 15, параграф 1, [буква] б) и в член 16, параграф 1, [буква] в), както и правото на обжалване на решението пред Съда.“

527 От постоянната съдебна практика следва, че сътрудничество при разследването, което не надхвърля произтичащото от задълженията на предприятията по силата на член 11, параграфи 4 и 5 от Регламент № 17, не оправдава намаляване на глобата (Решение на Общия съд от 10 март 1992 г. по дело Solvay/Комисия, T-12/89, Recueil, стр. II-907, точки 341 и 342 и Решение от 18 юли 2005 г. по дело Scandinavian Airlines System/Комисия, T-241/01, Recueil, стр. II-2917, точка 218). Обратно, такова намаляване е оправдано, когато предприятието предоставя сведения, далеч надхвърлящи сведенията, които Комисията може да изиска по силата на член 11 от Регламент № 17 (Решение на Общия съд от 9 юли 2003 г. по дело Daesang и Sewon Europe/Комисия, T-230/00, Recueil, стр. II-2733, точка 137).

528 В случая обаче жалбоподателят се задоволява да твърди, че отговаря на отправените до него искания за сведения. Тъй като представлява изпълнение на задълженията на жалбоподателя, това поведение не може да бъде смекчаващо обстоятелство.

529 Що се отнася до твърдяното сътрудничество на жалбоподателя с Комисията по време на извършените проверки в неговите помещения, следва да се отбележи, че това поведение също представлява изпълнение на задълженията на предприятието и не може да бъде смекчаващо обстоятелство.

530 Ето защо втората част от третото правно основание следва да се отхвърли.

По третата част, изведена от защитата на оправданите правни очаквания и от добросъвестността на жалбоподателя

531 Жалбоподателят посочва, че след проведените преговори в хода на първата процедура през 1981 г. е приел, че договорите му, така както са били съобразени, и търговската му политика отговарят на изискванията на Комисията. Жалбоподателят твърди също, че проведените през 1981 г. разговори свидетелстват за неговата добросъвестност, тъй като той незабавно е изменил всички свои договори, за да ги съобрази със становището на Комисията към онзи момент.

532 Освен това след решението на апелативния съд в Лиеж, постановено на 20 октомври 1989 г. по дело FMC, жалбоподателят имал основание да счита, че няма господстващо положение.

533 Що се отнася до проведените между 1980 г. и 1982 г. преговори, на първо място следва да се припомни, че както се уточнява в съображение 193 от обжалваното решение, наложената на жалбоподателя глоба не е свързана с предписанията, дадени през 1982 г. от Комисията.

534 На следващо място трябва да се приеме, че доводите, изведени от решението на апелативния съд в Лиеж от 20 октомври 1989 г., не могат да бъдат възприети. Всъщност в решението по това дело апелативният съд в Лиеж не се произнася по същество дали жалбоподателят има господстващо положение.

535 Ето защо третата част от третото правно основание следва да се отхвърли.

По четвъртата част, изведена от принципа на правната сигурност

536 Жалбоподателят приема, че неясният характер на понятието „господстващо положение“ и приложението му към неговото положение, предвид разумния характер на неговия пазарен дял, на изравнителната способност на неговите клиенти и на относителната му пазарна мощ, е трябвало да бъде взет предвид при определянето на размера на глобата.

537 В това отношение на първо място следва да се припомни установената съдебна практика относно определянето на господстващото положение на дадено предприятие на общностния пазар. По-специално в Решение по дело Hoffmann-La Roche/Комисия, точка 275 по-горе, Съдът определя именно понятието „господстващо положение“. Всъщност в точка 38 от това решение се уточнява, че посоченото в член 82 ЕО господстващо положение се отнася до състояние на икономическа мощ на предприятието, което му позволява да препятства поддържането на ефективна конкуренция на въпросния пазар, като му дава възможност в значителна степен да действа независимо спрямо своите конкуренти, своите клиенти и накрая спрямо потребителите.

538 На следващо място е необходимо да се отбележи, че според самия жалбоподател неговите „пазарни дялове в общи линии са около 50 %, ако пазарите са национални, и от 60 % до 70 %, ако пазарът е европейски“. Ето защо с оглед на цитираната в точка 277 по-горе съдебна практика той притежава особени големи пазарни дялове, които, освен при изключителни обстоятелства, са доказателство за наличието на господстващо положение.

539 Следователно четвъртата част от третото правно основание трябва да бъде отхвърлена.

По петата част, изведена от „изненадващото поведение“ на Комисията

540 Според жалбоподателя през 1981 г. Комисията допуска практики, които преди това са считани за много тежки нарушения. Следователно тя променила позицията си без обяснения.

541 В това отношение е достатъчно да се припомни, че в съображение 193 от обжалваното решение Комисията прави разграничение между практиките, които санкционира в настоящото дело, и практиките, които допуска през 1982 г. и за които не налага глоба.

542 Следователно петата част от третото правно основание, а оттам и третото правно основание като цяло, трябва да се отхвърли.

По четвъртото правно основание, изведено от несъразмерността на глобата

543 Жалбоподателят твърди, че Комисията му е наложила глоба, която е несъразмерна. Той поддържа, че размерът на тази глоба е „прекомерен“ към момента на извършване на деянията, в които е обвинен. От една страна, Комисията трябвало да вземе предвид смекчаващите обстоятелства, в частност неговата добросъвестност, оправданите му правни очаквания и неговата правна сигурност. От друга страна, Комисията трябвало да вземе предвид оборота от неговите дейности, до които всъщност се отнася обжалваното решение, а именно дейностите във Франция, Германия и Белгия.

544 В това отношение следва да се припомни, че Комисията правилно приема, че нарушенията, в които е обвинен жалбоподателят, са „особено тежки“. В съображение 191 от обжалваното решение тя посочва по-конкретно, че жалбоподателят е най-големият производител на сода в Общността, че чрез нарушенията си затвърждава своето положение на пазара, изключвайки

ефективната конкуренция в голяма част от общия пазар, и че като отнема възможностите на своите конкурентни за продажба за дълъг период от време, трайно увреждa структурата на разглеждания пазар в ущърб на потребителите.

545 Ето защо Комисията правилно налага на жалбоподателя глоба в размер на 20 милиона евро.

546 Само за сведение, следва да се отбележи, че Насоките относно метода за определяне на размера на глобите, въпреки че не са приложими в конкретния случай, предвиждат, че за „тежки“ нарушения началният размер при изчисляването на евентуалната глоба е от 1 милион до 20 милиона евро.

547 По отношение на наличието на смекчаващи обстоятелства, достатъчно е да се отбележи, че изложените от жалбоподателя доводи са отхвърлени в точки 536—542 по-горе.

548 Що се отнася до отчитането на мястото на нарушенията, от съдебната практика е видно, че оборотът по член 15, параграф 2 от Регламент № 17 като горна граница на глобата, която може да бъде наложена, е целият оборот на засегнатото предприятие, който сам по себе си указва приблизително значението и влиянието на пазара на това предприятие. Посочената по-горе разпоредба от Регламент № 17 не съдържа никакво териториално ограничение по отношение на реализирания оборот. При спазване на ограничението, определено с тази разпоредба, Комисията може да определи глобата въз основа на оборот по свой избор съгласно географската основа и съответните продукти (вж. Решение по дело „Ciment“, точка 473 по-горе, точки 5022 и 5023 и цитираната съдебна практика).

549 Ето защо в конкретния случай Комисията не е длъжна да вземе предвид териториалния критерий при определянето на размера на глобата.

550 Освен това жалбоподателят не твърди, че Комисията надхвърля пределния размер на глобата, която може да му бъде наложена по силата на член 15, параграф 2 от Регламент № 17.

551 Ето защо четвъртото правно основание следва да се отхвърли.

По петото правно основание, изведено от изминалото време

552 Според жалбоподателя Комисията е трябвало да вземе предвид обстоятелството, че от прекратяването на твърдените нарушения са изминали повече от единадесет години. Жалбоподателят се пита какъв е „понастоящем“ наказателният и възпиращ характер на глобата, след като той съобразява търговската си политика с изискванията на Комисията. Освен това той не вижда как може да се обоснове възпиращият характер на глобата по отношение на трети предприятия.

553 На първо място, следва да се припомни, че в настоящото дело Комисията спазва разпоредбите на Регламент № 2988/74, както и принципа на разумния срок. Ето защо тя не може да бъде упрекната, че късно приема обжалваното решение.

554 На следващо място, от съдебната практика е видно, че при определянето на размера на глобите за нарушение на правото на конкуренцията Комисията трябва да вземе предвид не само тежестта на нарушението и конкретните обстоятелства,

но и контекста, в който е извършено посоченото нарушение, и да следи за възпиращия характер на взетата от нея мярка, особено във връзка с нарушения, които имат особено вредоносни последици за целите на Общността (Решение на Съда от 7 юни 1983 г. по дело Musique Diffusion française и др./Комисия, 100/80—103/80, Recueil, стр. 1825, точка 106 и Решение на Общия съд от 5 април 2006 г. по дело Degussa/Комисия, T-279/02, Recueil, стр. II-897, точка 272).

555 Следователно глобата, дори ако е наложена отново след известен период от време, не може да загуби своя наказателен и възпиращ характер, при положение че, както в случая, се установи, че съответното предприятие е извършило особено тежки нарушения на правото на конкуренцията.

556 Следователно петото правно основание трябва да се отхвърли.

557 В заключение, както следва от точки 507—512 по-горе, обжалваното решение трябва да се измени, тъй като в него неправилно се приема като отегчаващо обстоятелство, че по отношение на жалбоподателя е налице повторност.

558 Следователно размерът на наложената на жалбоподателя глоба се определя на 19 милиона евро.

По съдебните разноски

559 Съгласно член 87, параграф 3 от Процедурния правилник Общият съд може да разпредели съдебните разноски или да реши всяка страна да понесе направените от нея разноски, ако всяка от страните е загубила по едно или няколко от предявените основания.

560 В настоящия случай исканията на жалбоподателите са обявени за частично основателни. С оглед на конкретните обстоятелства Общият съд счита за правилно жалбоподателят да понесе направените от него разноски, както и 95 % от тези на Комисията, а последната да понесе 5 % от направените от нея разноски.

По изложените съображения

ОБЩИЯТ СЪД (шести състав)

реши:

1) **Определя на 19 милиона евро глобата, наложена на Solvay SA с член 2 от Решение 2003/6/ЕО на Комисията от 13 декември 2000 година относно процедура по прилагане на член 81 [ЕО] (дело COMP/33.133 — Б: Натриев карбонат — Solvay).**

2) **Отхвърля жалбата в останалата ѝ част.**

3) **Жалбоподателят понася направените от него разноски и 95 % от тези на Европейската комисия.**

4) **Комисията понася 5 % от направените от нея разноски.**

Meij Vadapalas Dittrich

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 17 декември 2009 година.

Подписи

Съдържание

Обстоятелства в основата на спора . . . . . II - 4638

Производство . . . . . II - 4653

Искания на страните . . . . . II - 4658

От правна страна . . . . . II - 4659

1. По исканията за отмяна на обжалваното решение . . . . . II - 4660

По първото правно основание, изведено от изминалото време . . . . . II - 4660

По първата част, изведена от неправилното прилагане на правилата за погасителната давност . . . . . II - 4660

— Доводи на страните . . . . . II - 4660

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4662

По втората част, изведена от нарушението на принципа на разумния срок . . II - 4667

— Доводи на страните . . . . . II - 4667

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4670

По второто правно основание, изведено от нарушаването на съществени процесуални правила, изисквани за приемането и заверката на обжалваното решение . . . . . II - 4675

По първата част, изведена от нарушението на принципа на колегиалност . . . II - 4676

— Доводи на страните . . . . . II - 4676

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4677

По втората част, изведена от нарушението на принципа на правната сигурност II - 4679

— Доводи на страните . . . . . II - 4679

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4680

По третата част, изведена от нарушението на правото на жалбоподателя отново да бъде изслушан . . . . . II - 4683

— Доводи на страните . . . . . II - 4683

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4685

По четвъртата част, изведена от липсата на ново допитване до консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение . . . . . II - 4687

— Доводи на страните . . . . . II - 4687

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4688

По петата част, изведена от незаконния състав на консултативния комитет по ограничителни практики и господстващо положение . . . . . II - 4690

— Доводи на страните . . . . . II - 4690

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4690

По шестата част, изведена от използването на документи, иззети в нарушение на Регламент № 17 . . . . . II - 4691

— Доводи на страните . . . . . II - 4691

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4694

По осмата част, изведена от нарушението на принципа за безпристрастност, добра администрация и пропорционалност. . . . . II - 4697

— Доводи на страните . . . . . II - 4697

— Съображения на Общия съд . . . . . II - 4698

По третото правно основание, изведено от неправилното определяне на географския пазар . . . II - 4699

Доводи на страните . . . II - 4699

Съображения на Общия съд . . . II - 4701

По четвъртото правно основание, изведено от липсата на господстващо положение . . . II - 4705

Доводи на страните . . . II - 4705

Съображения на Общия съд . . . II - 4708

По петото правно основание, изведено от липсата на злоупотреба с господстващо положение . . . II - 4714

По първата част, свързана с отстъпките за пределното количество . . . II - 4714

— Доводи на страните . . . II - 4714

— Съображения на Общия съд . . . II - 4716

По втората част, свързана с предоставената на Saint-Gobain „групова“ отстъпка II - 4723

— Доводи на страните . . . II - 4723

— Съображения на Общия съд . . . II - 4725

По третото правно основание, свързано с изключителните споразумения . . . II - 4727

— Доводи на страните . . . II - 4727

— Съображения на Общия съд . . . II - 4728

По четвъртата част, свързана с клаузите за конкуренция . . . II - 4732

— Доводи на страните . . . II - 4732

— Съображения на Общия съд . . . II - 4733

По петата част, свързана с дискриминационния характер на критикуваните практики . . . II - 4734

— Доводи на страните . . . II - 4734

— Съображения на Общия съд . . . II - 4735

По шестото правно основание, изведено от нарушението на правото на достъп до преписката . . . II - 4737

По първата част, изведена от липсата на достъп до уличаващи документи . . II - 4739

— Доводи на страните . . . II - 4739

— Съображения на Общия съд . . . II - 4739

По втората част, изведена от наличието на полезни за защитата документи сред документите от преписката, проучени в рамките на процесуално-организационните действия . . . II - 4741

— Относно съответния географски пазар . . . II - 4742

— Относно пазара на разглеждания продукт . . . II - 4743

— По наличието на господстващо положение . . . II - 4744

— По злоупотребата с господстващо положение . . . II - 4745

По третата част, изведена от невъзможността на жалбоподателя да се запознае с цялата преписка . . . II - 4748

— Доводи на страните . . . II - 4748

— Съображения на Общия съд . . . II - 4749

2. По исканията за отмяна или намаляване на глобата . . . II - 4757

По първото правно основание, изведено от неправилната преценка на тежестта на нарушението . . . II - 4757

Доводи на страните . . . II - 4757

Съображения на Общия съд . . . II - 4759

По второто правно основание, изведено от неправилната преценка на продължителността на нарушенията . . . . . II - 4764

Доводи на страните . . . . . II - 4764

Съображения на Общия съд . . . . . II - 4764

По трето правно основание, изведено от наличието на смекчаващи обстоятелства II - 4765

По първата част, изведена от липсата на повторност . . . . . II - 4765

По втората част, изведена от сътрудничеството на жалбоподателя с Комисията II - 4766

По третата част, изведена от защитата на оправданите правни очаквания и от добросъвестността на жалбоподателя . . . . . II - 4768

По четвъртата част, изведена от принципа на правната сигурност . . . . . II - 4769

По петата част, изведена от „изненадващото поведение“ на Комисията . . . . II - 4770

По четвъртото правно основание, изведено от несъразмерността на глобата . . . II - 4770

По петото правно основание, изведено от изминалото време . . . . . II - 4772

По съдебните разноски . . . . . II - 4774